

นิพนธ์

อารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

ISSN 1906-7682 (Print)
ISSN 2651-2114 (Online)

Mekong-Salween Civilization Studies Journal

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน 2564

ความคงทนของสีที่สกัดจากธรรมชาติบนกระดาษต่างชนิดสำหรับการระบายสีน้ำ

เพลงพื้นบ้านแห่นาค จังหวัดพิษณุโลก

องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนากุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน
Mekong-Salween Civilization Studies Journal
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564
Volume 12, No.1 January - June, 2021
ISSN 1906-7682 (Print)
ISSN 2651-2114 (Online)

มหาวิทยาลัยนเรศวร จ.พิษณุโลก
พ.ศ.2564

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน
Mekong-Salween Civilization Studies Journal
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2564
Volume 12, No.1 January - June, 2021
ISSN 1906-7682 (Print)
ISSN 2651-2114 (Online)

หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยนเรศวรได้จัดตั้งกองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยทำหน้าที่ศึกษาสืบค้น รวบรวม วิจัย พัฒนา อนุรักษ์ บ่มเพาะ และสร้างสรรค์ ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างวิถีชีวิตที่มีคุณค่าเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม หล่อหลอม และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งร่วมกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผสมผสาน และต่อยอดภูมิปัญญาดังกล่าว มหาวิทยาลัยจึงได้มีนโยบายที่จะจัดทำวารสารทางวิชาการขึ้น ซึ่งใช้ชื่อว่า “วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน” ซึ่งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2553 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ในมิติของศิลปวัฒนธรรม และอารยธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน และเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นกลไกในการรังสรรค์ศิลปวัฒนธรรมให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เหมาะสมกับยุคสมัย สามารถนำไปใช้ประโยชน์และสร้างเสริมวิถีชีวิตที่มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดด้านศิลปวัฒนธรรม และอารยธรรมศึกษาในมิติต่างของคนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน
2. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านอารยธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน

3. เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัย และวิชาการ นำไปสู่การสร้างสรรค์ ผลงาน และต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดคุณค่าแก่วิชีวิต และสังคมต่อไป

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน จัดทำโดยงานศิลปวัฒนธรรม กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร เปิดรับบทความจากผู้เขียนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย บทความที่เสนอขอรับการพิจารณาอาจเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ แต่บทความต้องมีสองภาษา จัดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม)

นโยบายการจัดพิมพ์ของวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ และเผยแพร่ผลงานวิจัยในสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในมิติที่เกี่ยวข้องกับอารยธรรมในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน ได้แก่ ด้านสังคมวิทยา/ประวัติศาสตร์-ชาติพันธุ์-โบราณคดี ด้านศิลปศาสตร์/ปรัชญา-ศาสนา ด้านอักษรศาสตร์/ภาษา-วรรณกรรม ด้านศิลปกรรม-สถาปัตยกรรม ด้านศึกษาศาสตร์/เศรษฐกิจ-สังคม-วัฒนธรรม ด้านนิเทศศาสตร์/สารสนเทศ-การสื่อสาร ด้านมนุษยศาสตร์/มานุษยวิทยา-จิตวิทยา ด้านรัฐศาสตร์/รัฐศาสนศาสตร์

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน รับผิดชอบบทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อขอรับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการอื่น บทความทุกบทความจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่รู้ว่าผู้เขียนเป็นใคร และผู้เขียนไม่รู้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิเป็นใคร (Double-blinded Review) อนึ่ง การพิจารณารับบทความเพื่อลงตีพิมพ์หรือไม่ตีพิมพ์ อยู่ที่ดุลยพินิจของบรรณาธิการถือเป็นอันสิ้นสุด

การเผยแพร่

วารสารฯ จะจัดส่งเล่มให้แก่ห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของวารสารฯ <http://www.nuac.ac.th>

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน)
ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม)

ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา	เงารังษี
	ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย	สิงห์ยะบุศย์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรธร	บุญยรัตพันธุ์
	นางนิพัทธ์	เกษพร
	นางสาววรรณชลี	กุลศรีไชย

บรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์	พิระสันต์
	มหาวิทยาลัยนเรศวร	

ผู้ช่วยบรรณาธิการ	นางสาวจรินทร์	เสโตบล
	มหาวิทยาลัยนเรศวร	

กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช	สุดสังข์
	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	
	รองศาสตราจารย์ ดร.ข้าคม	พรประสิทธิ์
	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
	รองศาสตราจารย์ ดร.ผณิตรา	ธีรานนท์
	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา	
	รองศาสตราจารย์ ดร.โสภณา	ศรีจำปา
	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล	
	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร	ดาบเพชร
	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	

รองศาสตราจารย์สมหมาย	ชินนาค
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา	วงจุรีระ
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ	วรรณวิไชย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลวัฒน์	ประพัฒน์ทอง
สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิลักษณ์	เกษมผลกุล
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธศักดิ์	ชื่นใจชน
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์	ชัยฉกรรจ์
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักชนก	ชำนาญมาก
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
ดร.สมยศ	โอ่งเคลือบ
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	
ดร.พันธรักษ์	ผูกพันธุ์
สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	
ดร.ศศิธร	ติณะมาศ
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร	

ฝ่ายจัดการวารสาร	นางสุรีย์	จันทร์สงคราม
	นางสาวจารุวรรณ	แสงประทุม
	ว่าที่ ร.ต.พิเชษฐ์	สิงห์เดช
	นางสาวทัตติยา	เรือนคำ

ภาพจากปก:	ดร.วรอัญญ	ณรงค์เดชา
	นายวชิรพงษ์	วงศ์ประสิทธิ์

ที่อยู่: กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาคารวิสุทธิกษัตริย์ ชั้น 3 เลขที่ 99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
โทรศัพท์: 0 5596 1205 โทรสาร: 0 5596 1148

เว็บไซต์: <http://www.nuac.nu.ac.th>
อีเมล: mekong_salween@nu.ac.th
เจ้าของ: กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร

พิมพ์ที่: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 30 - 31 ถนนพญาลีไท อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 055 258101

พระบรมราโชวาท
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙

“ในการปฏิบัติราชการนั้น ขอให้ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่อย่านึกถึงบำเหน็จรางวัลหรือผลประโยชน์ให้มาก ขอให้ถือว่าการทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ เป็นทั้งรางวัลและประโยชน์อย่างประเสริฐ จะทำให้บ้านเมืองไทยของเราอยู่เย็นเป็นสุขและมั่นคง”

พระบรมราโชวาท
(เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน 1 เมษายน 2533)

ขอบคุณข้อมูลและภาพจาก

1. <https://www.motorexpo.co.th/special/2236&refer=original>
2. <https://shorturl.asia/DfOsx>

อัญพนธ์ (Quotations)

“The deeper our compassion,
the greater our wisdom and the
fewer our vexations”

“จิตที่มีความเมตตา กรุณา ยิ่งมาก
สติปัญญา ยิ่งสูง ความทุกข์ ยิ่งน้อย”

ขอบคุณข้อมูลจาก: <http://hilight.kapook.com/view/71053>

บทธรรณาธิการ

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2564 นี้ เนื้อหาสาระของบทความในฉบับยังคงเป็นผลงานในมิติที่เกี่ยวข้องกับอารยธรรมศึกษา กลุ่มแม่น้ำโขง-สาละวิน บทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความจะได้รับการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ในการตรวจสอบ ทั้งนี้ เพื่อดำรงรักษาคุณภาพมาตรฐานของวารสารฯให้เกิดการยอมรับอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน ฉบับนี้เป็นบทความจากผู้เขียนภายนอกมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 2 บทความ และบทความจากผู้เขียนภายในมหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 2 บทความ รวมเป็น 4 บทความ ซึ่งเป็นบทความวิจัยทั้งหมด ประกอบด้วย 1) ความคงทนของสีที่สกัดจากธรรมชาติบนกระดาษต่างชนิดสำหรับกระบวนการระบายสีน้ำ 2) เพลงพื้นบ้านแห่नाค จังหวัดพิษณุโลก 3) องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 4) การพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน

วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน จึงขอเชิญชวนอาจารย์ นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ และผู้สนใจทั้งจากบุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยนเรศวร ส่งบทความวิจัย และบทความวิชาการ เพื่อลงตีพิมพ์ได้ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) โดยสามารถติดต่อได้ตามเว็บไซต์ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jnuks>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ส่งบทความมาลงตีพิมพ์ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความและให้ข้อคิดเห็นในการแก้ไขปรับปรุงบทความให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สนับสนุนการจัดทำวารสารฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านทุกท่านจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ในเนื้อหาสาระของวารสารฉบับนี้

(ศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ พิระสันต์)

บรรณาธิการวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร	7
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙	
อัญพนธ์	8
บทบรรณาธิการ	9

บทความวิจัย (Research Article)

ความคงทนของสีที่สกัดจากธรรมชาติบนกระดาษต่างชนิดสำหรับการระบายสีน้ำ	12
The Durability of Natural Extracted Color on the Different	
Types of Watercolor Paper	
วรอัษฎ ณรงค์เดชา Woraunyu Narongdecha,	
นิรัช สุดสังข์ Nirat Soodsang	

เพลงพื้นบ้านแห่นาค จังหวัดพิษณุโลก	30
Hae Nak Folk Song in Phitsanulok Province	
โสภณ ลาวรรณ Sophon Lawan	

องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	48
Community Organizations for Occupational Promotion	
for Sustainable Development	
ธนากร เทียงน้อย Thanakorn Thiengnoi,	
พัฒนา สุขประเสริฐ Patana Sukprasert,	
เฉลิมพล จตุพร Chalermpon Jatuporn	

การพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน	70
Improving the Sound Quality of Isan Long Drums	
จักรพงศ์ เพ็ชรแสน <i>Jakkrapong Petsaen,</i>	
สุรพล เนสุสินธุ์ <i>Surapon Nesusin</i>	
ระเบียบการเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน	92
ใบสมัครขอส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน	106
ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิจัย	109
ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิชาการ	112

ภาพผลงานโดยใช้สีจากพืชบนกระดาษชนิด 300 แกรม

ที่มา: วรอัณญ์ ณรงค์เดชา

ความคงทนของสีที่สกัดจากธรรมชาติบนกระดาษต่างชนิด
สำหรับการระบายสีน้ำ

The Durability of Natural Extracted Colors on the Different
Types of Watercolor Paper

วรอัณญ์ ณรงค์เดชา¹

Woraunyu Narongdecha

E-mail: Woraunyun@nu.ac.th

นิรัช สุดสังข์²

Nirat Soodsang

Received: January 7, 2021

Revised: January 20, 2021

Accepted: February 17, 2021

¹ ครูศิลปะ ระดับชำนาญการ โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Professional art teacher, Department of Art, Naresuan University Demonstration School,
Faculty of Education, Naresuan University

² รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Associate Professor, Dr, Department of Art and Design, Faculty of Architecture, Art and Design,
Naresuan University

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคงทนของสีที่สกัดจากธรรมชาติบนกระดาษต่างชนิดสำหรับการระบายสีน้ำ โดยการใช้วิธีการสกัดสีจากธรรมชาติมาใช้ทดแทนสีสังเคราะห์ เพื่อนำมาใช้บนกระดาษระบายสีน้ำ แม้ว่าในปัจจุบันสีจากธรรมชาติไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากขาดความทนทานและซีดจางง่าย ทว่าการคำนึงถึงความปลอดภัยของสีและวัสดุผลิตสีที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น ทำให้เกิดการริเริ่มการนำสีจากธรรมชาติกลับมาใช้มากขึ้น สร้างองค์ความรู้จากทรัพยากรทางธรรมชาติ เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของพืชที่มีอยู่ในธรรมชาติ เกิดการตระหนักในการใช้และอนุรักษ์พืชชนิดต่าง ๆ การนำสีจากธรรมชาติมาใช้จึงนับเป็นการใช้ธรรมชาติรอบตัวให้เกิดประโยชน์ ในการวิจัยนี้ได้คัดเลือกพืชให้สีมาสกัดดังนี้ พืชกลุ่มสีเหลือง ได้แก่ แห้ว ลูกพุดและขมิ้น พืชกลุ่มสีแดง ได้แก่ หัวข้าวเย็นเหนือ ผางแดงและกระเจี๊ยบ พืชกลุ่มสีน้ำเงิน ได้แก่ อัญชัน ห้อม (ใบสด) และห้อม (หมัก) สกัดด้วยตัวทำละลายเอทานอล 95 % และทดลองชุบสีบนกระดาษสีน้ำความหนา 300 แกรม และ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % วัดค่าสีจากเครื่องคัลเลอริมิเตอร์ เพื่อเปรียบเทียบค่า $L^*a^*b^*$ บนกระดาษทั้ง 2 ชนิด เพื่อวัดค่าความเข้มของสีบนกระดาษและทดสอบความสว่าง (ซีดจาง) เมื่อเวลาผ่านไป 6 เดือน พบว่า ค่าความสว่างของแห้วและลูกพุดไม่มีค่า (L^*) ความสว่างเพิ่มขึ้น ค่าสีเหลือง ($+b$) ของลูกพุดบนกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % มีค่าลดลงมากที่สุด ความต่างในระดับ 5.73 ในขณะที่ ขมิ้นมีค่าความสว่างเพิ่มขึ้นมากที่สุดบนกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ในความต่างที่ระดับ 6.40 สำหรับค่าสีแดง ($+a$) ของหัวข้าวเย็นเหนือและผางแดงไม่พบค่าความสว่างเพิ่มขึ้น แต่กระเจี๊ยบมีค่าความสว่างเพิ่มขึ้นมากที่สุดบนกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ในค่าความต่างที่ระดับ 16.65 สำหรับค่าสีแดง ($+a^*$) ของกระเจี๊ยบมีค่าความเปลี่ยนแปลงของสีลดลงมากที่สุดบนกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ในค่าความต่างระดับ 20.98 ในขณะที่ค่าสีน้ำเงิน ค่า (L^*) ความสว่างของห้อม (ใบสด) มีค่าเพิ่มขึ้นมากที่สุดบนกระดาษผสมคอตตอนมากขึ้น 4.00 สำหรับค่าสีน้ำเงิน ($-b^*$) อัญชัน บนกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % มีค่าสีเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ในค่าความต่างระดับ 11.43

คำสำคัญ: การสกัด สีธรรมชาติ กระดาษระบายสีน้ำ

Abstract

This article aimed to study the durability of natural extracted colors on the different types of watercolor paper by using the natural color extraction to replace artificial colors. Normally, the natural colors are less popular due to their durability and discoloration. However, since natural colors are safe and can be easily made by natural substances found in local areas, the use of natural colors is becoming increasingly used. This creates knowledge from natural resources, value, and benefits of existing plants in the nature. Additionally, it encourages people to realize the use and conservation of various plants. The use of natural colors is therefore considered to be beneficial use of the natural surroundings. In this study, three groups of plants including yellow from Haem, fruit of Cape Jasmine and Curcuma, red from Smilax china L., Sappan Tree and Roselle, blue from Butterfly Pea and fresh leaves as well as fermented Horm were selected and extracted by 95% ethanol as solvent. Then, they were plated on 300-gram watercolor paper and 300-gram with cotton 100% watercolor paper. For the measurement of color value, the digital image colorimeter (DIC) was used to compare $L^*a^*b^*$ value on these 2 types of watercolor paper as well as measuring the saturation and examining brightness (discoloration). After 6 months, it was found that there was no increase of the brightness value (L^*) found in Haem and fruit of Cape Jasmine. For the yellow color value ($+b$) of fruit of Cape Jasmine on 300-gram with cotton 100% watercolor paper, it provided the most drastic decrease at the different level of 5.73 while Curcuma was gaining the highest brightness at the different level of 6.40 on watercolor paper with cotton. For the red color value ($+a$) of Smilax china L. and Sappan, there was no increase of brightness value found. In contrast, Roselle provided the highest brightness at the different level of 16.65 on watercolor paper with cotton. Besides, the red color value of Roselle

provided the most drastic decrease of color change at the different level of 20.98 on 300-gram with cotton 100% watercolor paper. For the blue color value, the brightness value (L^*) in the fresh leaves of Horm provided the highest increase at the level of 4.00 on 300-gram with cotton 100% watercolor paper. For the blue color value ($-b^*$), Butterfly Pea provided the highest change color at the different level of 11.43 on 300-gram with cotton 100% watercolor paper.

Keywords: extraction, natural color, watercolor paper

บทนำ

สีสังเคราะห์ได้รับความนิยมในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างแพร่หลาย เนื่องจากสามารถซื้อได้ง่าย สีสดใสและมีราคาถูก แต่สิ่งที่แฝงมากับสีสังเคราะห์ล้วนเป็นสารเคมีต่าง ๆ ที่อาจสะสมให้เกิดอันตรายในการใช้งาน ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพผู้สร้างสรรค์ได้ในระยะยาว อันตรายดังกล่าวทำให้เกิดความตระหนักเพื่อให้หันกลับมาให้ความสนใจการใช้สีจากพืชพรรณในธรรมชาติ ที่สามารถหาได้ง่ายตามท้องถิ่น เพราะแท้จริงแล้วการใช้สีธรรมชาติของมนุษย์มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ การใช้ส่วนประกอบของพืชเช่น ดอกไม้ ใบไม้ ฯลฯ นำมาใช้ในการสร้างสรรค์จะทำให้ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ใช้ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการรู้จักคุณประโยชน์ของพืชในแต่ละชนิด นำมาซึ่งความผูกพันที่มนุษย์เคยมีต่อธรรมชาติ และการพึ่งพาอาศัยกันและกัน กลับมาสู่การอนุรักษ์พันธุ์พืชต่าง ๆ เห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาในการนำสีจากธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นออกมาใช้งาน จะทำให้วิถีชีวิตของชุมชนมีการร่วมมือร่วมใจกัน อนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่นได้กลับคืนมา การนำสีจากพืชออกมาใช้โดยมากในแต่ละชุมชนจะใช้พืชที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาผลิตสีเพื่อใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์ความงาม อาทิ การนำสีมาย้อมผ้า เช่น ผ้าไหม เป็นต้น กลายเป็นเอกลักษณ์ของสีในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น สีครามบนผืนผ้าในภาคเหนือ ได้จากการย้อมห้อม ซึ่งเป็นพืชที่พบได้ในท้องถิ่น ภาคเหนือในประเทศไทย สีจากธรรมชาติจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความน่าสนใจ Kulprasoot (2001, p. 15) กล่าวว่า สีสามารถจัดออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ สีของต้นไม้ใบหญ้า สีของดอกไม้ สีของดิน หิน สีของน้ำทะเล สีของท้องฟ้าและสีของแสงอาทิตย์ เป็นต้น ซึ่งแหล่งกำเนิดสี

แต่ละประเภทเหล่านี้ก็จะแตกต่างกันออกไป สีที่มนุษย์สร้างขึ้นสามารถจำแนกได้อีกเป็น 2 ชนิดคือ สีที่เกิดจากแสงและสีที่เกิดจากเนื้อสี สีที่เกิดจากแสงนั้นเป็นสีที่เกิดจากดวงไฟที่มนุษย์สร้างขึ้น สีชนิดนี้ไม่สามารถนำไประบายหรือทาลงบนวัสดุต่าง ๆ ได้ จะใช้ประโยชน์ในด้านการให้แสงสว่างในยามค่ำคืน ใช้ในการจัดแสดงนิทรรศการ การแสดงสินค้า การแสดงคอนเสิร์ต ส่วนสีที่เป็นเนื้อสี (Pigment) นั้นเป็นสีที่เกิดจากการนำผลผลิตจากสีในธรรมชาติ เช่น ผลผลิตจากต้นไม้ แมลง ดิน หิน ฯลฯ มาผสมกับสารชนิดต่าง ๆ เป็นสีที่ใช้ระบาย ทา ฟ่น หรือย้อมได้ เพื่อปิดคลุมพื้นผิวของชิ้นงานให้ดูสวยงามตามความต้องการ Chiubang (2004, p. 58) กล่าวว่า สีทุกสีย่อมมีอิทธิพลอยู่เหนือจิตใจมนุษย์ทั่วไป สีกับมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก ทุกคนจะรู้สึกในอารมณ์ทันทีเมื่อได้เห็นสีที่ตนเองชื่นชอบ หรือได้เห็นสีที่ไม่ชอบ เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมมีอารมณ์ชอบบางสีมากที่สุดและรู้สึกเฉย ๆ กับบางสีและบางสีก็ไม่ชอบเอาเสียเลย นั่นเป็นเพราะความผูกพันและความเคยชินกับสี การใช้สีในชีวิตประจำวันนั้นผู้มีการสนิยมดีมักใช้สีได้ถูกต้องกับเวลา โอกาส วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ดินฟ้าอากาศ และสมัยนิยม นอกจากสีที่ใช้ในการแต่งกายแล้ว เครื่องใช้ต่าง ๆ ในบ้านเรือน ยานพาหนะ ก็จะมีเรื่องสีที่เป็นความชื่นชอบเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่อิทธิพลที่ส่งผลต่อความรู้สึกชอบในเรื่องของมนุษย์นั้นจะขึ้นอยู่กับสาเหตุหลายประการตั้งแต่มรดกทางเชื้อชาติ สภาพแวดล้อม ตลอดจนความคิดส่วนตัวอันอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากเพศ วัย พื้นฐานการศึกษาและประสบการณ์ จึงทำให้มนุษย์มีความรู้สึกต่อสีที่แตกต่างกัน ในขณะที่ Soonthonchai (1998, pp. 55-56) กล่าวถึง สีธรรมชาติว่าสีที่ได้จากพืชพรรณไม้คือสีแห่งธรรมชาติที่ไม่อุดมดาดดา แต่ก็ไม่ใช่สีที่จัดขีดไว้ความสดใส ความมหัศจรรย์แห่งสีส้นจากพรรณไม้นั้นแม้นานกาลเวลาผ่านไปนานเท่าไร มนุษย์ก็ยังมีการคิดค้นสิ่งใหม่ สีใหม่ ๆ จากธรรมชาติรวมถึงความคงทนของการติดสีโดยอาศัยหลักทางวิทยาศาสตร์เพื่อมาวิเคราะห์ ทดสอบและทดลองให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ ต้องใช้กระบวนการผลิตที่มีความซับซ้อนบ้างและอาจใช้เวลาในการสกัดสีเพื่อนำมาใช้งาน แต่หากมองอีกแง่มุมหนึ่งถึงการนำสีจากพืชธรรมชาติมาใช้ จะสร้างให้เกิดองค์ความรู้จากทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น สืบสานภูมิปัญญาในท้องถิ่น มองเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของพืชที่มีอยู่ในธรรมชาติ จะทำให้เกิดการตระหนักในการใช้งานและอนุรักษ์พืชชนิดต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น การนำสีจากธรรมชาติมาใช้จึงนับได้ว่าเป็นการใช้ธรรมชาติรอบตัวให้เกิดประโยชน์จากสิ่ง

ที่มีอยู่ หากขาดความตระหนักในการดูแลรักษาธรรมชาติแล้วนั้นอาจทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญหายไป การสกัดสีจากพืชจึงสามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานระบายสีได้ Narongdech (2019, p. 9) กล่าวในการสกัดสีจากธรรมชาติสำหรับงานจิตรกรรม โดยใช้กระบวนการสกัดสีด้วยตัวทำละลายน้ำและเอทานอล พบว่าสีที่สกัดด้วยตัวทำละลายเอทานอล นำมาใช้ได้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมได้โดยสามารถผสมน้ำในขณะระบายให้เกิดเทคนิคไหลซึมได้ สีสามารถทับซ้อนกันจะเพิ่มความเข้มของสีเพิ่มขึ้น

ดังนั้นการนำสีจากพืชในธรรมชาติมาใช้ต้องอาศัยกระบวนการในการค้นคว้า การคัดเลือกพืชที่เหมาะสมมากที่สุดเพื่อให้ได้ความเข้มของสีตามต้องการการนำไปใช้งาน เนื่องจากสีจากธรรมชาติมีความชัดเจนเมื่อนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ศึกษาการสกัดสีจากธรรมชาติและวัดค่าความคงทนของสีจากธรรมชาติบนกระดาษระบายสีน้ำ เพื่อนำองค์ความรู้เผยแพร่และสามารถต่อยอดงานวิจัยและเป็นการนำสีจากพืชที่หลากหลายมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลของค่าความคงทนของสีที่สกัดจากธรรมชาติบนกระดาษต่างชนิดสำหรับการระบายสีน้ำ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ทำการศึกษา ทดลองเพื่อเปรียบเทียบสีจากธรรมชาติที่ติดบนกระดาษระบายสีน้ำที่มีความหนาแตกต่างกัน เพื่อหาค่าสีที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานระบายสี

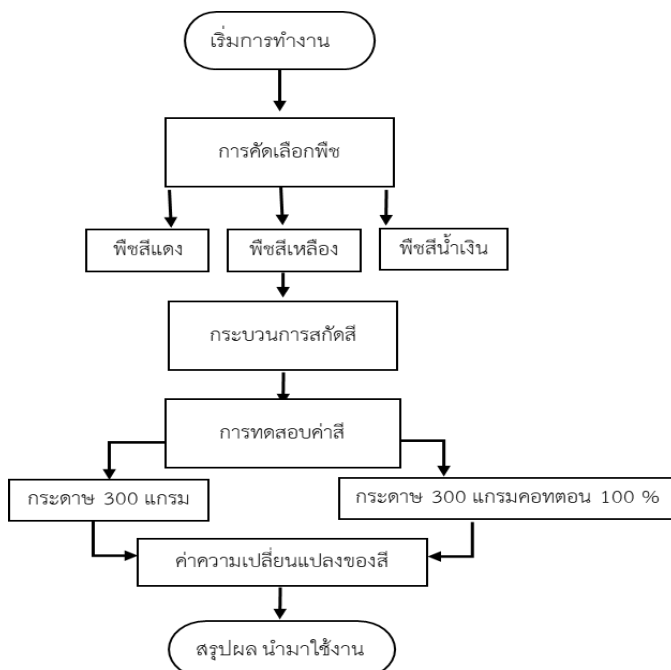
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวัดค่าสี คัลเลอร์มิเตอร์ (Colorimeter) ซึ่งวัดค่าสีเป็นค่า $L^* a^* b^*$ ในห้องปฏิบัติการวัดสี ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร วัดค่า L^* หรือ CIELAB ในระบบสีคือค่าความสว่างจากน้อยไปมากคือ 0 - 100 ค่า a^* และ b^* เพื่อบอกทิศทางของสี คือ $+a^*$ หมายถึง อยู่ในทิศของสีแดง $-a^*$ หมายถึง อยู่ในทิศของสีเขียว $+b^*$ หมายถึง อยู่ในทิศของสีเหลือง $-b^*$ หมายถึง อยู่ในทิศของสีน้ำเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ กระบวนการการสกัดจากธรรมชาติ ด้วยเอทานอลในปริมาณพืช 100 กรัม ต่อเอทานอล 500 มิลลิกรัม เป็นระยะเวลา 7 วัน
2. การคัดเลือกพืชที่มีสี เหลือง แดง และน้ำเงิน ประกอบด้วยกลุ่มสีเหลือง (แห้ว ลูกพุทและขมิ้น) กลุ่มสีแดง (หัวข้าวเย็นเหนือ ผ่างแดงและกระเจี๊ยบ) กลุ่มสีน้ำเงิน (อัญชัน ห้อม (ใบสด) และห้อม (หมัก))
3. การประเมินค่าของสีการเปรียบเทียบค่าสีที่แตกต่างกันด้วยเครื่อง คัลเลอร์มิเตอร์ (Colorimeter) บนกระดาศระบายสีน้ำ 2 ชนิดคือกระดาศ 300 แกรม และกระดาศ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % เพื่อหาค่าความเปลี่ยนแปลงของสี จากการวัดค่าสีจากธรรมชาติที่ปรากฏบนกระดาศทั้ง 2 ชนิด
4. การใช้เครื่องมือเครื่องคัลเลอร์มิเตอร์ (Colorimeter) วัดค่าสี $L^*a^*b^*$ เพื่อวัดค่าความเข้มของสีบนกระดาศและทดสอบความสว่าง (ซีดจาง) เมื่อเวลาผ่านไป 6 เดือน

ผังการดำเนินงาน

ผลการวิจัย

จากการสกัดสีจากธรรมชาติเพื่อเปรียบเทียบสีที่สกัดจากธรรมชาติบนกระดาษระบายสีน้ำนั้น ผู้วิจัยใช้สีจากพืชดังนี้ กลุ่มสีเหลือง (แห้ว ลูกพุทและขมิ้น) กลุ่มสีแดง (หัวข้าวเย็นเหนือ ผางแดงและกระเจี๊ยบ) กลุ่มสีน้ำเงิน (อัญชัน ห้อม (ใบสด) และห้อม (หมัก)) การสกัดใช้เอทานอล เป็นตัวทำละลาย บนกระดาษชนิดหยาบ มีความหนา 300 แกรม และกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % โดยการวิจัยได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเปรียบเทียบสีเหลืองจากแห้ว ลูกพุทและขมิ้น สกัดด้วยเอทานอล บนกระดาษ 300 แกรม และกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 %

ชนิดกระดาษ	ลักษณะสีที่ปรากฏบนกระดาษ		
	แห้ว	ลูกพุท	ขมิ้น
300 แกรม			
300 แกรม ผสมคอตตอน 100%			

จากตารางที่ 1 แสดงลักษณะสีเหลืองที่มีความแตกต่างกันบนกระดาษที่แตกต่างกัน 2 ชนิด พบว่าสีของ แห้ว ลูกพุทและขมิ้น สามารถติดบนเนื้อกระดาษได้ สีจากลูกพุทให้สีเหลืองเข้มในขณะที่สีเหลืองจากขมิ้นให้เฉดสีไปในทิศทางสีแดง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเปรียบเทียบสีจากแห้ง ลูกพุดและขมิ้น สกัดด้วยเอทานอล บนกระดาช 300 แกรม และกระดาช 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % โดยวัดค่า +b ซึ่งเป็นค่าในทิศทางสีเหลือง

ชนิดกระดาช	ระยะเวลา (สัปดาห์)	ค่าสีของแห้ง			ค่าสีของลูกพุด			ค่าสีของขมิ้น		
		L*	a*	b*	L*	a*	b*	L*	a*	b*
300 แกรม	1	88.30	-1.90	67.30	81.93	23.20	76.58	55.30	38.63	50.73
	24	87.50	-0.20	64.90	81.10	21.90	71.30	57.50	38.40	55.80
300 แกรมผสมคอตตอน 100%	1	85.10	-2.15	69.50	74.95	30.90	81.73	50.50	32.98	46.68
	24	84.20	3.20	67.70	73.10	29.40	76.00	56.90	33.20	60.10

จากตารางที่ 2 พบว่าความสว่าง L* พบว่าแห้ง บนกระดาช 300 แกรม มีค่าความสว่างสูงสุดในระดับ 88.30 และพืชที่มีค่า สีเหลือง +b* สูงสุดคือ ลูกพุด บนกระดาช 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ในค่าเฉลี่ย 81.73 รองลงมาคือ แห้ง มีค่า +b* ในระดับ 69.50 บนกระดาช 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ในขณะที่ขมิ้นให้สีในทิศทางสีแดง +a*

ความเปลี่ยนแปลงของสีบนกระดาชเมื่อระยะเวลาผ่านไป 6 เดือน พบว่า ค่า L* (ความสว่าง) สีจากแห้งและลูกพุดไม่เพิ่มขึ้นเมื่อระยะเวลาผ่านไป 6 เดือน ในขณะที่สีจากขมิ้นมีค่าความสว่างเพิ่มขึ้นมากที่สุดบนกระดาช 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ความต่างในระดับ 0.22 สำหรับ ค่าสีเหลือง +b* เมื่อระยะเวลาผ่านไป 6 เดือน พบว่า สีจากแห้งมีค่าลดลงน้อยที่สุด บนกระดาช 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ในระดับ 1.80 ในขณะที่สีจากลูกพุดบนกระดาช ชนิดกระดาช 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % มีค่าลดลงมากที่สุดในระดับ 5.73

ตารางที่ 3 แสดงค่าเปรียบเทียบสีจากหัวข้าวเย็นเหนือ ฝางแดงและกระเจี๊ยบ สกัดด้วยเอทานอล บนกระดาษ 300 แกรม และกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % โดยวัดค่า +a ซึ่งเป็นค่าในทิศทางสีแดง

ชนิดกระดาษ	ลักษณะสีที่ปรากฏบนกระดาษ		
	หัวข้าวเย็นเหนือ	ฝางแดง	กระเจี๊ยบ
300 แกรม			
300 แกรม ผสมคอตตอน 100%			

จากตารางที่ 3 แสดงลักษณะสีแดงบนกระดาษที่แตกต่างกัน 2 ชนิด พบว่า สีจาก หัวข้าวเย็นเหนือ ฝางแดงและกระเจี๊ยบ สามารถติดบนกระดาษทั้ง 2 ชนิดได้ สีที่มีความชัดเจนไปในทิศทางสีแดงมากที่สุดคือสีจากฝางแดงสีจากกระเจี๊ยบให้สีไปในทิศทางสีแดง

ตารางที่ 4 แสดงค่าเปรียบเทียบสีจากหัวข้าวเย็นเหนือ ฝางแดงและ กระเจี๊ยบ สกัดด้วยเอทานอลบนกระดาษ 300 แกรม และกระดาษ 300 แกรมผสม คอตตอน 100 % โดยวัดค่า +a* ซึ่งเป็นค่าในทิศทางสีแดง

ชนิดกระดาษ	ระยะเวลา (สัปดาห์)	ค่าสีหัวข้าวเย็นเหนือ			ค่าสีฝางแดง			ค่าสีกระเจี๊ยบ		
		L*	a*	b*	L*	a*	b*	L*	a*	b*
300 แกรม	1	76.90	33.30	33.90	55.08	39.18	25.93	61.78	36.60	-3.05
	24	59.60	36.60	37.20	52.90	35.80	28.40	68.80	23.60	2.00
300 แกรมผสม คอตตอน 100%	1	72.78	20.38	23.80	56.00	46.13	41.90	63.25	28.58	-5.58
	24	68.20	28.10	23.10	55.80	41.40	39.50	79.90	7.60	10.70

จากตารางที่ 4 พบว่าค่าความสว่าง L^* ของหัวข้าวเย็นเหนือ ผางแดง และกระเจี๊ยบ พบว่า หัวข้าวเย็นเหนือมีค่าความสว่าง L^* สูงสุดบนกระดาศ 300 แกรม ที่ระดับ 76.90 และพืชที่มีค่าสีแดง $+a^*$ สูงสุดคือผางแดง บนกระดาศ 300 แกรม ผสมคอตตอน 100 % ในค่าเฉลี่ย 46.13 และกระเจี๊ยบ ให้ค่า $+a^*$ รองลงมา บนกระดาศ 300 แกรมที่ระดับ 36.60

ความเปลี่ยนแปลงของสีบนกระดาศเมื่อระยะเวลาผ่านไป 6 เดือน (24 สัปดาห์) พบว่าค่าความสว่าง L^* สีจากผางแดงและหัวข้าวเย็นเหนือ ไม่พบค่าความสว่างเพิ่มขึ้น ในขณะที่กระเจี๊ยบมีค่าความสว่างเพิ่มขึ้นทุกชนิดกระดาศ และมากที่สุดบนกระดาศ ชนิด 300 แกรม ผสมคอตตอน 100 % ในระดับความต่างที่ 16.65 และค่า $+a^*$ ซึ่งเป็นค่าสีแดง พบว่าสีจากหัวข้าวเย็นเหนือมีค่าสีแดงเพิ่มขึ้นทุกชนิดกระดาศ ในขณะที่สีแดงกระเจี๊ยบมีค่า $+a^*$ ลดลงมากที่สุดบนกระดาศ 300 แกรม ผสมคอตตอน 100 % ที่ระดับความต่าง 20.98

ตารางที่ 5 แสดงค่าเปรียบเทียบสีจากอัญชัน ห้อม (ใบสด) และห้อม (หมัก) สกัดด้วย เอทานอล สกัดด้วยเอทานอล บนกระดาศ 300 แกรม และกระดาศ 300 แกรม ผสมคอตตอน 100 % โดยวัดค่า $-b^*$ ซึ่งเป็นค่าในทิศทางสีน้ำเงิน

ชนิดกระดาศ	ลักษณะสีที่ปรากฏบนกระดาศ		
	อัญชัน	ห้อม (ใบสด)	ห้อม (หมัก)
300 แกรม			
300 แกรม ผสมคอตตอน 100%			

จากตารางที่ 5 แสดงลักษณะสีน้ำเงินบนกระดาศที่แตกต่างกัน 2 ชนิด พบว่าสีจาก อัญชัน ห้อม (ใบสด) และห้อม (หมัก) สามารถติดบนกระดาศทั้ง 2 ชนิดได้ สีที่มีความชัดเจนไปในทิศทางสีน้ำเงินมากที่สุดคือสีจากห้อม (หมัก) รองลงมาคือ สีจาก อัญชัน และแสดงน้ำหนักสีน้อยที่สุดคือ ห้อม (ใบสด) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงค่าเปรียบเทียบสีจาก อัญชัน ห้อม (ใบสด) และห้อม (หมัก) สกัดด้วย เอทานอล บนกระดาษ 300 แกรม และกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % โดย วัดค่า $-b^*$ ซึ่งเป็นค่าในทิศทางสีน้ำเงิน

ชนิดกระดาษ	ระยะเวลา (สัปดาห์)	ค่าสีของอัญชัน			ค่าสี ห้อม (ใบสด)			ค่าสี ห้อม (หมัก)		
		L*	a*	b*	L*	a*	b*	L*	a*	b*
300 แกรม	1	61.63	-17.68	-6.25	82.88	-4.70	28.90	37.30	-3.40	-5.86
	24	62.30	-13.30	0.40	81.40	0.10	19.10	37.90	-3.50	-5.90
300 แกรมผสมคอตตอน 100%	1	67.40	-15.70	-16.73	75.18	-6.35	31.90	39.20	-3.40	-5.90
	24	70.60	-10.50	5.30	79.80	1.10	17.70	35.90	-2.50	-5.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าความสว่าง L* ของสีจากอัญชัน ห้อม (ใบสด) และห้อม (หมัก) พบว่าห้อม (ใบสด) มีค่าความสว่าง L* สูงสุดบนกระดาษ 300 แกรม ที่ระดับ 82.88 และพืชที่มีค่า $-b^*$ สูงสุดคือ อัญชัน บนกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ในค่าเฉลี่ย -16.73 ในขณะเดียวกัน ค่าสีของอัญชันยังปรากฏค่าสีเขียว $-a^*$ สูงในทุกชนิดกระดาษ

ค่าความเปลี่ยนแปลงของสีบนกระดาษเมื่อระยะเวลาผ่านไป 6 เดือน พบว่า ค่าความสว่าง L* สีจากอัญชัน และห้อม (ใบสด) บนกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % นั้นมีค่าความสว่างเพิ่มขึ้นมากที่สุด ในห้อม (ใบสด) มีค่าความสว่างในความต่าง ที่ระดับ 4.62 และค่าสีน้ำเงิน $-b^*$ พบว่าสีจากห้อม (หมัก) ยังคงค่าสีน้ำเงินได้เมื่อระยะเวลาผ่านไป ในขณะที่สีจากอัญชันมีค่าเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางสีเหลือง

สรุปผลการวิจัย

จากการสกัดสีจากธรรมชาติเพื่อเปรียบเทียบสีที่สกัดจากธรรมชาติบน กระดาษระบายสีน้ำนั้น ผู้วิจัยใช้สีจากพืชดังนี้ กลุ่มสีเหลือง (แห้ว ลูกพุดและขมิ้น) กลุ่มสีแดง (หัวข้าวเย็นเหนือ ผางแดงและกระเจี๊ยบ) กลุ่มสีน้ำเงิน (อัญชัน ห้อม (ใบสด) และห้อม (หมัก) โดยการสกัดใช้เอทานอลเป็นตัวทำละลายในอัตราส่วนพืชต่อเอทานอล 1 ต่อ 5 และแช่พืชไว้ 7 วันก่อนนำมาใช้ และทดสอบสีบนกระดาษ 300 แกรม และ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มสีเหลือง สีจากลูกพุด มีค่า $(+b^*)$

สูงสุตบนกระดาศ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ที่ระดับ 81.73 สีกลุ่มสีแดง สีจาก ผางแดง มีค่า (+a*) สูงสุตบนกระดาศ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ที่ระดับ 46.13 และกลุ่มสีน้ำเงินสีจากอัญชันมีค่า (-b*) สูงสุตบนกระดาศ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ที่ระดับ -16.73 การเปรียบเทียบค่าความคงทนของสีบนกระดาศระบายสีน้ำ จากการ วัดค่าสีบนกระดาศในระยะเวลาการเก็บ 6 เดือน พบว่าค่าความสว่างของหม้อม และ ลูกพุด ไม่มีค่า (L*) ความสว่างเพิ่มขึ้น แต่ค่าสีเหลือง (+b*) ของลูกพุดบนกระดาศ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % มีค่าลดลงมากที่สุดความต่างในระดับ 5.73 ในขณะที่ หม้อมมีค่าความสว่างมากที่สุดบนกระดาศที่ผสมคอตตอนในความต่างที่ระดับ 6.40 สำหรับค่าสีแดง (+a*) ของหัวข้าวเย็นเหนือและผางแดง ไม่พบค่าความสว่างเพิ่มขึ้น ในขณะที่กระเจี๊ยบ มีค่าความสว่างเพิ่มขึ้นมากที่สุดบนกระดาศผสมคอตตอน ในค่า ความต่างที่ระดับ 16.65 สำหรับ ค่าสีแดง (+a*) ของกระเจี๊ยบ มีค่าความเปลี่ยนแปลง ของสีลดลงมากที่สุดบนกระดาศ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ในค่าความต่างระดับ 20.98 ในขณะที่ค่าสีน้ำเงิน (-b*) อัญชันบนกระดาศ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % มีค่าสีเปลี่ยนแปลงในทิศทาง (+b*) ซึ่งค่าสีเบนไปในทิศทางสีเหลืองมากที่สุด ในค่า ความต่างระดับ 11.43

ภาพที่ 1 แสดงลักษณะสีที่ผ่านการสกัดก่อนการใช้งาน
ที่มา: วรอัญญ ณรงค์เดชา

ภาพที่ 2 กระบวนการทำงาน การนำสีมาระบายสี
บนกระดาศ
ที่มา: วรอัญญ ณรงค์เดชา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าสามารถสกัดสีในธรรมชาติจากพืชได้ดีด้วยเอทานอล ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้กระบวนการการสกัดสีด้วยตัวทำละลายเอทานอลในอัตราส่วน พืช 100 กรัมต่อเอทานอล 500 มิลลิลิตร เป็นเวลา 7 วัน เช่นเดียวกับ Indranupakorn (2007, p. 84) ซึ่งกล่าวถึงการสกัดพืชเพื่อใช้เป็นสมุนไพรไว้ว่า การสกัดนั้นเป็นวิธีแยก สารที่สำคัญในสมุนไพร เพื่อให้ได้สารที่มีความเข้มข้นและลดขนาดการใช้สมุนไพรได้ โดยการสกัดพืชนั้นนิยมใช้ในการเตรียมสารสกัด ได้แก่ น้ำ (Water) การสกัดด้วยน้ำนั้น เป็นการสกัดที่ง่าย น้ำจัดเป็นตัวทำละลายที่ดี ง่ายและมีราคาถูก แอลกอฮอล์ 95 % (Alcohol) หรือเอทานอล (Ethanol) เป็นตัวทำละลายที่ดีเมื่อเปรียบเทียบกับน้ำ เพราะมีฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ แต่มีราคาสูงกว่า นิยมใช้ สำหรับการสกัดสมุนไพรการสกัดควรทำในภาชนะที่ปิดสนิท ในอัตราส่วนน้ำยาสกัดที่ เหมาะสมโดยใช้เวลาหมัก 7 วัน หรือตามกำหนดเภสัชตำรับหรือจนกระทั่งสารละลาย ออกมาหมด สอดคล้องกับ Narongdecha (2019, p. 3) กล่าวในขั้นตอนการเตรียมสาร เพื่อนำมาทำสี โดยการสกัดด้วยน้ำและเอทานอล โดยการแช่พืชไว้เป็นเวลา 7 วัน ก่อนนำมาใช้ในการทดลองนำมาใช้กับกระดาษก่อนนำไปทดสอบค่าสีกับเครื่องมือ ดิจิตอล อิมเมจ คัลเลอร์มิเตอร์ (Digital Image Colorimeter)

การสกัดสีดังกล่าวเมื่อได้สีจากพืชตามต้องการแล้วนำกระดาษระบายสีน้ำ ชนิด 300 แกรม และ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % มาชุบสีเป็นเวลา 5 วินาที เท่ากัน ทุกชนิดกระดาษผึ่งให้แห้งในอุณหภูมิห้องและนำไปวัดค่าสี ด้วยเครื่องมือวัดค่าสี คัลเลอร์มิเตอร์ (Colorimeter) ซึ่งวัดค่าสีเป็นค่า L^* a^* b^* พบว่าสีที่มีค่าสีเหลือง ($+b^*$) แดง ($-a^*$) และน้ำเงิน ($-b^*$) สูงสุดคือลูกพุด ฝางแดงและอัญชัน เมื่อระยะเวลาผ่านไป 6 เดือน พบว่าค่า L^* (ความสว่าง) สีเหลืองซึ่งได้จาก สีจากแหม่มและลูกพุดไม่เพิ่มขึ้น เมื่อระยะเวลาผ่านไป 6 เดือน ในขณะที่สีจากขมิ้นมีค่าความสว่างเพิ่มมากมากที่สุดบน กระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % ในพืชสีแดง พบว่าค่าความสว่าง L^* ของสี จากฝางแดงและหัวข้าวเย็นเหนือ ไม่พบค่าความสว่างเพิ่มขึ้น ในขณะที่กระเจี๊ยบ มีค่าความสว่างเพิ่มขึ้นทุกชนิดกระดาษ และมากที่สุดบนกระดาษชนิด 300 แกรมผสม คอตตอน 100 % และค่าสีน้ำเงินจากพืชพบว่าค่าความสว่าง L^* สีจากอัญชันและห้อม (ใบสด) บนกระดาษ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % นั้นมีค่าความสว่างเพิ่มขึ้นมากที่สุด ค่าความสว่างที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนที่เกิดขึ้นในสีจากพืชแต่ละชนิด

ภาพที่ 3 การระบายสีสกัดจากพืช
ที่มา: วรอัญญ ณรงค์เดชา

ภาพที่ 4 การระบายทับซ้อนกัน
ที่มา: วรอัญญ ณรงค์เดชา

ภาพที่ 5 การระบายทับซ้อนกัน
ทำให้สีเข้มข้น
ที่มา: วรอัญญ ณรงค์เดชา

ภาพที่ 6 ภาพผลงานโดยใช้สีจากพืชบนกระดาษ
ชนิด 300 แกรม
ที่มา: วรอัญญ ณรงค์เดชา

ภาพที่ 7 ภาพผลงานโดยใช้สีจากพืชบนกระดาษ
ชนิด 300 แกรม
ที่มา: วรอัญญ ณรงค์เดชา

ในการนำมาใช้ระบายสีนั้นแม้ว่าลูกพุดให้ค่าสีเหลืองที่สูงมากที่สุด แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปสีจากลูกพุด มีการเปลี่ยนแปลงค่าสีมากที่สุด การนำสีที่สกัดจากลูกพุด มาชุบสีบนกระดาษทั้ง 2 ชนิด พบว่าสีบนกระดาษมีลักษณะขุ่นเหนียวและแห้งช้ามาก ซึ่งหากนำมาใช้ในการระบายสี หรือสร้างสรรค์ผลงานอาจทำให้เกิดคราบต่าง ๆ ได้ สำหรับสีเหลืองที่สกัดจากแห้ว ให้สีที่มีความโปร่งใสมีค่าความสว่างสูงและมีค่าสีเหลือง (+b*) รองลงมา ในขณะที่เดียวกันสีที่สกัดจากขมิ้น ให้สีสดใสเมื่อนำมาชุบบนกระดาษ ขมิ้นจะให้สีเหลืองอมส้ม สำหรับค่าสีแดงบนกระดาษนั้น ผ่างแดงมีค่าสีแดงสูงสุด การสกัดผ่างแดงจะให้สีในเอทานอลเป็นสีเหลืองสดมีความโปร่งใส เมื่อนำมาระบายลงบนกระดาษสีน้ำ หรือด้วยวิธีผสมน้ำในสีที่สกัดก่อนการระบาย และ

ฝั่งแห้ง สีจากฝางแดงจะมีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางสีแดงชัดเจนขึ้นบนกระดาด ในขณะที่สีสกัดจากกระเจี๊ยบ ให้ค่าสีแดงรองลงมา มีลักษณะปรากฏเป็นสีแดงอมม่วง และพบความชัดเจนเมื่อระยะเวลาผ่านไป และสีสกัดจากหัวข้าวเย็นเหนือ ให้สีเป็นลักษณะสีชมพูอ่อน ในการสกัดสีน้ำเงินนั้น อัญชันให้ค่าสีน้ำเงินชัดเจนที่สุด แต่เมื่อทิ้งไว้ในระยะเวลาานสีจากอัญชันจะซีดมากที่สุดเช่นกัน ในขณะที่ห้อม (ใบสด) จะได้สีเป็นสีเขียวอมเหลือง ต่างจากห้อม (หมัก) ซึ่งผ่านกระบวนการสกัดแบบพื้นบ้านมีลักษณะเป็นของเหลวนั้นเมื่อนำมาทำละลายในเอทานอลจะได้สีน้ำเงินเข้ม เมื่อนำสีที่ได้มาชุปบนกระดาดจะเกิดเป็นสีลักษณะสีน้ำเงินทึบแสง มีผงฝุ่นบนเนื้อกระดาด เมื่อแห้งสนิท การสกัดสีดังกล่าวใช้เอทานอลเป็นตัวทำละลายจึงไม่เกิดเชื้อราขึ้นบนเนื้อกระดาด การใช้เอทานอลเป็นตัวทำละลายนั้นสอดคล้องกับ Wanichpongpan (2017, p. 533) ในงานวิจัยการศึกษาวิธีการสกัดและปริมาณของสารสำคัญในสมุนไพรหญ้าเขาแพะ งานวิจัยนี้ศึกษาการสกัดด้วยวิธีการสกัด 3 วิธีคือ สกัดโดยใช้ตัวทำละลายเอทานอลอย่างเดียว ตัวทำละลายเอทานอลร่วมกับคลื่นเสียงความถี่สูงและสกัดแบบซอกเลต (Soxhlet) ผลการทดลองพบว่าวิธีการสกัดโดยใช้ตัวทำละลายเอทานอลร่วมกับคลื่นเสียงความถี่สูงให้ผลได้สูงที่สุด Buachoon (2015, p. 97) ในวิจัยการพัฒนาโลชั่นจากสารสกัดหยาบชะเอมไทยที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ งานวิจัยนี้เพื่อศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและปริมาณสารฟีนอลิกทั้งหมดของสารสกัดหยาบชะเอมไทย โดยนำผลชะเอมไทยมาสกัดด้วยเอทานอลและนำสารสกัดหยาบผลชะเอมไทยที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระมาเป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์โลชั่น สอดคล้องกับ Thanikkun (2015, p. 34) ในงานวิจัยสภาวะการสกัดต่อสมบัติสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดใบบัวหลวง งานวิจัยนี้ใช้ใบบัวหลวงพันธุ์แหลมชมพู อบแห้งโดยใช้ลมร้อนและใช้ตัวทำละลายในการสกัด 3 ชนิด คือน้ำ เอทานอลและเมทานอล พบว่าตัวทำละลายที่เหมาะสมที่สุดคือตัวทำละลายเอทานอล เพราะให้ค่าของสารสีที่ต้องการออกมามากที่สุด มีนักวิจัยหลายท่านที่เห็นความสำคัญและการนำพืชในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ในงานวิจัยของ (Tami Selvi et al., 2013, p. 84) ศึกษาสารสกัดสีย้อมธรรมชาติจากเมล็ดคำแสดสำหรับการย้อม และตกแต่งแผ่นหนัง การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาโดยหาสีจากธรรมชาติ ซึ่งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อมาใช้ในการย้อมหนัง โดยพบคุณสมบัติของคำแสดสามารถให้ค่าสี ของเฉดสีที่ดี และสีสด คำแสดเหมาะสมที่จะเป็นทางเลือกในการใช้สีทดแทนสีสังเคราะห์ คำแสดจึงเป็นชนิดพืชที่มีความน่าสนใจในการนำมาสกัดสี

อย่างไรก็ตามการใช้สีจากธรรมชาติต้องพิจารณาลักษณะสีที่ได้จากการสกัดรวมถึงคัดเลือกพืชในช่วงเวลาที่สามารถให้สีออกมาได้เหมาะสมมากที่สุด Suksangsuwarn (2004, pp. 49-50) กล่าวว่า การให้สีของต้นไม้แต่ละต้นนั้นไม่เหมือนกัน แม้จะเป็นชนิดเดียวกัน เช่น เปลือกสด เปลือกแห้ง เปลือกต้นอ่อน เปลือกต้นแก่ จะให้สีต่างกัน สีที่ย้อมแต่ละครั้งจะคล้ายกันแต่ไม่เหมือนกัน ต้นไม้ ดอกไม้ส่วนใหญ่ให้สีได้ วิธีสกัดต้นไม้ให้สีจากต้นที่มียางไม้ และใบอ่อนมีสี แต่สีธรรมชาติบางชนิดไม่สามารถติดทนในเนื้อผ้าฝ้าย ผ้าไหม จึงต้องมีส่วนผสมอื่นให้มีความคงทนต่อการซักและแสงแดด ร่มด้วย เช่น สารส้ม น้ำด่างซี้เถ้า หรือจุนสี น้ำส้มสายชู ผาตหรือสารแทนนิน ปูนขาว ดินโคลน น้ำสนิมเหล็ก เป็นต้น สีในพืชแต่ละชนิดที่นำมาใช้งานนั้นส่วนมากได้จากส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น เปลือก ดอก ผล ราก แก่นและใบ การสกัดเอาสีจากพืชนั้นจะมีการเตรียมพืชโดยการ ตัด สับ หั่น ให้เป็นชิ้นเล็กๆ หรือบางชนิดไม่สามารถหั่นได้ก็จะใช้การตำหรือบดให้ละเอียด การสกัดสีจากพืชเพื่อนำมาใช้ในการย้อมผ้าจึงนิยมใช้การสกัดด้วยน้ำโดยใช้การต้มส่วนที่ให้สีของพืช เช่น สีแดงจากรากยอป่า สกัดสีโดยนำรากยอป่าที่แห้ง และรากมีความแก่ นำมาสับหรือหั่น แล้วนำไปต้มในน้ำสะอาด ให้เดือดจนได้สีแดงแล้วกรองเพื่อเอาแต่น้ำสีมาใช้ย้อมผ้า เป็นต้น กล่าวคือ การสกัดสีจากพืชสามารถใช้ตัวทำละลายได้หลายชนิดตามความเหมาะสมในงานวิจัย จากการทดลองสกัดสีจากในวิจัยนี้ใช้เอทานอลเป็นตัวทำละลายและใช้ในการสกัด เพราะทำให้น้ำสีมีลักษณะโปร่งใสมากกว่าการสกัดด้วยน้ำ สีมีความสดใส ไม่บูดเน่า ไม่เกิดเชื้อรา และสามารถขุบนกระดาศระบายสีน้ำได้ดี จึงสามารถนำมาวัดค่าความคงทนของสีที่สกัดจากธรรมชาติบนกระดาศ 300 แกรม และ 300 แกรมผสมคอตตอน 100 % โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเก็บตัวอย่างสีในสมุดทึบแสง หลีกเลียงจากความร้อน แสงแดด และความชื้น เป็นระยะเวลา 6 เดือน (24 สัปดาห์) ก่อนนำมาวัดค่าความแตกต่างของค่าสีที่เปลี่ยนแปลงไป และนำผลการวิจัยที่มีความเหมาะสมมาพัฒนาเป็นสีจากธรรมชาติที่สามารถระบายลงบนกระดาศสำหรับการสร้างสรรค์สีน้ำได้ การศึกษาความคงทนของสีที่สกัดจากธรรมชาติบนกระดาศต่างชนิดสำหรับการระบายสีน้ำ สำหรับสีที่สกัดในงานวิจัยนี้สามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานระบายสีได้โดยสีสามารถผสมกันได้ สีมีลักษณะแห้งเร็ว จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาสีน้ำในอนาคต รวมถึงพัฒนารสชาติสีที่สามารถทำให้สีมีความคงทนมากขึ้นและเป็นทางเลือกในการเลือกใช้สีจากธรรมชาติของศิลปิน นักศึกษาหรือผู้สนใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ต่อไป

References

- Buachoon, N. (2015). Development of Lotion from *Albizia myriophylla Benth.* Cured Extracts as Antioxidant. *VRU Research and Development Journal Science and Technology*, 10(2), 97-106.
- Chiubang, T. (2004). Learning color theory. Bangkok: Odeon Store.
- Indranupakorn, R. (2007). *The screening and extraction of active constituents from the herbs*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kulprasoot, P. (2010). *Technical color* (6th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Narongdecha, W. (2019). *Natural Color Extraction for Painting*. *Asia-Pacific Journal of Science and Technology*, 24(3), 1-11.
- Soonthonchai, B. (1998). Color from plants; non-toxic aesthetic. *Green World*, 7(3), 54-63.
- Suksangsuwan, R. (2004). *Thai Khang Thai Vang Cloth*. Bangkok: Bhumpanya.
- Tamil Selvi, A., Aravindhan, R., Madhan, B., & Raghava Rao, J. (2013). Studies on the application of natural dye extract from *Bixa orellana* seeds for dyeing and finishing of leather. *Industrial Crops and Products*, 43, 84-86.
- Thanikkun, T. (2015). Extraction Conditions on Properties of Bioactive Compounds of Lotus Leaves Extract (*Nelumbo nucifera Gaertn.*). *Naresuan University Journal: Science and Technology*, 2015(2), 34-42.
- Wanichpongpan, P. (2017). Extraction and Quantitative Studies of Essential Compounds in Horny Goat Weed (*Epimedium*). *KMUTT Research and Development Journal*, 40(4), 533-542.

พ่อเพลงแม่เพลง ต่อยอดมรดกภูมิปัญญา
ที่มา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต. ดร.โสภณ ลาวรรณ์

เพลงพื้นบ้านแห่นาค จังหวัดพิษณุโลก
Hae Nak Folk Song in Phitsanulok Province

โสภณ ลาวรรณ์¹

Sophon Lawan

E-mail: sophon.nu2525@gmail.com

Received: April 5, 2021

Revised: April 21, 2021

Accepted: June 2, 2021

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Assistant Professor, Department of Music, Faculty of Humanities, Naresuan University.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่นาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านแห่นาคในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติทางสังคมวิทยา ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการลงพื้นที่ภาคสนามในงานประเพณีปึกธงชัยเดือนพฤศจิกายน 2559 ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมนำข้อมูลมาจัดกระทำตามกระบวนการวิจัยพบว่า ประชากรมีวิถีชีวิตด้านการเกษตร และประชาชนมีการอพยพย้ายถิ่นมาจาก 3 จังหวัด กลุ่มใหญ่ ๆ คือ อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย นำวัฒนธรรมประเพณีเขย่าแลแห่นาคติดตามมาในพื้นที่อำเภอนครไทยด้วย ซึ่งความหมายของการเขย่าแลแห่นาคนั้น ให้ระลึกถึงบุญคุณของมารดาขณะคลอดบุตรและมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ในระหว่างการขึ้นคานหาม (แล) ไปยังพระอุโบสถเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา จึงมีการร้องเพลงพื้นบ้าน “เพลงแห่นาค” เป็นวัฒนธรรมที่กลุ่มคนอำเภอนครไทยสร้างขึ้นจากวิถีชีวิตของบริบททางสังคม เพลงพื้นบ้านแห่นาคมีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านที่มีทำนองไม่ซับซ้อน เน้นความสนุกสนาน สดแทรกวิถีชีวิต ทำนองเนื้อร้องในมิติสังคีตลักษณะเพลงไทย จัดอยู่ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น เสียงเพียงอล่าง อยู่ในบันไดเสียง (ฟ ซ ล ดํ ริ) มีความยาวของสร้อยเพลง 4 หน้าทับ และทำนองเนื้อร้องมีความยาว 4 หน้าทับ เช่นกัน เว้นแต่จะมีเนื้อร้องเพิ่มเข้ามาด้วยปฏิภาณของผู้ร้อง รูปแบบกลุ่มเสียงส่วนมาก (-X -X) เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรูปแบบ (-2 -4) เป็นจังหวะยกกับจังหวะตก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงทำนองที่เรียบง่ายตามจังหวะปรบมือของผู้ร้องเล่นเพลงเพลงพื้นบ้านแห่นาคในมิติทางสังคมวิทยา สามารถสะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ใน 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ส่วนที่สะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด ซึ่งในเนื้อร้องได้บ่งบอกถึงความกตัญญูของคนในสังคมสมัยนั้นที่กล่าวถึงพระคุณของบิดามารดา ส่วนที่ 2 ส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต เพลงแห่นาคสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นผ่านเนื้อร้องในแบบพื้นบ้านที่สามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน สื่อสารให้คนในยุคปัจจุบันสามารถทำความเข้าใจได้อย่างดี

คำสำคัญ : เขย่าแลแห่นาค เพลงพื้นบ้านแห่นาค จังหวัดพิษณุโลก

Abstract.

The purposes of this research were to study a folk song in the Kayao Lae Hae Nak tradition, in Nakhon Thai District, Phitsanulok Province and to analyze the Hae Nak folk song in the form and analysis dimension to analyze Thai music and in the sociological dimension. The researcher employed a qualitative research process conducting a field trip in the Pak Thongchai tradition in November 2016 and a participatory interview. The data were then gathered according to the research process. It was found that the population in the study had an agricultural lifestyle, and they had migrated from 3 major provinces, namely Lom Sak District, Phetchabun Province, Phu Khiao District, Chaiyaphum Province, and Dan Sai District, Loei Province. They also brought the Kayao Lae Hae Nak tradition into the area of Nakhon Thai District. The meaning of “Kayao Lae Hae Nak” was to recognize the merits of the mother during childbirth and to be tolerant of various obstacles while being the top of the beams (Lae) to the temple to perform a religious ritual. Therefore, there was a folk song, “Hae Nak folk song” which is a culture that the people of Nakhon Thai District have created from the way of life of their social context. Hae Nak folk song was characterized as an uncomplicated folk song. The focus was on having fun and inserting a way of life. In the form and analysis dimension, the melody was arranged in a 2-tiered rhythmic sound in the soundstage (F G A C D). There is a length of 4 Drum rhythm and the chants are 4 Drum rhythm as well, except adding the lyrics with the improvisation of the singer. Most sound group patterns were (-X -X). The patterns (-2 -4) were with raised rhythms and falling rhythms which points to a simple melody following the applause of the singers. In the sociological dimension, Hae Nak folk songs can reflect human behavior in two parts: Part 1 reflecting the relationship of behavior and thinking in which the lyrics indicates the gratitude of people in society at that time

for the grace of their parents and Part 2 relating to people's lifestyle. The Hae Nak folk songs can reflect the way of life of the people in that society through the folk lyrics which can be understood easily and uncomplicated to communicate so that people in the present can understand it very well.

Keywords: Kayao Lae Hae Nak tradition, Hae Nak folk song, Phitsanulok Province.

บทนำ

เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมการละเล่นร้องเพลงกันของแต่ละท้องถิ่นของแต่ละภาคซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่มนุษย์ปฏิบัติสืบต่อกันมาไม่ว่าจะด้วยวิธีใด การถ่ายทอดกันแบบมุขปาฐะ หรืออาจจะมีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน แม้กระทั่งการจดจำพฤติกรรมสืบกันมาจนเกิดเป็นประเพณีหรือวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตผ่านการร้องเล่น เพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ เป็นมรดกของกลุ่มชน หรืออาจเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีของชาติก็เป็นได้ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ สร้างความรักความสัมพันธ์ของมนุษย์ในกลุ่มคน ปัจจุบันการดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ หรือกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งวัยรุ่นส่วนน้อยจะหันมาสนใจ เนื่องจากมีวัฒนธรรมต่างชาติและสื่อต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ง่าย ทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังมองไม่เห็นค่า ประเพณีวัฒนธรรมของตนเองและสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างสรรค์สืบทอดกันมาก็พร้อมที่จะเลือนหายไปจากสังคม

อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การดำเนินชีวิตและศาสนา มีการละเล่นพื้นบ้านที่ยังคงเหลืออยู่และนำออกมาเล่น ในเทศกาลต่าง ๆ ปัจจุบันยังคงนำมาร้องเล่นกันในงานประเพณีปอยงิ้วช่วงเดือน 12 ของทุกปี เพลงพื้นบ้านแห่นาค ถือเป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องเล่นกันระหว่างแห่นาค ไปอุปสมบท ซึ่งเป็นการแห่นาคที่ได้รับอิทธิพลนาคเขย่าของทางภาคอีสานของประเทศไทย นั้นหมายความว่า เป็นการเคลื่อนที่ทางวัฒนธรรม เมื่อมีการแห่นาคเขย่าแล้ว เพื่อให้ได้ความหมายและความสนุกสนาน ชาวอำเภอไทยจึงมีการร้องเล่น เพลงพื้นบ้านแห่นาคขึ้น สามารถสะท้อนถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ด้วยท่วงทำนองที่เรียบง่ายที่สืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นแบบมุขปาฐะ

สามารถจดจำและตีความง่าย สามารถร่วมร้องร่วมเล่นได้สะดวก ประกอบการละเล่นกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่สามารถนำมาประกอบการละเล่นได้อย่างลงตัว เรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมประเพณีผ่านท่วงทำนองเพลงการละเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับศาสนาสู่ความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้ได้ศึกษาวิจัย อนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

จากความสำคัญของเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก ถือเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่ควรศึกษาวิจัย เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ให้คงอยู่ในรูปแบบผลงานทางวิชาการ ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ ประกอบกับปัญหาบางประการที่ผู้สืบทอดในปัจจุบันกำลังจะหมดไป เพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก ก่อนเคยเป็นการละเล่นที่ใช้ประกอบการแห่ภาคไปอุปสมบท ซึ่งปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเรียกได้ว่าเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของกลุ่มคน ซึ่งปัจจุบันด้วยปัจจัยหลายประการทำให้เพลงพื้นบ้านนี้ไม่ได้รับใช้สังคมดังเช่นเดิม มีเพียงนำออกแสดงในงานสำคัญ ๆ ของอำเภอเพียงเท่านั้น จึงทำให้เพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก หายไปจากสังคม จากความสำคัญและปัญหาการวิจัยดังกล่าว จากการค้นคว้าข้อมูลของจังหวัดพิษณุโลกและการสัมภาษณ์ Khanthawat (2019) พบว่าเพลงพื้นบ้านแห่ภาคยังขาดการการบันทึกข้อมูลเชิงวิชาการ วิธีการเล่นเนื้อร้อง จนไปถึงการถอดทำนองเพลงสำหรับการร้อง เพื่อให้เป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก รวมไปถึงการถอดทำนองและบันทึกในรูปแบบโน้ตเพลงไทย เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้านผ่านมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านผ่านผลงานทางวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่ภาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านแห่ภาค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติทางสังคมวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความเรื่องเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก เป็นส่วนหนึ่งของการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามโครงการวิจัยเรื่อง เพลงร้องเล่นในประเพณีปักธงชัย

อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน
เหล่านั้นทั้งหมดได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามในงานประเพณีป๋กธงชัยเดือนพฤศจิกายน
2559 ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมของนักแสดงเพลงพื้นบ้านนครไทย
โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาหาข้อมูลขั้นปฐมภูมิเกี่ยวกับข้อมูลที่จะลงพื้นที่ พร้อมทั้งประสานงาน
กับผู้นำชุมชนเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลในวัน เวลา ที่จะแสดงจริง
2. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามจริง ตามวันและเวลาที่ประสานงานไว้
โดยใช้เครื่องมือบันทึกข้อมูลดังนี้ กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว
เครื่องมือบันทึกเสียง สมุดบันทึก
3. การวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลดังนี้
 - 1) การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีป๋กธงชัย
 - 2) การสังเกตบริบททางข้อมูล และสังเกตขั้นตอนประเพณีอย่างมีส่วนร่วม
 - 3) การบันทึกด้วยเครื่องมือ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว จดบันทึก
 - 4) การสัมภาษณ์อย่างมีส่วนร่วม
4. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤศจิกายน 2559 และวันจัดงานป๋กธงชัย
ประจำปี 2559 ระหว่างวันที่ 8-14 พฤศจิกายน 2559 วัดเหนือ วัดกลาง และวัดหัวร้อง
หรือวัดนครไทยวราราม หมู่ 9 ตำบลนครไทย อำเภอ นครไทย พิษณุโลก ลงพื้นที่
ตรวจสอบข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม - 30 กันยายน 2562 วิทยาการให้สัมภาษณ์
ซึ่งเป็นปราชญ์ด้านเพลงพื้นบ้านอำเภอ นครไทยและผู้รู้ส่วนวัฒนธรรมประเพณี ดังนี้
 - 1) พระครูสถิตชยานันท์ เจ้าอาวาสวัดกลาง
 - 2) นางยุพิน คันธวัตร์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนนครไทย
 - 3) นางอำไพ แก้วมงคล (ยายอ้วน) แม่เพลงวัย 90 ปี (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)
 - 4) นายสมร ศรีทอง พ่อเพลงวัย 80 ปี
 - 5) นายแจ้ว ทรัพย์อยู่ นักดนตรีวัย 70 ปี
 - 6) ลูกคู่และผู้มีส่วนร่วมในการร้องเล่นเพลงพื้นบ้าน (สัมภาษณ์กลุ่ม)
 - 7) พ่อเพลงแม่เพลง และนักดนตรี จำนวน 10 ท่าน
5. ขั้นตอนการจัดกระทำข้อมูลเพื่อหาผล หลังจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแล้วผู้วิจัย
ได้จัดเรียงลำดับ ตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ตามข้อมูลที่ปรากฏในภาคสนาม ข้อมูลบริบทของข้อมูล ขั้นตอนการละเล่น บทบาทหน้าที่

ของเพลงพื้นบ้านแห่ภาค ถอดทำนองร้องเพื่อทำการบันทึกโน้ตเพลงไทย จัดเรียงข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักมานุษยวิทยาและสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย บรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

6. ขั้นการคัดเลือกข้อมูลเพื่อเขียนงานวิชาการ (บทความวิจัย) เพลงพื้นบ้านแห่ภาคจัดเป็นเพลงเดียวในหมวดเพลงร้องเล่นในการศาสนา จึงได้คัดเลือกมาเขียนงานวิชาการเพื่อเผยแพร่

1) จากข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มเพลงตามลักษณะการร้องเล่นทั้งหมด 9 เพลง จำแนกกลุ่มเพลงตามวัตถุประสงค์ได้ 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มเพลงที่ 1 เพลงร้องเล่นระหว่างชายหญิง/ 1 เพลงพวงมาลัย/

2 เพลงกุ่มซอญกุ่ม/ 3 เพลงพินเลเล/ 4 เพลงเกี้ยวสาว

กลุ่มเพลงที่ 2 เพลงร้องเล่นกึ่งพิธีกรรมทางการเกษตร/ 1 เพลงนางตั้ง/

2 เพลงนางควาย

กลุ่มเพลงที่ 3 เพลงร้องเล่นในการศาสนา/ 1 เพลงแห่ภาค

กลุ่มเพลงที่ 4 เพลงที่แต่งขึ้นใหม่ในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม

(เพลงรำไท่น)/ 1 เพลงเขาทะมึน/ 2 เพลงชักชวนชายงาม

2) ขั้นพิจารณาคัดเลือกเพลงหรือกลุ่มเพลงเพื่อเขียนงานวิชาการ

ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกจากกลุ่มเพลงร้องเล่นในงานประเพณีปืถงชัยอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยคัดเลือกจากจำนวน 9 เพลง นำมาจัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์การร้องเล่นได้จำนวน 4 กลุ่ม จากนั้นจึงคัดเลือกเพียงกลุ่มเดียวคือกลุ่มที่ 3 เพลงร้องเล่นในการศาสนา ซึ่งปรากฏ “เพลงพื้นบ้านแห่ภาค” เพียงเพลงเดียว จากจุดเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน เพลงพื้นบ้านแห่ภาคได้รับใช้สังคมมาโดยตลอดถือเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ถึงปัจจุบันประเพณีแห่ภาคเขายาก็กำลังจะหมดไป ประกอบกับเพลงพื้นบ้านแห่ภาคก็เช่นกัน ผู้วิจัยจึงเลือกเขียนงานวิชาการในหัวข้อดังกล่าว

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก Hae Nak Folk Song in Phitsanulok Province ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 8-14 พฤศจิกายน 2559 วัดเหนือ วัดกลาง และวัดหัวร้องหรือวัดนครไทยวราราม หมู่ 9 ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และลงพื้นที่ตรวจสอบข้อมูลซ้ำ

ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม - 30 กันยายน 2562 เมื่อจัดกลุ่มเพลงพื้นบ้านที่เก็บได้ทั้งหมด ผลปรากฏว่าเพลงพื้นบ้านแห่ภาค จัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 เพลงร้องเล่นในการศาสนา ซึ่งสามารถเรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. เพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่ภาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

2. เพลงพื้นบ้านแห่ภาค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติทางสังคมวิทยา

1. เพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่ภาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ประชากรมีวิถีชีวิตด้านการเกษตร และประชาชนมีการอพยพย้ายถิ่นมาจาก 3 จังหวัด กลุ่มใหญ่ ๆ คือ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นเนื่องจากการทำการเกษตร ย่อมนำวัฒนธรรมประเพณีติดมาด้วย ประเพณีเขย่าแลแห่ภาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ก็ได้รับวัฒนธรรมนี้มาจากประเพณีแห่ภาคเขย่า ในอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีความความหมายให้ระลึกถึงบุญคุณของมารดาขณะคลอดบุตรและมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ในส่วนของประเพณีเขย่าแลแห่ภาคของชาวอำเภอนครไทยนั้น ก็มีความหมายเช่นเดียวกัน กล่าวคือ มีนัยสำคัญของการเขย่าแลคืออุปสรรคต่าง ๆ ของมารดาที่ได้อุ้มท้องของนามาถึง 9 เดือน กว่าจะถือกำเนิดออกมา ทั้งยังเลี้ยงดูมาตลอดจนถึงอายุครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งหมายความว่า การถือกำเนิดเป็นพระภิกษุสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนา ก็ต้องผ่านอุปสรรคก่อนที่จะเข้าอุปสมบทเพื่อบรรพชาอุปสมบทถือกำเนิดเป็นเพศบรรพชิตสืบสานพระพุทธศาสนาต่อไป ในระหว่างการขึ้นคานหาม (แล) สำหรับใช้แห่ภาคจากบ้านไปสู่พระอุโบสถเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา ในอำเภอนครไทย จึงมีการร้องเพลงพื้นบ้าน “เพลงแห่ภาค” ในเนื้อร้องที่กล่าวถึงคนรักของพ่อนาคที่กล่าวถึงพ่อนาคให้ตั้งใจศึกษาพระธรรมต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ Chayanon (2019) กล่าวว่า “คนรักของนาคก่อนเข้าบรรพชาอุปสมบทนั้นถือว่าเป็นสิ่งล่อลวงทางจิตใจให้ลังเลก่อนเข้าพิธีการขอบวช พ่อนาคต้องมีสติ สมาธิ จากการเขย่าแล และเพลงแห่ภาคที่พ่อเพลงแม่เพลงร้องระหว่างดำเนินกิจกรรมการแห่ภาคนั้น” ดังเนื้อเพลงพื้นบ้านแห่ภาคบางส่วนที่ถอดจากเสียงบันทึกและวีดิโอระหว่างการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา ขึ้นไม้คานหาม น้องจะตามไปแห่ ไม่ใช่พ่อناعละก็ไม่วเล (เอ่ยแลเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา ขึ้นไม้คานหาม น้องจะตามไปส่ง สักประเดี่ยวละก็เป็นองค์ (เอ่ยเทิดเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา อย่างเท่าเข้าวัด เสียงระนาดซ้องวงไป พ่อناعตั้งใจละก็ให้ตรง (เอ่ยใจเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา อย่างเท่าเข้าโบสถ์ ให้บวชโปรตมารดา บวชค่าน้ำนม ที่ทานได้อมข้าวป้อน ให้บวชแทนคุณ ละก็แนนอน (เอ่ยใจเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา เจ็ดตำนานขึ้นต้น มีไว้สวดมนต์กับเขา ไม่ใช่บวชละก็เสียเปล่า (เอ่ยแลเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา เข้า ๆ เย็น ๆ เคยไปเล่นที่บ้าน ตั้งแต่นั้นละก็จะนาน (เอ่ยไปเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา บวชไปนาน ๆ จะได้ฝากหลายน้อย ๆ จะได้ตามกันละก็ทุกราย(เอ่ยตื่นเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา รุ่นใหญ่เข้าไม่เคยอรุ่นน้อยยังมีถมพ่อناعอย่านักละก็ปรารมณ (เอ่ยใจเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา ฟูกน้อยขอบแดงน้องจะจัดแจงไว้ทำ พ่อناعสีกมา ละก็ได้ครอง (เอ่ยแลเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา ถ้าน้องมีปีกเหมือนกาละก็น้องจะพานาคร่องไปข้ามเขาละก็นคร (เอ่ยไทยเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา ถ้าน้องมีปีกเหมือนกา น้องจะพานาครบินไป ข้ามเขาละก็สุบิน (เอ่ยไปเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา พ่อناعเข้าป่าระหง พ่อناعเข้าดงขมิ้น น้ำตาน้องน้อยละก็ไหลริน (เอ่ยลงเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา พอยกผ้าขึ้นพาด พอยกบาตรขึ้น สะพาย น้ำตาของน้องละก็ไหลนอง (เอ่ยลงเอย)

(สร้อย) พ่อناعแล้วักฉันเอย (ฮ้าฮั) พ่อناعขา พี่พูดกับน้องแนหนา พี่ไปสัญญา คนอื่น น้องขอคำละก็ขอคืน (เอ่ยแล้วเอย)

(สร้อย) พ่อนาจแล้วก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา อย่าไปหาไม้กลางป่า
อย่าไปหาหญ้ากลางดง ถ้ามันใครไ้ละก็ไ้ก่อน (เอ๋ยเทอดเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจแล้วก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา พุดกับน้องแน่นหนอ
ที่น้ำบ่อกอบง ยังไม่ตกแล้วละก็ไ้ละง (เอ๋ยใจเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจแล้วก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา บ้านน้องอยู่ใกล้ น้องจะเที่ยว
ไปจันทน์ ปลาหม่อฉู้ปลากระดี่ทอดมัน จะไม่ให้วันละก็สักวัน (เอ๋ยเดี่ยวเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจนี่ก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา อย่าไปพะวังพะวงเรื่องสีกา
เขาไ้ได้เลี้ยงละก็นาคมา (เอ๋ยแลเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจนี่ก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา ถ้ามันเป็นพลูเป็นหมาก
จะเอาใส่ปากเข้าอม ไ้ให้ดูแต่ดละก็ต้องลม (เอ๋ยแลเอ๋ย)

(สร้อย) พ่อนาจนี่ก็น้องเอ (ฮาไ้) พ่อนาจขา น้ำแบ่งอยู่ในขัน น้ำมัน
อยู่ในถ้วย ใครเล่าจะช่วยน้องทา นั้วันจะเศร้าละก็หมองลา (เอ๋ยแลเอ๋ย)

จากเนื้อเพลงพื้นบ้านแห่ภาคในบางส่วนและข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบ
มีส่วนร่วม จะเห็นว่าเนื้อเพลงกล่าวถึงพ่อนาจจากคนรักให้การบวชครั้งนี้เพื่อทดแทน
พระคุณมารดา ให้ตั้งใจศึกษาพระธรรมเจ็ดตำนานเบื้องต้นที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าใช้โปรดพระพุทธมารดา ความสำคัญของเพลงพื้นบ้านแห่ภาคของชาวอำเภอนครไทยมีคุณค่าเชิงวัฒนธรรม ที่สะท้อนคตินิยมในสังคมไทย ซึ่งในปัจจุบันด้วยปัจจัย
หลายประการ ทำให้การร้องเล่นเพลงพื้นบ้านแห่ภาคนี้หายไปจากสังคม ประเพณีเฝ้า
แลแห่ภาคของชาวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ยังคงมีการร้องเล่นกันบ้างในงาน
สำคัญ ๆ อาทิ งานประจำปีประเพณีปักธงชัย ช่วงเดือน 12 (เดือนไทย) ของทุกปี

2. เพลงพื้นบ้านแห่ภาค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติ ทางสังคมวิทยา

เพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก ถือเป็นประเพณีวัฒนธรรม
ที่เป็นมรดกภูมิปัญญาที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ในรูปแบบผลงานทางวิชาการซึ่งบรรพบุรุษ
ได้สร้างสรรค์ไว้ เพลงพื้นบ้านแห่ภาค จังหวัดพิษณุโลก ก่อนเคยเป็นการละเล่นที่ใช้
ประกอบการแห่ภาคไปอุปสมบท ซึ่งปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเรียกได้ว่าเป็นประเพณี
วัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของกลุ่มคน Kaewmongkhon (2019) กล่าวว่า ปัจจุบัน

ด้วยปัจจัยหลายประการทำให้เพลงพื้นบ้านนี้ไม่ได้รับใช้สังคมดังเช่นเดิม มีเพียงนำออกแสดงในงานสำคัญ ๆ ของอำเภอเพียงเท่านั้น จึงทำให้เพลงพื้นบ้านเหล่านี้หายไจากสังคม ดังนั้นการบันทึกข้อมูลเชิงวิชาการ นำเนื้อร้องมาถอดทำนองเพลงสำหรับการร้องในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้านผ่านมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านในมิติทางสังคมวิทยาเพื่อให้ได้รักษาและต่อยอดต่อไป

2.1. เพลงพื้นบ้านแห่นาค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย

เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางภูมิปัญญาของเพลงพื้นบ้านแห่นาค เนื่องจากเสียงที่ขับร้องเป็นทำนองแต่เดิมรับการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะหรือปากต่อปากจากบรรพบุรุษ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาย่อยทอดจึงได้นำทำนองร้องมาถอดเสียงทำนองให้เป็นโน้ตเพลงไทย ประกอบกับการวิเคราะห์ในแบบสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย ในส่วนของสร้อยเพลงและเนื้อร้อง โดยถอดเป็นโน้ตกลางและบทวิเคราะห์ดังนี้

(สร้อย) พ่อนาคนี้ก็ฉันเอย (ฮาไฮ้) พ่อนาคขา

โน้ตในอัตราจังหวะ 2 ชั้น

หน้าทับ

-- เห่งเห่ง	- ปะเห่งเห่ง
-------------	--------------

โน้ตท่อนสร้อยพร้อมกัน

----	----	-- ฟ ช	ล ฟ ช ตี	--- ตี	--- ตี	-- ช ล	--- ตี
------	------	--------	----------	--------	--------	--------	--------

เทียบเนื้อร้องกับทำนองสร้อย เพลงแห่นาค

----	----	-- พ่อนาค	นี่ก็ฉันเอย	--- ฮา	--- ไฮ้	-- พ่อนาค	--- ขา
----	----	-- ฟ ช	ล ฟ ช ตี	--- ตี	--- ตี	-- ช ล	--- ตี

ถอดทำนองเนื้อร้องเป็นทำนองกลาง

ขึ้นไม้ คานหาม น้องจะตาม ไปแท้ ไม่ใช่พ่อนาคละก็ไม่แล (เอ๋ยแลเอ๋ย)

- ขึ้น - ไม้	- คาน - หาม	- น้องจะตาม	- ไป - แท้	- ไม่ - ไช	- พ่อ - นาค	ละก็ไม่แล	- เอ๋ยแลเอ๋ย
- ฟ - ช	- ฟ - ล	- ล ช ฟ	- ฟ - ช	- ฟ - ช	- ช - ฟ	ช ฟ ฟ ช	- ตี ล ตี

จากการถอดทำนองร้องทั้งสร้อยเพลงและทำนองเนื้อร้อง นำมาวิเคราะห์ในมิติสังคีตลักษณะเพลงไทย ทราบว่าเพลงแห่นาคนั้นจัดอยู่ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น เสียงเพียงออล่างตามหลักสังคีตลักษณะเพลงไทย อยู่ในบันไดเสียง ฟ ช ล ตี ร

ทั้งทำนองสร้อยที่ต้องใช้ร้องสลับกับเนื้อร้อง ทั้งทำนองเนื้อร้อง เมื่อถอดออกมาเป็นโน้ตกลางแล้ว ผลคือจัดอยู่ในบันไดเสียง ฟ ซ ล ดํ ร์ เช่นกัน และเมื่อใช้หน้าทับวัดความยาวของสร้อยเพลง มีความยาว 4 หน้าทับ และทำนองเนื้อร้องมีความยาว 4 หน้าทับ เท่ากันกับทำนองสร้อย เว้นแต่จะมีเนื้อร้องเพิ่มเข้ามาด้วยปฏิภาณของผู้ร้องเป็นทำนองง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนมาก ทำนอง เนื้อร้องเป็นการบวชนาค หรือแฟนของนาคที่จะมาส่งนาคเข้าบรรพชาอุปสมบท รูปแบบกลุ่มเสียง ส่วนมาก -X -X เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรูปแบบ -2 -4 เป็นจังหวะยกกับจังหวะตก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงทำนองง่ายตามจังหวะปรบมือของผู้ร้องเล่นเพลง

2.2. เพลงพื้นบ้านแห่นาคในมิติทางสังคมวิทยา เพลงพื้นบ้านแห่นาค

ในมิติทางสังคมวิทยา สามารถสะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ใน 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนที่สะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด ซึ่งในเนื้อร้องนั้นได้บ่งบอกถึงความกตัญญูของคนในสังคมสมัยนั้นที่กล่าวถึงพระคุณของคุณแม่คุณพ่อ ที่ได้บวชก็เนื่องจากการทดแทนพระคุณที่ให้กำเนิดมา ให้ได้เป็นพระญาติแห่งองค์พระศาสดา และหมั้นท้องหนังสือให้เข้าใจหลักธรรม ดังเนื้อร้องที่ว่า “พ่อนาคแล้วก็ฉันทน่อย (ฮ้าฮั) พ่อนาคขาเจ็ดตำนานขึ้นต้น มีไว้สวดมนต์กับเขาไม่ให้บวชละก็เสียเปล่า (เอ๋ยแลเอ๋ย)” ด้านความสัมพันธ์กับระบบความคิด ปรากฏในเนื้อร้องหลายส่วนที่กล่าวถึงความปลื้มใจของพ่อแม่หมู่ญาติทั้งหลายที่ได้อุปสมบทนาค ดังเนื้อร้องบางส่วนที่ว่า “พ่อนาคขापอยยกผ้าขึ้นพาด พอยกบาตรขึ้นสะพาย น้ำตาของน้องละก็ไหลนอง (เอ๋ยลงเอ๋ย)” และเมื่อพิจารณาในมิติทางสังคมวิทยาในส่วนของความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด จากเนื้อร้องจะเห็นว่า เพลงพื้นบ้านแห่นาค มีนัยสำคัญที่สามารถสะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิดของคนในสังคมในห้วงเวลาดังกล่าวได้

ส่วนที่ 2 ส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ในส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องตั้งแต่รูปแบบการแห่นาค การเขย่าแลคืออุปสรรคต่าง ๆ ของมารดาที่ได้อุ้มท้องของนามมาถึง 9 เดือน ก่อนที่จะถือกำเนิดออกมา ทั้งยังเลี้ยงดูมาตลอดจนถึงอายุครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ นั้นหมายความว่า การถือกำเนิดเป็นพระภิกษุสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนาก็ต้องผ่านอุปสรรคก่อนที่จะเข้าอุปสมบทเพื่อบรรพชาอุปสมบทถือกำเนิดเป็นเพศบรรพชิตสืบสานพระพุทธศาสนาต่อไป ในระหว่างการขึ้นคานหาม (แล) สำหรับใช้แห่นาคจากบ้านไปสู่พระอุโบสถเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้ Khanthawat (2019)

ได้กล่าวถึงพิธีพุทธกับการใส่บาตร เป็นอาหารพื้นบ้านที่พบในเนื้อร้อง “ปลาหมอดูฉี ปลากระต๊อทอดมัน จะไม่ให้เว้นละก็สักวัน (เอ๋ยเดี่ยวเอ๋ย)” จะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเรื่องอาหารที่พบในเนื้อร้อง และอีกส่วนหนึ่งคือการให้ความสำคัญกับพ่อแม่มากกว่าภรรยา ดังเนื้อร้อง “พ่อนาคขา อย่าไป พะวักพะวงเรื่องสีกสีกาเขาไม่ได้เลี้ยงละก็นาคมา เอ๋ยแลเอ๋ย” นั้นหมายความว่าวิถีชีวิตในห้วงเวลาดังกล่าวต้องมีการอุปสมบทก่อนที่จะออกเรือนแต่งงานมีครอบครัว เมื่อพิจารณามิติทางสังคมวิทยาในส่วนของความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตจากเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ พบว่าเพลงเหล่านี้สามารถสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นผ่านเนื้อร้องในแบบพื้นบ้านที่สามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน สื่อสารให้คนในยุคปัจจุบันสามารถทำความเข้าใจได้ดี

สรุปผลการวิจัย

เพลงพื้นบ้านเหล่านี้ จังหวัดพิษณุโลก Hae Nak Folk Music in Phitsanulok Province มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่นาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านเหล่านี้ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติทางสังคมวิทยา ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

เพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่นาค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ประชากรมีวิถีชีวิตด้านการเกษตรและประชาชนมีการอพยพย้ายถิ่นมาจาก 3 จังหวัด กลุ่มใหญ่ ๆ คือ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย นำวัฒนธรรมประเพณีเขย่าแลแห่นาคติดตามาในพื้นที่อำเภอ นครไทยด้วย ซึ่งมีความหมายของการเขย่าแลแห่นาคนั้น ให้ระลึกถึงบุญคุณของมารดา ขณะคลอดบุตรและมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ในส่วนของประเพณีเขย่าแลแห่นาคของชาวอำเภอ นครไทยนั้น ก็มีความหมายเช่นเดียวกัน กล่าวคือมีนัยสำคัญของการเขย่าแลคืออุปสรรคต่าง ๆ ของมารดาที่ได้อุ้มท้องของนาคมาถึง 9 เดือน ก่อนที่จะถือกำเนิดออกมา ทั้งยังเลี้ยงดูมาตลอดจนถึงอายุครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ นั้นหมายความว่า การถือกำเนิดเป็นพระภิกษุสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนาที่ต้องผ่านอุปสรรคก่อนที่จะเข้าอุปสมบทเพื่อบรรพชาอุปสมบทถือกำเนิดเป็นเพศบรรพชิตสืบสานพระพุทธศาสนาต่อไป ในระหว่างการขึ้นคานหาม (แล) สำหรับใช้แห่นาคจากบ้านไปสู่พระอุโบสถเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา ในอำเภอ นครไทย จึงมีการร้องเพลงพื้นบ้าน

“เพลงแห่หน้าค” ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่กลุ่มคนในอำเภอนครไทยสร้างขึ้นจากวิถีชีวิตของ
บริบททางสังคม

วิเคราะห์เพลงพื้นบ้านแห่หน้าค ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยและมิติ
ทางสังคมวิทยา ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างของเพลงจากการวิเคราะห์ตามหลักสังคีต
ลักษณะเพลงไทย และเข้าใจความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในสังคมจากเพลงพื้นบ้าน
แห่หน้าค สามารถสรุปผลการวิจัยในหัวข้อนี้ดังนี้

เพลงพื้นบ้านแห่หน้าคมีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านที่มีทำนอง
ไม่ซับซ้อน จำง่าย สามารถร้องเล่นตามกันได้เลยโดยไม่ต้องมีระบบมากมาย เน้นความ
สนุกสนาน สอดแทรกวิถีชีวิต ซึ่งเมื่อนำมาถอดทำนองร้องทั้งสร้อยเพลงและทำนอง
เนื้อร้อง นำมาวิเคราะห์ในมิติสังคีตลักษณะเพลงไทย ทราบว่าเพลงแห่หน้าค นั้นจัดอยู่ใน
อัตราจังหวะ 2 ชั้น เสียงเพียงออล่างตามหลักสังคีตลักษณะเพลงไทย อยู่ในบันไดเสียง
(ฟ ช ล ด ร) ทั้งทำนองสร้อยที่ต้องใช้ร้องสลับกับเนื้อร้อง ทั้งทำนองเนื้อร้อง
เมื่อถอดออกมาเป็นโน้ตกลางแล้ว ผลคือจัดอยู่ในบันไดเสียง (ฟ ช ล ด ร) เช่นกัน
และเมื่อใช้หน้าทับวัดความยาวของสร้อยเพลง มีความยาว 4 หน้าทับ และทำนอง
เนื้อร้องมีความยาว 4 หน้าทับ เท่ากันกับทำนองสร้อย เว้นแต่จะมีเนื้อร้องเพิ่มเข้ามา
ด้วยปฏิภาณของผู้ร้อง เป็นทำนองง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนมากทำเนื้อหาของเนื้อร้องเป็นการ
บวชนาค หรือแฟนของนาคที่จะมาส่งนาคเข้าบรรพชาอุปสมบท รูปแบบกลุ่มเสียง
ส่วนมาก (- X - X) เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรูปแบบ (- 2 - 4) เป็นจังหวะยกกับจังหวะตก
ซึ่งชี้ให้เห็นถึงทำนองที่เรียบง่ายตามจังหวะปรบมือของผู้ร้องเล่นเพลง

เมื่อพิจารณาเพลงพื้นบ้านแห่หน้าคในมิติสังคมวิทยา เพลงพื้นบ้านแห่หน้าค
ในมิติทางสังคมวิทยา สามารถสะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ใน 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1
ส่วนที่สะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด ซึ่งในเนื้อร้องนั้นได้บ่งบอกถึง
ความกตัญญูของคนในสังคมสมัยนั้นที่กล่าวถึงพระคุณของคุณแม่คุณพ่อ ที่ได้บวชก็
เนื่องจากการทดแทนพระคุณที่ให้กำเนิดมา ให้ได้เป็นพระญาติแห่งองค์พระศาสดา
และหมั่นท่องหนังสือให้เข้าใจหลักธรรม เมื่อลาสิกขาออกมาจะได้เป็น คนดีของสังคม
ปฏิบัติสมาธิภาวนา ด้านความสัมพันธ์กับระบบความคิด ปรากฏในเนื้อร้องหลายส่วน
ที่กล่าวถึงความปลื้มใจของพ่อแม่ อนุญาตทั้งหลายที่ได้อุปสมบทนาค ซึ่งหมายถึง
ความสุขของผู้เป็นบิดามารดาอย่างแท้จริง และเมื่อพิจารณามิติทางสังคมวิทยาในส่วน
ของความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิด จากเนื้อร้องจะเห็นว่าเพลงพื้นบ้าน

แผ่นาคมีนัยสำคัญที่สามารถสะท้อนความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและความคิดของคนในสังคมในห้วงเวลาดังกล่าวได้ ส่วนที่ 2 ส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ในส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องตั้งแต่รูปแบบการแผ่นาค เป็นความหมายโดยนัยให้ผู้อุปสมบทและผู้ที่เข้าร่วมได้คิดถึงอุปสรรคต่าง ๆ ระหว่างทางก่อนที่จะมาอุปสมบทเปรียบเหมือนอุปสรรคต่าง ๆ ที่พ่อแม่เลี้ยงพ่อนาคมา 20 ปีกว่าจะมีอายุ ครบบวช นอกจากนี้วิถีพุทธกับการใส่บาตร เป็นอาหารพื้นบ้านที่พบในเนื้อร้อง วิถีชีวิตที่เรียบง่ายเรื่องอาหารที่พบในเนื้อร้อง อีกทั้งการให้ความสำคัญกับพ่อแม่มากกว่าภรรยา ซึ่งหมายความว่าวิถีชีวิตในห้วงเวลาดังกล่าวต้องมีการอุปสมบทก่อนที่จะออกเรือนแต่งงานมีครอบครัว เมื่อพิจารณามิติทางสังคมวิทยาในส่วนของความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตจากเพลงพื้นบ้านแผ่นาค พบว่าเพลงแผ่นาคสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นผ่านเนื้อร้องในแบบพื้นบ้านที่สามารถเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน ให้คนในยุคปัจจุบันสามารถทำความเข้าใจได้ดี

อภิปรายผลการวิจัย

วัฒนธรรมประเพณีเขย่าแลแผ่นาค ซึ่งมีความหมายให้ระลึกถึงบุญคุณของมารดาขณะคลอดบุตรและมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ กล่าวคือ มีนัยสำคัญของการเขย่าแลคืออุปสรรคต่าง ๆ ของมารดาที่ได้อุ้มท้องของนาคมาถึง 9 เดือน ก่อนที่จะถือกำเนิดออกมา ทั้งยังเลี้ยงดูมาตลอดจนถึงอายุครบอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ นั้นหมายความว่า การถือกำเนิดเป็นพระภิกษุสงฆ์ในทางพระพุทธศาสนาที่ต้องผ่านอุปสรรคก่อนที่จะเข้าโบสถ์เพื่อบรรพชาอุปสมบทถือกำเนิดเป็นเพศบรรพชิต สืบสานพระพุทธศาสนาต่อไป ในระหว่าง การขึ้นคานหาม (แล) ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวนี้มีการกลั่นกรองจากความคิด ปฏิบัติ สืบต่อกันมาจนกลางเป็นวัฒนธรรม ซึ่งตรงกับ Wansiri (1997, p. 37) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ พฤติกรรมที่กลั่นกรองมาจากความคิดที่จะหาวิธีการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ส่วนลักษณะของเพลงพื้นบ้านแผ่นาคมีรูปแบบที่เรียบง่ายตามอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้าน มีระบบการถ่ายทอดที่ไม่ซับซ้อน เพียงจดจำบอกต่อกับแบบมุขปาฐะ ดังได้กล่าวไว้ใน Thai Encyclopedia for Youth. (2015, Online) ว่าลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้านว่าเพลงพื้นบ้านเป็นบทร้อยกรองท้องถิ่นที่จดจำสืบทอดกันมาและนำมาขับร้องเพื่อความบันเทิง เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่แพร่หลายในกลุ่มชาวบ้าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 มิติ ส่วนที่ 1 ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย และมิติทางสังคมวิทยา ทำให้มองเห็นเพลงพื้นบ้านแนวนาคที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ในแง่มุมสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย พบว่าเพลงพื้นบ้านแนวนาคอยู่ในบันไดเสียง (ฟ ซ ล ด ร) ทั้งทำนองสร้อยที่ต้องใช้ร้องสลับกับเนื้อร้อง ทั้งทำนองเนื้อร้อง เมื่อถอดออกมาเป็นโน้ตกลางแล้ว ผลคือจัดอยู่ในบันไดเสียง (ฟ ซ ล ด ร) เช่นกัน ซึ่งการที่จะทำความเข้าใจเพลงนั้นจำเป็นต้องศึกษาบันไดเสียงหรือกลุ่มเสียงก่อนเป็นอันดับแรกซึ่งตรงกับ Maceda, J. (1995, as cited in Banchongsin, 1997, p. 12) ได้ให้แนวคิดในการวิเคราะห์ดนตรีว่า ไม่ว่าชาติใดก็ตาม ก่อนอื่นต้องศึกษากันบันไดเสียง เพราะบันไดเสียงมีความสำคัญในการทำให้ได้มาซึ่ง Tonality Tonal center และกลุ่มเสียงที่ใช้ จะช่วยให้เข้าใจลักษณะและรูปแบบของเพลง นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ตามหลักสังคีตลักษณะพบว่าเพลงร้องมีอัตราจังหวะ 2 ชั้น เมื่อใช้หน้าทับวัดความยาวของสร้อยเพลง มีความยาว 4 หน้าทับ และทำนองเนื้อร้องมีความยาว 4 หน้าทับ เท่ากัน เป็นทำนองที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อนมาก รูปแบบกลุ่มเสียง ส่วนมาก (-X -X) เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะรูปแบบ (- 2 - 4) เป็นจังหวะยากกับจังหวะตก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงทำนองที่เรียบง่ายตามจังหวะปรบมือของผู้ร้องเล่นเพลง ซึ่ง Phukhaothong (1998, pp. 23-27) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับแนวทางการศึกษาดนตรีไว้ว่า ดนตรีไทยเดิม Tradition Music กับดนตรีพื้นเมือง Folk Song Music ทั้ง 2 อย่างนี้มีความสำคัญเท่า ๆ กัน เฉพาะอย่างยิ่งดนตรีพื้นเมือง หรือเพลงพื้นบ้านที่มีความเรียบง่ายถือว่าเป็นรากเหง้าที่ทำให้เกิดพัฒนาการของเพลงไทยเดิม โดยการศึกษาวิเคราะห์ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทยนี้มีความสำคัญเพื่อให้เข้าใจบทเพลงอย่างถ่องแท้ ดังที่ Sokhatianurak (1999, pp. 1-4) ได้กล่าวไว้ว่าการวิเคราะห์เพลงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจบทเพลง การที่จะวิเคราะห์เพลงให้ถ่องแท้หรือละเอียดเพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์ การวิเคราะห์เพลงในแง่ทฤษฎี ควรหาข้อมูลเกี่ยวกับเพลงนั้นก่อนจึงวิเคราะห์ส่วนประกอบหลักของเพลง วิเคราะห์สังคีตลักษณะ หรือโครงสร้างของบทเพลงนั่นเอง

เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ผลการวิจัย ส่วนของความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมและส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ Eowsrewong (2005, p. 12) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ แบบแผนของพฤติกรรมของความคิด มีความหมาย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นแบบแผนของพฤติกรรมและส่วนที่สัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ในส่วนนี้มีความ

เกี่ยวข้องตั้งแต่รูปแบบการแห่หน้าค เป็นความหมายโดยนัยให้ผู้ที่เหมาะสมและผู้ที่เกี่ยวข้องได้คิดถึงอุปสรรคต่าง ๆ รวมไปถึงความเป็นวิถีพุทธ ที่ได้กล่าวถึงอาหารพื้นบ้านสำหรับใส่บาตร ที่พบในเนื้อเรื่องบางช่วงบางตอน ทำให้เห็นถึงมิติทางสังคมวิทยา ด้านพฤติกรรมและความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตในสังคมพื้นถิ่น อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่เชื่อมโยงกับศาสนาอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. เพลงพื้นบ้านแห่หน้าค จังหวัดพิษณุโลก เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งในงานเขียนนี้ศึกษาเพียงเรื่องของวัฒนธรรมประเพณี ในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย และมิติทางสังคมวิทยา ในส่วนของคุณค่าทางภาษาและวรรณกรรมนั้นถือเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยพบในเพลงพื้นบ้านแห่หน้าค แต่ยังไม่ได้ศึกษาตีความในส่วนนี้ หากมีนักวิชาการด้านภาษาและวรรณกรรมได้ศึกษาในส่วนนี้จะทำให้เพลงพื้นบ้านแห่หน้าคนี้มีคุณค่ามากและเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

2. เพลงพื้นบ้านในประเพณีเขย่าแลแห่หน้าค อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จากการวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านแห่หน้าคในมิติสังคีตลักษณะวิเคราะห์เพลงไทย ทำให้สามารถเข้าใจกระบวนการร้อง ซึ่งสามารถต่อยอดให้ผู้สนใจนำทำนองที่ได้ไปสืบทอดได้อย่างถูกต้อง ส่วนมิติทางสังคมวิทยาทำให้ผู้ที่สนใจเกิดการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านแห่หน้าค จังหวัดพิษณุโลกให้เกิดคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อสังคมต่อไป

References.

- Banchongsin, O. (1997). *Analysis of the structure of linguistic melodies in Thai music*. Bangkok: Chulalongkorn University Language Institute.
- Chayanana, S. (2019, April 27). *Interview*. Abbot of Wat Klang, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province.
- Eowsrewong, N. (2005). *Relationship culture*. Bangkok: Printing.
- Kaewmongkhon, A. (2019, March 26). *Interview*. Folk music speakers.
- Khanthawat, Y. (2019, March 26). *Interview*. Folk music speakers.
- Phukhaothong, S. (1998). *Thai music and the entrance to Thai music*. Bangkok: Ruenkaew Printing.
- Sokhatianurak, N. (1999). *Musical Form and Analysis*. Bangkok: Chulalongkorn University Language Institute.
- Thai Encyclopedia for Youth. (2015, Online). *Folk songs*. Retrieved from <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/>.
- Wansiri, N. (1997). *Social and cultural anthropology*. Bangkok: Expernetbooks.

สมาชิกสหกรณ์โคขุนสระแก้ว บ้านชัยพัฒนา ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว
ที่มา: ธนากร เทียนน้อย

องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน Community Organizations for Occupational Promotion for Sustainable Development

ธนากร เทียนน้อย¹

Thanakorn Thiengnoi

Email: thiengnoi@hotmail.com

พัฒนา สุขประเสริฐ²

Patana Sukprasert

เฉลิมพล จตุพร³

Chalermpon Jatuporn

Received: January 30, 2021

Revised: May 18, 2021

Accepted: June 11, 2021

¹ นิสิตปริญญาเอก (เกษตรเขตร้อน) คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Ph.D. Candidate in Tropical Agriculture, Faculty of Agriculture, Kasetsart University

² รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Assoc. Prof., Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture,
Kasetsart University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Asst. Prof., School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทย วิเคราะห์แยกแยะประเภทองค์กรชุมชนและระดับการพัฒนาขององค์กรชุมชนและสังเคราะห์ตัวชี้วัดความสำเร็จและแบบทดสอบความสำเร็จขององค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวทางการวิจัยผสานวิธีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากองค์กรชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) พื้นที่เป้าหมายหลักคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 12 องค์กร พื้นที่เป้าหมายรองคือ องค์กรชุมชนทั่วประเทศที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 องค์กร ผลการศึกษาพบว่า องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยมีลักษณะความเป็นปัจเจกองค์กร หมายถึง การจัดการบริหารจัดการ การดำเนินกระบวนการ วิธีคิดขององค์กรต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน ไม่สามารถใช้รูปแบบความสำเร็จขององค์กรใดองค์กรหนึ่งมาเป็นตัวอย่างให้แก่องค์กรอื่น ๆ ได้ การวิเคราะห์แยกแยะประเภทองค์กรชุมชนและระดับการพัฒนาขององค์กรชุมชนพบว่า องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม 1.องค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดผลทางธุรกิจ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจทุนนิยม) 2.องค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความผสมผสาน (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจสายกลาง) 3.องค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความเสียสละ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจชุมชน) นำผลการวิจัยมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการขับเคลื่อนขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แล้วนำผลที่ได้ไปวัดเจตคติของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ จำนวน 15 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นด้วยมากถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการมีอยู่และแนวทางการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งสามารถสรุปแนวคิดพื้นฐานขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ว่า “ไม่ปฏิเสธทุนนิยม สังคมและชุมชนยอมรับ ปรับชีวิตให้มั่นคงได้ มีศักดิ์ศรี ภาควุมใจ ใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน”

คำสำคัญ: องค์กรชุมชน การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

The aims of this research were as follows: 1) to compile the information concerning community organizations for occupational promotion in Thailand, 2) to analyze the types and the levels of community organizations, and 3) to synthesize success indicators and success test of community organizations within the area of occupational promotion for sustainable development. This research employed both qualitative and quantitative research methods. The data were from community organizations which were case studies selected by using purposive sampling. The main target population included 12 community organizations in Prachuab Khiri Khan Province. The minor target population included 30 community organizations across the country and were selected by purposive sampling. The results showed that the community organizations for occupational promotion in Thailand were individual organizations. Due to the differences of establishment, management administration, process, and concept of organizations, one organization's success model could not be used as an example for others. Regarding types and development levels, it was found that community organizations for occupational promotion in Thailand could be divided into 3 groups: 1) community organizations that were driven by business concept (capitalistic economic system), 2) community organizations that were driven by mixed concepts (intermediate economic system), and 3) community organizations that were driven by sacrificing concept (community economic system). The attitude of the 15 experts in area of the development of community organizations for occupational promotion concerning the existence and the guidance of mobilization of community organizations for occupational promotion for sustainable development was positive, and it was rated as a high to highest level. The basic concept of community organizations for occupational promotion for sustainable development was concluded

that “No refusing capitalism, social and community acceptance, stabilizing life, being honor and proud, and using sustainable resources”.

Keywords: community organization, occupational promotion, sustainable development

บทนำ

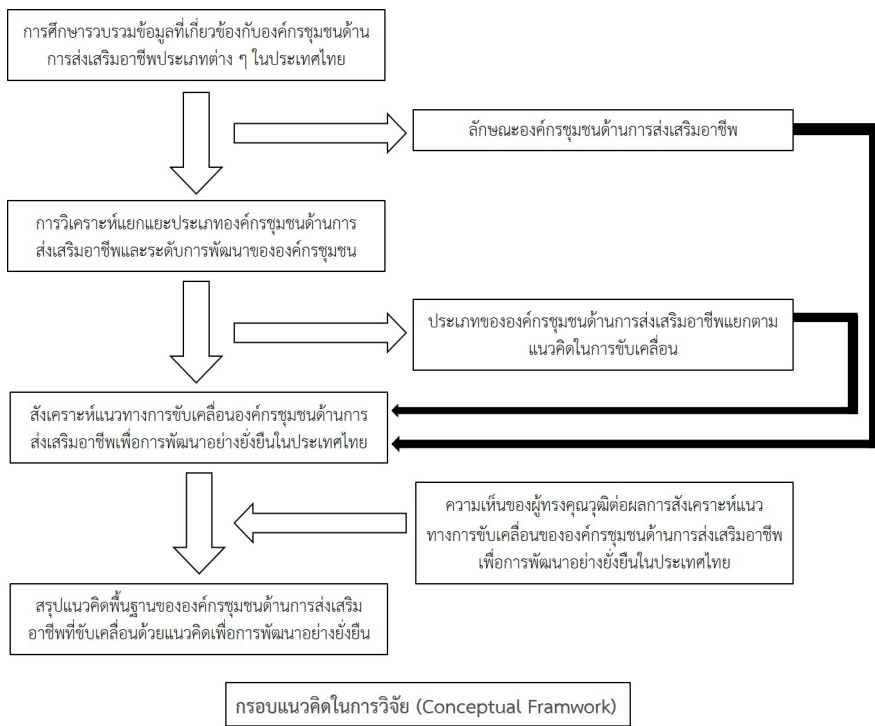
ธุรกิจชุมชน คือสิ่งที่มาใช้เรียกแทนกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีที่มาจาก การรวมตัวของคนในชุมชนชนบทเพื่อจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพโดย Uphoff (1986, p. 3) กล่าวว่า การรวมกลุ่มของชาวชนบทมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ทำให้ในปัจจุบันกลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ ได้ขยายปรับตัวขึ้นมาดำเนินธุรกิจชุมชน องค์กรธุรกิจชุมชนหมายถึงชมรมหรือสหกรณ์ หรือใช้ชื่ออื่นใดโดยจะมีการจดทะเบียนหรือไม่ก็ตาม เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวด้วยความสมัครใจของประชาชนจำนวนหนึ่งเพื่อทำธุรกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์และอุดมคติร่วมกันและดำเนินการโดยชุมชน กล่าวว่สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน การบริหารจัดการ และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องในกระบวนการทำงานเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ขององค์กร แต่โลกที่ปรับตัวอย่างรวดเร็วได้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมายจากการศึกษาพบว่าความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชนบทของสังคมไทยนั้นได้เปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของสังคมชนบทไปแล้วโดยสิ้นเชิง ระบบการผลิตในชนบทกลายเป็นระบบของผู้ประกอบการ และความสัมพันธ์ของผู้ประกอบการทั้งหมดก็สานกันขึ้นมาเป็นสังคมผู้ประกอบการในชนบท (Satayanurak, 2016, p. 67) ดังนั้นการทำความเข้าใจองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพอย่างถ่องแท้จึงเป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาชุมชนและประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Satayanurak (2016) ที่กล่าวว่า “ถ้ารัฐเข้าใจว่าเกษตรกรในชนบทได้เปลี่ยนจากชาวนาไปเป็นผู้ประกอบการแล้ว รัฐก็จะสามารถมองหานโยบายที่เหมาะสมกับสังคมผู้ประกอบการในชนบท” (p.146) แต่อย่างไรก็ตามในสังคมของผู้ประกอบการในชนบทหรือองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในชนบทก็ยังคงมีความแตกต่างในทิศทางของการขับเคลื่อนองค์กรเพราะการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่สามารถชี้วัดถึงความเจริญอย่างยั่งยืนได้ ดังที่ Muhammad (2019, p. 19) รายงานว่า ทุนนิยม

กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและการขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นจริงแต่มีความเหลื่อมล้ำ
พุ่งขึ้นสูงสุดเช่นเดียวกับความเห็นของ Prayukvong (2020, p. 24) ที่ว่า การเน้น
กลไกราคา การแข่งขันหรือระบบตลาดในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจทำให้กลไกสังคม
หรือชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนหรือสังคมถูกละเลย เหมือน
ดังที่ Wetyasuporn (2009) รายงานว่า “Joseph Stiglitz แนะนำว่าการเติบโต
ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวไม่สามารถชี้วัดถึงความเจริญอย่างยั่งยืนได้ ชาวไทย
และชาวเอเชียจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์หาทิศทางในการพัฒนาให้ได้ว่าเศรษฐกิจ
สังคมแบบไหนที่เราต้องการ ค้นหาสิ่งที่เป็นเครื่องมือในการประเมินหรือดัชนีชี้วัด
ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่ทำให้ประชาชนคนหนุ่มมากินดี อยู่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี
(p. 11) และดังที่ Kasemsuk (2014) กล่าวว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงรวมความถึง
การพัฒนาที่คำนึงถึง 3 ด้านคือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่างมีความ
เชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคม
โดยยักรักษาความสมดุลที่ดี ทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้” (p. 22) สอดคล้องกับที่
Rundgren (2014) รายงานว่า “แม้เศรษฐกิจจะเจริญเติบโต แต่หาได้มีหลักประกัน
ว่ามันจะช่วยคนยากจน การสร้างความเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงเราต้องไม่ให้เงินเป็นตัว
ตัดสินใจหรือตัววัดกิจกรรมทั้งหมดของมนุษย์” (p. 514) การทำเช่นนั้นสำเร็จได้ด้วย
กลยุทธ์หลายอย่างผสมผสานกัน งานวิจัยนี้จึงเป็นการตรวจสอบ ค้นหาถึงแนวคิด
ในการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่มุ่งมั่นจะพัฒนาอย่างยั่งยืน
เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ประเภทขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทย
และแยกแยะองค์กรเหล่านั้นได้อย่างชัดเจนเพื่อค้นหาแนวทางสร้างองค์กรชุมชน
ด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ
ประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทย
2. วิเคราะห์แยกแยะประเภทขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ
และระดับการพัฒนาขององค์กรชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัยผสมวิธี โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร หนังสือ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการการพัฒนาขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ พลวัตและการขับเคลื่อนในด้านเศรษฐกิจ ความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทย

2. เก็บข้อมูลจากองค์กรชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (criterion based selection) โดยกำหนดพื้นที่ศึกษาและกรณีศึกษาดังนี้

พื้นที่เป้าหมายหลักคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่นักวิจัยเคยใช้เป็นพื้นที่ในการวิจัยมาก่อน องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่เป็นกรณีศึกษาได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 12 องค์กร โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษาได้แก่

- เป็นองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่มีระดับการพัฒนาทางการผลิตและการตลาดต่างกันและ

- เป็นองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่มีกิจกรรมการผลิตหรือการให้บริการที่เกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตการเกษตรหรือหัตถกรรมชุมชน

พื้นที่เป้าหมายรองคือ องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่มีอยู่ทั่วประเทศ ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 องค์กร จากจังหวัด เชียงใหม่ นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก กาญจนบุรี สระบุรี สมุทรสาคร เลย สุรินทร์ ชัยภูมิ ขอนแก่น มุกดาหาร สระแก้ว ระยอง ตรังและนครศรีธรรมราช โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษาได้แก่

- องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่สามารถพบได้ในงานสนับสนุนการออกร้านทั่วไปและ

- เป็นองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่มีระดับการพัฒนาทางการผลิตและการตลาดต่างกันและ

- เป็นองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่มีกิจกรรมการผลิตหรือการให้บริการเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตการเกษตรหรือหัตถกรรมชุมชน

3. สัมภาษณ์ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพโดยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์

3.1.1 สอบถามข้อมูลเบื้องต้น โดยร่วมประชุมกับองค์กรชุมชนหรือร่วมประชุมกับชุมชนที่องค์กรนั้นตั้งอยู่

3.1.2 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เฉพาะรายบุคคล เช่น ประธานองค์กรชุมชน รองประธานองค์กรชุมชน เป็นต้น จำนวน 15 องค์กร รวม 34 ราย

3.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะประเด็นโดยสนทนาร่วมกับสมาชิกองค์กรชุมชนที่ต้องการให้เข้าไปศึกษาและ

เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง รวม 13 องค์กร จำนวน 14 ครั้ง

3.3 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participatory observation) คือ การสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ศึกษา มีการทำกิจกรรมด้วยกัน จนกระทั่งเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและความหมายที่คนเหล่านั้นให้ต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ ซึ่งเมื่อสังเกตแล้วจะต้องมีการซักถามและการจดบันทึกข้อมูล (note-taking) ด้วย ซึ่งอาจจดบันทึกในระหว่างการสังเกตหรือในภายหลังก็ได้

3.4 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non participatory Observation) เป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตจากภายนอก เพื่อไม่ให้กลุ่มข้อมูลนั้นรู้ตัว เจตนาเพื่อต้องการให้ได้ข้อมูลในลักษณะที่มีความเป็นธรรมชาติมากที่สุด ไร้การเจือปนของการรู้สึก ประชดประชันข้อมูล

4. นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์แยกแยะประเภทขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยขับเคลื่อนด้วยอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. การวัดเจตคติ (ความเห็น) โดยใช้มาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในส่วนของผลการยอมรับองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้คือ

- 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 4 เห็นด้วยมาก
- 3 เห็นด้วยปานกลาง
- 2 เห็นด้วยน้อย
- 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ยแบบสเกลการวัดความคิดเห็นคือ

ระดับ	ความหมาย
4.21 - 5.00	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.41 - 4.20	เห็นด้วยมาก
2.61 - 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
1.81 - 2.60	เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ

คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ประธาน/กรรมการหรือสมาชิกในการองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ	5	33.33
นักวิชาการ อาจารย์ ในสถาบันการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ	4	26.66
ข้าราชการในหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ	4	26.66
เจ้าหน้าที่ขององค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรสาธารณะประโยชน์ หรือ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs-Non Governmental Organizations) ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ	2	13.33
รวม	15	100

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทยทำให้พบว่าองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยมีลักษณะความเป็นปัจเจกองค์กร หมายถึง การจัดตั้ง การบริหารจัดการ การดำเนินกระบวนการ วิธีคิดขององค์กรต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไม่สามารถใช้รูปแบบความสำเร็จขององค์กรใดองค์กรหนึ่งมาเป็นตัวอย่างให้แก่องค์กรอื่น ๆ ได้ ตัวอย่างเช่น จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า หลาย ๆ องค์กรชุมชนในอำเภอปราณบุรีและพื้นที่ใกล้เคียงไม่คิดจะนำผลสำเร็จและแนวทางการจัดการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองกาสามัคคีซึ่งได้รับการยอมรับระดับประเทศมาใช้ ดังเช่นกรณีผู้บริหารและสมาชิกขององค์กรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตน้ำพริก ไม่ยอมรับในความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองกาสามัคคี ทั้ง ๆ ที่ทั้ง 2 กลุ่มตั้งอยู่

ห่างกันไม่มากนัก โดยผู้บริหารและสมาชิกขององค์กรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตน้ำพริก ให้เหตุผลว่า แม้จะยอมรับว่าการบริหารจัดการ การดำเนินกระบวนการ วิธีคิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองกาสามัคคี จะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี แต่สิ่งที่ตามมาคือ ทำให้สมาชิกในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองกาสามัคคี รวมทั้งผู้คนในชุมชนบ้านหนองกามีวิถีชีวิตที่ปิดตัวเองจากสังคมโดยรอบ เห็นแก่พวกพ้องที่เป็นคนในชุมชนของตนเองมากเกินไป ดังนั้นการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพประเภทต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสำเร็จขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่สามารถใช้เป็นตัวอย่างให้แก่องค์กรอื่น ๆ ได้ทั้งหมด

จากการวิเคราะห์แยกแยะประเภทองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและระดับการพัฒนาขององค์กรชุมชน ผลจากการศึกษาพบว่าองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดผลทางธุรกิจ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจทุนนิยม)
2. องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความผสมผสาน (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจสายกลาง)
3. องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความเสียสละ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจชุมชน)

ซึ่งสามารถพบองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดผลทางธุรกิจ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจทุนนิยม) มากที่สุดจำนวน 26 องค์กร จากทั้งหมด 42 องค์กร ผลจากการวิเคราะห์แยกแยะประเภทองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและระดับการพัฒนาขององค์กรชุมชนสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังตารางที่ 3

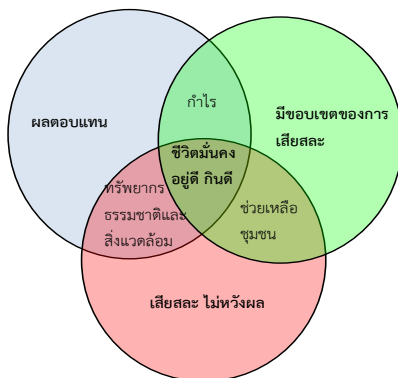
ตารางที่ 3 รายละเอียดขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน

องค์กรชุมชนที่ขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน วิถีปฏิบัติ	องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดทางธุรกิจ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจทุนนิยม)	องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดผสมผสาน (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจสายกลาง)	องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความเสียสละ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจชุมชน)
แนวคิดการบริหาร	จะใช้ค่าตอบแทนเป็นหลัก	มีขอบเขตของการเสียสละ	ใช้ความเสียสละเป็นหลัก
วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต	ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นร่วมกับวัตถุดิบภายนอกที่ได้จากการแปรรูปผลผลิตขั้นต้นแล้ว	ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเป็นหลัก ในรูปของการซื้อขาย	ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลัก ในรูปเสียสละของที่มีเพื่อส่วนรวมหรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
การผลิตสินค้าและบริการ	ต้องใช้ทุน ความรู้ เครื่องจักร เทคโนโลยี จากภายนอกชุมชน	ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่องค์กรและชุมชนเห็นสอดคล้องกัน	รอรับการสนับสนุนด้านทุนและความรู้แบบให้เปล่าจากภาครัฐและเอกชน
วิธีการผลิต	ตลาดและลูกค้าจะบ่งบอกการผลิต	มีอิสระในการตัดสินใจผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ทุนที่มีในชุมชน	ร่วมกันคิดร่วมกันตัดสินใจใช้การเสียสละทำให้ขาดอิสระในการตัดสินใจผลิตสินค้าและบริการ
การบริหารจัดการองค์กร	องค์กรไม่สามารถวางแผนการผลิตอิสระตามความเหมาะสมขององค์กรและตามความสามารถของชุมชนได้	สะสมทุนและประสบการณ์ด้านการผลิต การตลาด สร้างแนวทางที่เหมาะสมของตนเอง คำนึงว่าไรู้ชุมชนในรูปแบบที่เหมาะสมกับองค์กร	ระดมทุนในรูปหุ้นและระดมทรัพยากรจากชุมชน
ด้านการตลาด	ต้องพึ่งพาทลาดภายนอกชุมชนที่มีการแข่งขันสูง	พึ่งพาทลาดภายในชุมชนแต่ไม่ปฏิเสธตลาดภายนอกตามศักยภาพขององค์กร	พึ่งพาทลาดภายในชุมชนและเครือข่ายรวมทั้งรอการสนับสนุนจากภาครัฐ
ความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกชุมชน	เป็นไปในเชิงธุรกิจอยู่ในฐานะผู้จ้างงานหรือขายทุนน้อยในชุมชน	มีส่วนร่วมในงานของชุมชนในฐานะองค์กรอย่างต่อเนื่องมักถูกเลือกให้เป็นตัวอย่างในการศึกษาดูงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและขยายผลสู่องค์กรชุมชนอื่น ๆ	ไม่ได้รับการยอมรับ ไม่เป็นที่รู้จัก

จากตารางที่ 3 พบว่ารายละเอียดขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยที่ขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันนั้นมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากแต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีจุดร่วมกันที่สามารถพบได้จากทั้ง 3 แนวทาง

และผลจากการวิเคราะห์แยกแยะประเภทองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและระดับการพัฒนาขององค์กรชุมชนสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังภาพที่ 1 และภาพที่ 2

องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ
ที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดผลทางธุรกิจ
(ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจทุนนิยม)

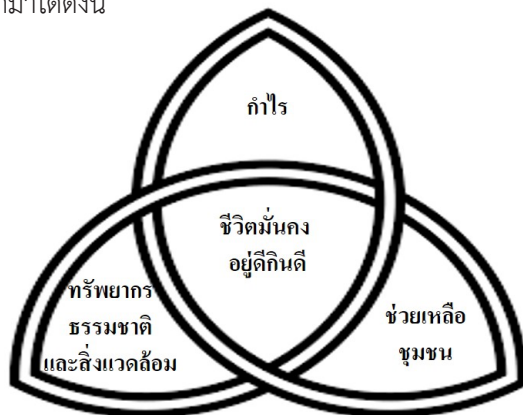

องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ
ที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดผสมผสาน
(ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจสายกลาง)

องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ
ที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความเสียสละ(ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจชุมชน)

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน
Adapted from Success Indicators Development for Career Promotion of Community
Organization. By T. Thiengnoi & P. Sukprasert, 2014, Songklanakarin :
Journal of Social Sciences & Humanities, 20(4), pp. 241–271.

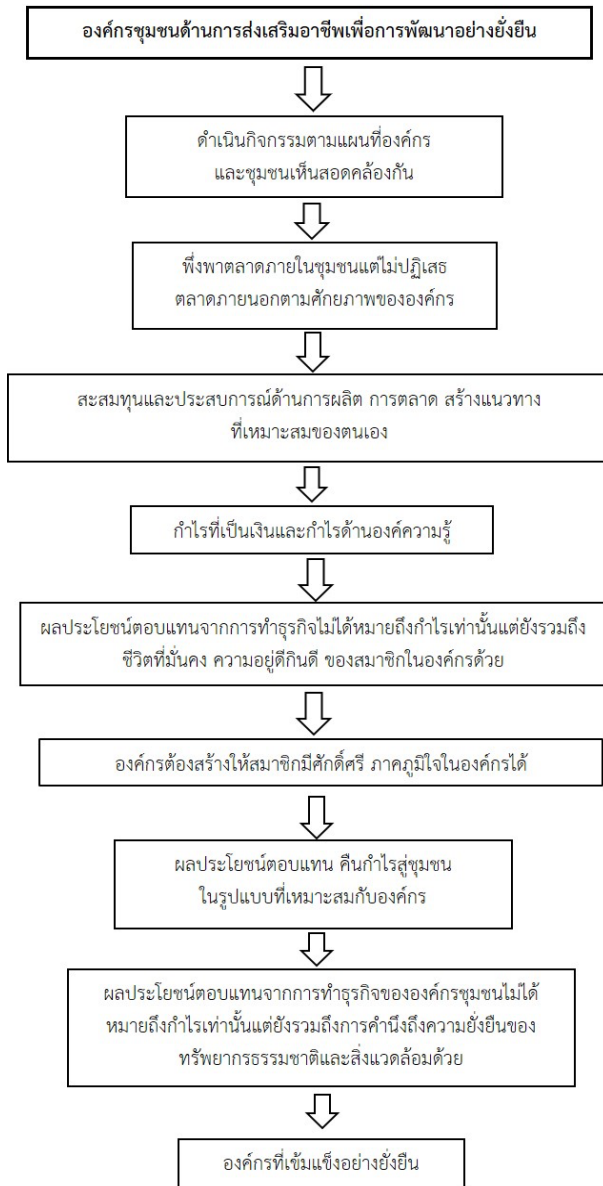
จากภาพที่ 1 จะพบว่ามีความสัมพันธ์ที่เชื่อมซ้อนทับกันอยู่ในความสัมพันธ์
ขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันซึ่ง
สามารถแยกออกมาได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ที่เชื่อมซ้อนทับกันอยู่ในความสัมพันธ์ขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพ
ที่ขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน

จากภาพที่ 2 สามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมซ้อนทับกันอยู่
ในความสัมพันธ์ขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่
แตกต่างกัน

และผลจากตารางที่ 3 สามารถนำมาสังเคราะห์แยกแยะเป็นแนวทางการขับเคลื่อนขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทยดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แนวทางการขับเคลื่อนขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

ผลจากการศึกษาซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์แยกแยะประเภทองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและระดับการพัฒนาขององค์กรชุมชนในประเทศไทยได้แล้วนั้น เพื่อให้ผลการศึกษาที่ได้เป็นที่ยอมรับทางวิชาการจึงนำผลการศึกษาที่ได้มาทำการวัดเจตคติ (ความเห็น) โดยใช้มาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในส่วนของการยอมรับองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับตามแนวของลิเคิร์ท (Likert) โดยได้ผลการวัดเจตคติ (ความเห็น) โดยใช้มาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ท (Likert Scale) ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนของผลการศึกษายอมรับองค์ประชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้มาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert Scale)

ข้อ	การประเมินความคิดเห็นรายข้อ	ค่าเฉลี่ย (x-bar)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1	ตลอดหลายปีที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้พยายามส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีจุดเด่นและมีมูลค่าเพิ่ม	4.00	0.90	เห็นด้วยมาก
2	องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเป็นทางหนึ่งในการพัฒนาชุมชนและประเทศอย่างยั่งยืน	4.50	0.53	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3	ในประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (capitalism economic system) ซึ่งเอกชนเป็นผู้ควบคุมการค้า อุตสาหกรรมและวิถีการผลิต โดยมีเป้าหมายเพื่อทำกำไรในเศรษฐกิจแบบตลาด	4.36	0.53	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	ในประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจชุมชน (community economic system) ซึ่งเป็นเรื่องกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งด้านการผลิต การบริโภค การใช้สอยสิ่งต่าง ๆ และการจำหน่ายผลผลิตของชุมชน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมเป็นเจ้าของบนรากฐานความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ของชุมชน หรือจากการใช้ทุนของชุมชน ได้แก่ วิถีการผลิต ภูมิปัญญาของชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี สภาพภูมิประเทศ และความหลากหลายทางทรัพยากรที่มีอยู่	3.64	0.79	เห็นด้วยมาก
5	ในประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจสายกลาง (intermediate economic system) คือ เศรษฐกิจเสรีที่ตั้งอยู่บนฐานของการพึ่งตนเองในปัจจุบันอยู่รอด เพื่อเตรียมความพร้อมให้ประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในยามปกติและยามวิกฤต	3.86	1.07	เห็นด้วยมาก
6	ในประเทศไทยองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพมีการขับเคลื่อนด้วยระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน	3.43	0.79	เห็นด้วยมาก
7	ในประเทศไทยมีองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดผลทางธุรกิจ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจทุนนิยม)	3.50	1.15	เห็นด้วยมาก
8	ในประเทศไทยมีองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความเสียสละ (ขับเคลื่อนด้วยระบบเศรษฐกิจชุมชน)	3.43	0.79	เห็นด้วยมาก
9	ในประเทศไทยมีองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความยั่งยืน	3.71	1.00	เห็นด้วยมาก
10	ความเสียสละเพื่อองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความยั่งยืน ควรมีขอบเขตเพื่อให้องค์กรเดินได้และคนในองค์กรอยู่รอด	4.29	0.82	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
11	องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความยั่งยืน ต้องมีผลประโยชน์ตอบแทนสู่สมาชิกและต้องมีการคืนกำไรสู่ชุมชนในรูปแบบที่เหมาะสมกับองค์กร	4.64	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
12	ผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำธุรกิจขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพไม่ได้หมายถึงกำไรเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการคืนกำไรถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย	4.93	0.38	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
13	ผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำธุรกิจขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพไม่ได้หมายถึงกำไรเท่านั้นแต่ยังรวมถึงชีวิตที่มั่นคง ความอยู่ดีกินดี ของสมาชิกในองค์กรด้วย	4.86	0.38	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
14	องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนแนวคิดความยั่งยืน ต้องดำเนินกิจกรรมตามแผนที่องค์กรและชุมชนเห็นสอดคล้องกัน	4.43	0.79	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
15	องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความยั่งยืนเป็นทางเลือกสำคัญสำหรับองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทย	4.43	0.53	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากการประเมินจำนวน 15 ข้อ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คะแนนอยู่ในช่วง 3.43-4.93 หมายถึง เห็นด้วยมาก ถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการมีอยู่และแนวทางการขับเคลื่อนขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

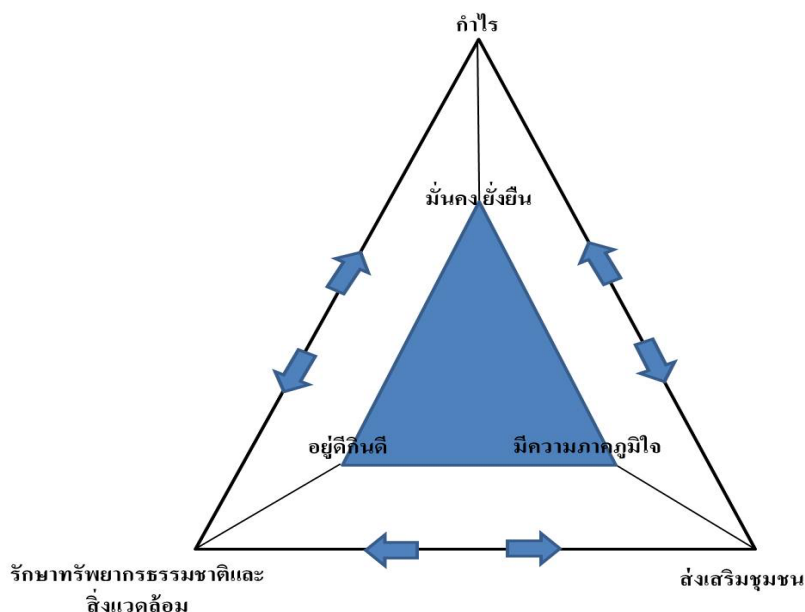
ผลจากการศึกษาการแยกแยะประเภทขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและระดับการพัฒนาขององค์กรชุมชนในประเทศไทยและผลการวัดเจตคติ (ความเห็น) โดยใช้มาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นข้อสรุปได้ดังนี้คือ

สรุปแนวคิดพื้นฐานขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความหมายของความมั่นคง อยู่ดีกินดี มีความภาคภูมิใจ คือ การดำเนินธุรกิจกิจกรรมต่าง ๆ บนพื้นฐานการประคับประคองซึ่งกันและกันทั้ง 3 ภาคส่วน คือ กำไร การช่วยเหลือชุมชน และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบหรือผลกระทบเลวร้ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสามารถสรุปแนวคิดพื้นฐานขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ว่า

“ไม่ปฏิเสธทุนนิยม สังคมและชุมชนยอมรับ ปรับชีวิตให้มั่นคงได้
มีศักดิ์ศรี ภาคภูมิใจ ใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน”

ซึ่งสามารถแสดงเป็นภาพสรุปแนวคิดพื้นฐานขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 สามเหลี่ยมในสามเหลี่ยม ลูกศรแสดงถึงรูปแบบการเชื่อมโยงการพัฒนาขององค์กรชุมชน
ด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทยพบว่าองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยมีลักษณะความเป็นปัจเจกองค์กร หมายถึง การจัดตั้ง การบริหารจัดการ การดำเนินกระบวนการ วิธีคิดขององค์กรต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไม่สามารถใช้รูปแบบความสำเร็จขององค์กรใดองค์กรหนึ่งมาเป็นตัวอย่างให้แก่องค์กรอื่น ๆ ได้ ผลการวิเคราะห์แยกแยะประเภทองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพและระดับการพัฒนาขององค์กรชุมชนพบว่าองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยขับเคลื่อนด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดผลทางธุรกิจ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจทุนนิยม)
2. องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความผสมผสาน (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจสายกลาง)

3. องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความเสียสละ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจชุมชน)

จากนั้นสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการขับเคลื่อนขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทยแล้วนำผลที่ได้ไปวัดเจตคติ (ความเห็น) ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพโดยใช้มาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ผลจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คะแนนอยู่ในช่วง 3.43-4.93 หมายถึง เห็นด้วยมากถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการมีอยู่และแนวทางการขับเคลื่อนขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทยที่ได้นำเสนอไป จากผลที่ได้สามารถสังเคราะห์แนวคิดขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามความหมายของความมั่นคง อยู่ดีกินดี มีความภาคภูมิใจ คือ การดำเนินธุรกิจ กิจกรรมต่าง ๆ บนพื้นฐานการประคับประคองซึ่งกันและกันทั้ง 3 ภาคส่วน คือ กำไร การช่วยเหลือชุมชน และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบหรือผลกระทบเลวร้ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสามารถสรุปแนวคิดพื้นฐานขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ว่า “ไม่ปฏิเสธทุนนิยม สังคมและชุมชนยอมรับ ปรับชีวิตให้มั่นคงได้ มีศักดิ์ศรี ภาคภูมิใจ ใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน”

อภิปรายผลการวิจัย

องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยมีลักษณะความเป็นปัจเจกองค์กร หมายถึง การจัดตั้ง การบริหารจัดการ การดำเนินกระบวนการ วิธีคิดขององค์กรต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไม่สามารถใช้รูปแบบความสำเร็จขององค์กรใดองค์กรหนึ่งมาเป็นตัวอย่างให้แก่องค์กรอื่น ๆ ได้ สอดคล้องกับ Rundgren (2014) ที่กล่าวว่า “สหกรณ์การผลิตในชนบทที่ออกจากการมีปฏิสัมพันธ์ในเศรษฐกิจทุนนิยมอย่างสิ้นเชิง คนเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ตั้งตาคอยคนจำนวนมากและมักตัดขาดการติดต่อจากโลกภายนอก ทำให้พวกเขามีอิทธิพลน้อยเหลือเกิน” (p. 515)

จากการวิเคราะห์การขับเคลื่อนด้วยระบบเศรษฐกิจขององค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยพบว่า องค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพมีทั้งที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดผลทางธุรกิจ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจทุนนิยม) และองค์กรชุมชน

ด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความเสียสละ (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจชุมชน) สอดคล้องกับที่ Natsupha (2001, pp. 38-40) เสนอทฤษฎีเศรษฐกิจสองระบบ โดยเห็นว่าประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ต่างจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ระบบเศรษฐกิจชุมชนเป็นเศรษฐกิจของทั้งประเทศไม่ใช่เฉพาะท้องถิ่น สภาวะเศรษฐกิจสองระบบไม่ใช่สภาวะชั่วคราวแต่เป็นภาวะที่คงอยู่ตลอดไป รวมทั้งสอดคล้องกับที่ Julpongsathorn (2007, pp. 144-164) รายงานว่า การใช้คำว่าเศรษฐกิจชุมชนอาจจะเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ เพราะระบบเศรษฐกิจหลักของประเทศเป็นระบบทุนนิยม เอกสารเผยแพร่ของทางราชการจึงมักใช้คำว่าวิสาหกิจชุมชนแทนการใช้คำว่าเศรษฐกิจชุมชน นอกจากนี้ที่สำคัญผู้วิจัยยังพบว่าองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพในประเทศไทยไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยระบบเศรษฐกิจเพียง 2 แบบคือ ขับเคลื่อนด้วยระบบเศรษฐกิจทุนนิยมและขับเคลื่อนด้วยระบบเศรษฐกิจชุมชนเท่านั้นแต่ยังมีองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยแนวคิดความยั่งยืน (ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจสายกลาง) ซ่อนอยู่ด้วย สอดคล้องกับรายงานของ Satayanurak (2016) ที่บอกว่า “ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชนบทของสังคมไทยนั้นได้เปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของสังคมชนบทไปแล้วโดยสิ้นเชิง ระบบการผลิตในชนบทกลายเป็นระบบของผู้ประกอบการและความสัมพันธ์ของผู้ประกอบการทั้งหมดก็ผสมกันขึ้นมาเป็นสังคมผู้ประกอบการในชนบท” (p. 67) หรือที่ Prayukvong (2020) รายงานว่า “เศรษฐศาสตร์ทางเลือกถูกกระตุ้นโดยหนังสือชื่อ Small is Beautiful เสนอเรื่อง Buddhist Economics ว่าด้วยการผลิตที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เน้นคุณค่าของแรงงานในฐานะมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผลผลิตและแนวคิดความยั่งยืน” (p. 26) มีผู้รายงานไว้ในเรื่องของเศรษฐกิจสายกลาง เช่น Charoenwongsak (2000, pp. 42-44) ให้ความหมายไว้ว่า เศรษฐกิจกระแสดกลาง คือ เศรษฐกิจเสรีที่ตั้งอยู่บนฐานของการพึ่งตนเองในปัจจัยอยู่รอดและมีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ (1) เศรษฐกิจเสรีบนฐานของการพึ่งตนเองในปัจจัยอยู่รอด (2) เศรษฐกิจเสรีบนฐานการผลิตที่เป็นจุดแข็งแท้จริงของประเทศ (3) เศรษฐกิจพร้อมปรับตัว โกล้เสรีямปกติ พึ่งตนเองยามวิกฤต และที่ Bradley JR. and Donway (2010) รายงานไว้ว่ามี “ระบบเศรษฐกิจแบบที่สาม” ระหว่างระบบทุนนิยมและสังคมนิยม ซึ่งหลายคนมีการตั้งชื่อระบบเศรษฐกิจแบบที่สามนี้ที่สื่อความหมายมากขึ้นตามความเชื่อทางอุดมการณ์ของตนเพื่ออธิบายเกี่ยวกับลักษณะและการทำงานของระบบ “ระบบเศรษฐกิจแบบที่สาม” (p. 83) สอดคล้อง

กับ Ganjanapan (2006) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งในภาคปฏิบัติจริงของชาวบ้านคือ ความสามารถในการผสมผสานวิถีทางเศรษฐกิจหลายวิถีเข้าด้วยกัน เพื่อปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ยึดติดกับแนวทางเศรษฐกิจแบบใดแบบหนึ่งอย่างตายตัวและสอดคล้องกับที่ Rundgren (2014) รายงานว่า “เศรษฐกิจแบบไม่เป็นทางการคือส่วนหนึ่งบนพื้นฐานของหลักการชาวบ้าน เพราะกิจกรรมของเศรษฐกิจนอกทุนนิยมต้องหาจุดคนจัด ต้องไม่ให้เงินเป็นตัววัดกิจกรรมทั้งหมดของมนุษย์ เรามีความหวังกับกลยุทธ์ของชาวบ้านว่าด้วยการไม่ขึ้นตรงต่อตลาด” (p. 514) สอดคล้องกับ Charoenwongsak (2000) ที่รายงานไว้ว่า “ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินทิศทางเศรษฐกิจแบบสุดโต่งด้านใดด้านหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเสรีตามเศรษฐกิจกระแสหลักอย่างสุดโต่ง ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถใช้เศรษฐกิจกระแสรองอย่างสุดโต่งได้เช่นกัน จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจกระแสกลางจะสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของสังคมไทย” (p. 156) ดังนั้นองค์กรชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สังเคราะห์ได้จากงานวิจัยนี้ จึงอาจจะเป็นหนึ่งในแนวคิดจากชุมชนที่ Achavanuntakul (2010) คาดหวังว่า “เมื่อภาคธุรกิจจำเป็นต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ หนึ่งในกระบวนการที่จำเป็นคือ การคิดค้นวิธีประเมินวัดตรวจสอบและติดตามผลกระทบของธุรกิจต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ” (p. 93) สอดคล้องดังที่ Muhammad (2019) คาดหวังไว้ว่า “ต้องออกแบบกรอบเศรษฐกิจของสังคมเสียใหม่เพื่อการก้าวหลุดพ้นไปจากระบบซึ่งผลักดันด้วยผลประโยชน์ส่วนบุคคล ไปสู่ระบบผลประโยชน์ทั้งส่วนบุคคลและผลประโยชน์ร่วมกัน” (p. 37) และดังที่ Kasemsuk, (2014) กล่าวว่า “ความสมดุลและเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นจุดหมายของการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขตลอดไป” (p. 22)

References

- Achavanuntakul, S. (2010). *Capitalism is alive, business has heart*. Bangkok: Matichon.
- Bradley JR., R. & Donway, R. (2010, Summer). Capitalism, Socialism, and “the Middle Way”. *The Independent Review*, 15(1), 71–87.
- Charoenwongsak, K. (2000). *Medium current economy : Direction of Thai Economy in the Future*. Bangkok: Dansutthakanphim.
- Chonchuapsong, L. (2014). *Community way community business knowledge management*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Ganjanapan, A. (2006). *Economic culture in an un-cultured economy*. Bangkok: khopfai.
- Julpongsathorn, S. (2007). *Economic aspects of community based on rice mills in Thailand*. Bangkok: Siam Publishing.
- Kasemsuk, J. (2014). *Public Participation Approach for Sustainable Community Development*. Bangkok: Active print.
- Muhammad, Y. (2019). *A world of three zeros*. (P. Pongpanit, Trans). Bangkok: Matichon.
- Natsupha, C. (2001). *Theory of two systems from the village history*. Surindra: Surindra Rajabhat Institute.
- Phongphit, S. (2007). *How to do community Economic Life Plan*. Bangkok: Charoen Wit Printing House.
- Phothisita, C. (2013). *Art and science of qualitative research*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Prayukvong, W. (2020). *Buddhist economics & entrepreneurship : foundation*. Bangkok: Spy Publishing.
- Rundgren, G. (2014). *Garden Earth: From Hunter and Gatherer to Global Capitalism and Thereafter*. (K. Deeprawat, C. Deeprawat, V. Phurithanasarn, & K. Natchananonthep, Trans.) Bangkok: Suan Nguen Mee Ma.

- Satayanurak, A. (2016). *From "farmer" to "entrepreneur" get better in financial status*. Bangkok: Matichon.
- Thiengnoi, T. & Sukprasert, P. (2014). Success Indicators Development for Career Promotion of Community Organization. *Songklanakarin : Journal of Social Sciences & Humanities*, 20(4), 241–271.
- Uphoff, N. (1986). *Local Institutional Development*. Connecticut : Kumarian Press.
- Wetyasuporn, P. (2009, August 28). A Warning From Joseph Stiglitz. *Komchadluek*, p.11.

การเจาะคว้านภายในโพรงกลองยาวอีสาน
ที่มา: จักรพงศ์ เพ็ชรแสน

การพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน Improving the Sound Quality of Isan Long Drums

จักรพงศ์ เพ็ชรแสน¹

Jakkrapong Petsaen¹

E-Mail: jakkrapong.p@kkumail.com

สุรพล เนสุสินธุ์²

Surapon Nesusin²

Received: April 30, 2021

Revised: May 18, 2021

Accepted: June 14, 2021

¹ นักศึกษาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Master student of Fine and Applied Arts Program in Music, Faculty of Fine and Applied Arts,
Khon Kaen University

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Assistant Professor Dr, Advisor, Department of Music, Faculty of Fine and Applied Arts,
Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลองยาวอีสาน และเพื่อพัฒนาคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสาน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งทำการศึกษาจากเอกสารข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ และจากการสัมภาษณ์และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มานำไปสู่การสร้างกลองยาวอีสาน ทดลองเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปของการพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน ผลการศึกษาพบว่าด้านพัฒนาการของเสียงกลองยาวอีสาน แต่เดิมกลองยาวอีสานถูกสร้างขึ้นมาโดยผู้คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชน เพื่อเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในกิจกรรมงานบุญประเพณีในหมู่บ้าน สร้างจากวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่มีอยู่ในท้องถิ่น ต่อมาเริ่มมีการว่าจ้างวงกลองยาว ซึ่งถือว่าเข้าสู่ยุครับงาน ว่าจ้างงานที่แลกเปลี่ยนเป็นเงินค่าจ้าง ได้มีการรับเอาวัฒนธรรมทางดนตรีต่าง ๆ เข้ามา ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบ ลีลาการตีที่เกิดการผสมผสานกันกับเครื่องดนตรีประเภทบรรเลงทำนอง จนกระทั่งได้เกิดการตระหนักในการรักษาสืบทอด และเพื่อพัฒนาการบรรเลงกลองยาวได้เกิดการจัดเวทีการประกวดต่าง ๆ โดยมีกติกาหรือเกณฑ์การประกวดที่ยึดโยงทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านการบรรเลงและการแสดง เวทีการประกวดได้กลายเป็นเครือข่ายและพื้นที่หนึ่งสำหรับคนที่สนใจในกลองยาวได้มาพบปะ แลกเปลี่ยนกัน เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสาน ผู้วิจัยได้พัฒนา ปรับปรุง ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตกลองยาวอีสานให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมในปัจจุบัน อาทิ ด้านความสวยงาม ทนสมัย สะดวก น้ำหนักเบาและคงทน ซึ่งจากการทดลองกลองยาวอีสานที่สร้างขึ้นใหม่โดยใช้ไม้ทั้ง 3 ชนิด ประกอบด้วย ไม้ประดู่ ไม้ขนุน ไม้จามจุรี กลองยาวอีสานที่ผลิตขึ้นมาใหม่มีลักษณะของเสียงที่ใสและกังวาน กล่าวได้ว่าคุณภาพเสียงตามอุดมคติของกลองยาวอีสานที่ดีขึ้น ด้วยลักษณะของพื้นผิวภายในโพรงที่มีลักษณะเป็นคลื่นหรือร่องหลุมภายในโพรงทำให้เกิดการสะท้อนของเสียงเพิ่มขึ้นมากกว่าการทำพื้นผิวภายในโพรงแบบเรียบเสมอและลักษณะของคลื่นสัญญาณเสียงที่ปรากฏจากการทดลองมีความกว้างและลากยาวมากกว่ากลองยาวอีสานแบบเก่าที่มีลักษณะเสียงใสกังวานแต่ลักษณะของคลื่นสัญญาณเสียงไม่กว้างและยังมีลักษณะสัญญาณเสียงที่สั้นและลดทอนลงอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ : การพัฒนา คุณภาพเสียง กลองยาวอีสาน

Abstract

The purposes of this research were to study the development of Northeastern long drums and to develop sound quality of Isan long drums by using qualitative research process. The data collection drew mainly on various media and interviews. The data were then analyzed to create Isan long drums. Tests were conducted to conclude the development of sound quality of Isan long drums. Regarding the development of the sound quality of Isan long drums, the findings showed that, originally, Isan long drums were created by people living in the community. They were used as musical instruments in ceremonial activities of people in the village by using materials, equipment, or tools which could be found locally. Later, there were employments of long-drum bands. This started the era of business of the employment. Then, the rhythm was developed. The beating style was from a mix of musical instruments. Later, when there was a realization of preserving, maintaining, and developing playing the Northeastern long drums, there were various competing stages with systematic rules or criteria which developed both playing and showing. The competing stages became a network and an area for people who were interested in Isan long drums so that they could meet and exchange ideas in order to improve the sound quality of Isan long drums. The researcher has developed the materials and equipment used in producing Isan long drums so that they would be consistent with the current social context, such as aesthetics, modernity, convenience, light weight, and endurance. From the test of Isan long drums which were made of 3 types of wood, including Burma padauk, Jackfruit wood, and Raintree wood, the produced Northeastern long drums had clear and resonating sound according to the ideology of improved Isan long drums. This was because the inside surface of the holes was wavy, or the grooves inside the holes created more resonating sound than smooth surface

inside the holes. Moreover, the sound signal wave appearing from the test was wider and longer than the original Isan long drums which had clear and resonating sound, but the sound signal wave was not wide, and the sound signal wave was short and faded away quickly.

Keywords: improving the quality, sound quality, Isan long drum

บทนำ

กลองเป็นเครื่องบอกสัญญาณ บอกจังหวะจึงใช้ประกอบกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ กลองถูกใช้ดีเป็นสัญญาณอัญเชิญเทวดา หรือตีเพื่อขับไล่ภูติผี ปีศาจหรือในสงครามก็มีการตีกลองบอกเป็นสัญญาณ (Pikul Sri, 2017, p. 40) กลองยาวอีสานนิยมใช้ตีนำขบวนแห่ในเทศกาลงานประเพณี 12 เดือน ได้แก่ เดือนอ้ายใช้บรรเลงในงานปีใหม่ เดือนยี่บรรเลงในขบวนแห่ผ้าป่า เดือนสาม เดือนสี่ใช้แก้กัณฑ์หลอนในงานบุญใช้แห่ผ้าป่าสามัคคีในเทศกาลสงกรานต์ เดือนหก เดือนเจ็ดใช้ในงานบวชและงานบุญบังไฟ เดือนแปดใช้ในงานวันเข้าพรรษา ส่วนเดือนสิบสองใช้บรรเลงในงานบุญกฐินและงานลอยกระทง โดยมีวิวัฒนาการที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย นับว่าทุกพื้นที่ในภาคอีสานที่มีการนำกลองยาวไปเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรม ตามหมู่บ้าน โรงเรียน และหน่วยงานราชการบางส่วนที่เห็นความสำคัญ ทำให้การผลิตกลองยาวไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากมีขั้นตอนค่อนข้างยุ่งยาก ทั้งด้านรูปทรงและน้ำเสียงมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มจึงเป็นที่ต้องการของผู้ใช้ อีกทั้งไม้ส่วนใหญ่ที่นำมาทำเป็นไม้ขนุนพื้นเมืองที่เริ่มหายากมากขึ้น ทำให้มีการหาไม้ชนิดอื่นมาทดแทนและมีการปลูกไม้ขนุนทดแทนของเดิม นอกจากนี้ยังต้องมีการหาเทคโนโลยีใหม่ ที่ช่วยลดขั้นตอนในการทำงานและผลิตกลองยาวให้ได้เสียงที่มีคุณภาพดีกว่าเดิม (Champadaeng, 2018, pp. 94-102)

กลองยาวอีสานหรือกลองหาง เป็นเครื่องกำกับจังหวะที่ซึ่งด้วยหนังหน้าเดียว ลักษณะกลองเรียวยาว ทุ่นกลองทำด้วยไม้ขนุน หรือไม้เนื้อแข็ง เช่น ก้ามปู หนังกลองใช้หนังวัวซึ่งด้วยเชือกไนลอน ปรับแต่งหน้ากลองให้มีระดับเสียงตามต้องการ นิยมใช้แห่ในงานมงคล (Phonkhet, 2020) การผลิตกลองยาวอีสานนั้นจะมีไม้เป็นส่วนประกอบหลัก ซึ่งช่างแต่ละคนจะมีการออกแบบรูปทรงต่างกัน แต่ยังคงความเป็นกลองยาวที่มีหาง และคอดที่ส่วนเอวของกลอง การเลือกใช้ไม้นั้นส่งผลต่อคุณภาพ

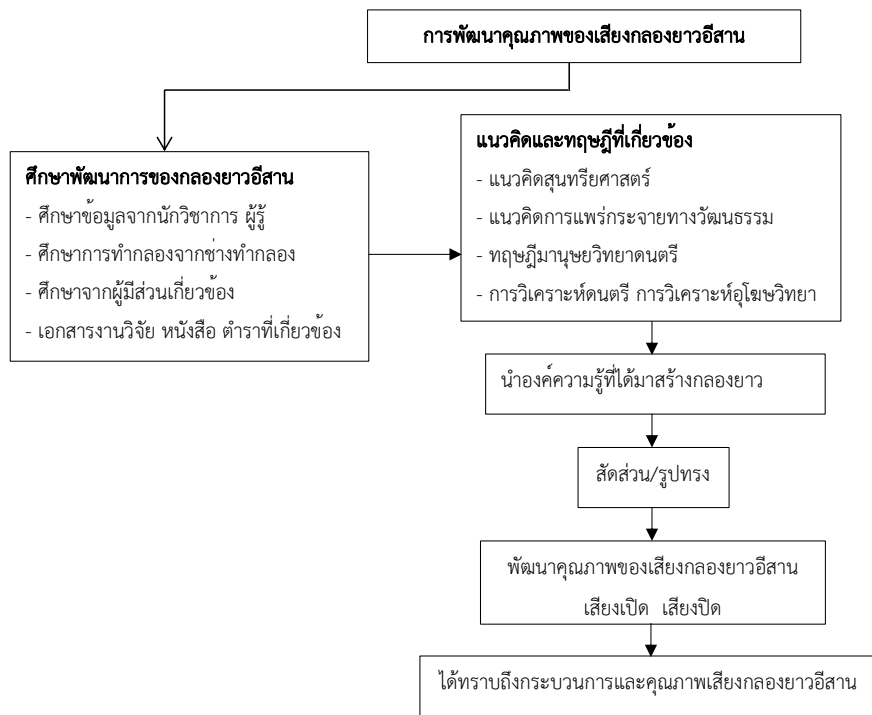
ของเสียง โดยยังมีองค์ประกอบหลักอย่างการเลือกใช้หนังหน้ากลอง ที่มีลักษณะบาง และขึงให้ตึง โดยใช้แรงของช่วงเป็นตัววัดว่าเสียงของกลองยาวจะออกมาเป็นเสียงต่ำ หรือสูง ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับรูปพรรณของกลองยาวอีสานด้วย กระบวนการผลิตข้างต้น ยังรวมไปถึงการทดสอบเสียงของกลองยาว โดยใช้จังหวะการตีและลักษณะการใช้มือตี ลงบนหน้ากลองที่ทำให้เกิดเสียงตามความต้องการ กระทั่งออกมาเป็นกลองยาวอีสาน และมีกระแสเสียงที่ดีสำหรับใช้กำกับจังหวะ

การสร้างสรรค์งานหัตถกรรมพื้นบ้านด้านดนตรี เป็นภูมิปัญญาเชิงช่างที่นำเอาองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่หลากหลายเชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นความงามทางดนตรีที่ผู้สรรค์สร้างได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของเครื่องดนตรี กลองยาวอีสานจึงถือเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมดนตรีอีสาน ที่เกิดการปรับเปลี่ยน พัฒนาเรื่อยมา ดังนั้นผู้วิจัย จึงทำการศึกษา การพัฒนาของเสียงกลองยาวอีสานในประเด็นพัฒนาการของเสียงและการพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลองยาวอีสาน
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสาน

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยวิธีการทางด้านมานุษยวิทยาทางดนตรีในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบของการศึกษาในครั้งนี้มีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับบริบทต่าง ๆ อาทิ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และดนตรี เป็นต้น ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธี อาทิ การศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังใช้วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field study Research) โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant observation) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสัมภาษณ์ระดับลึก (In depth interview) ตลอดจนการรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Intarakaew, 2019) กับกลองยาวอีสาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนำไปสู่การวิเคราะห์แยกหัวข้อตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งได้มีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้องและเหมาะสมเพื่อหาข้อสรุปพร้อมกับอภิปรายผล และนำเสนอผลงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไฟโรจน์ 2) อาจารย์หัสดี หินราช 3) อาจารย์โยธิน พลเขต 4) อาจารย์กฤษฎ์ พิธีรสกุล ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้ที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับการพัฒนา กลองยาวอีสาน

2. แบบสังเกต ใช้วางแผนการในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ของการศึกษา

2.1 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้สังเกต สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักดนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลองยาวอีสาน โดยได้กำหนดขอบเขตของการสังเกต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ คือ ประวัติความเป็นมาของกลองยาวอีสาน บทบาทและหน้าที่ ลักษณะของเสียงกลองยาวอีสาน ตลอดจนบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กลองยาวอีสาน

2.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ใช้สังเกตสภาพสถานการณ์ทั่วไป ในภาคสนามวิจัย เช่น การสังเกตพฤติกรรม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ผู้รู้ ผู้ที่ปฏิบัติ และผู้ที่ เกี่ยวข้องกับกลองยาวอีสาน โดยได้กำหนดขอบเขตของการสังเกตในประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับวัตถุประสงค์ คือ ประวัติความเป็นมาของกลองยาวอีสาน บทบาทและหน้าที่ ลักษณะ ของเสียงกลองยาวอีสาน ตลอดจนบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลองยาวอีสาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ของการศึกษา 4 พื้นที่ด้วยกัน คือ 1) บ้านโคกสูง ต.โคกสูง อ.อุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น 2) บ้านห้วยขี้หนู ต.ทุ่งชมพู อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 3) ลงพื้นที่บ้านขาม ต.บ้านขาม อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น 4) ลงพื้นที่บ้านจอกขวาง ต.หนองแสง อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อสามารถตอบ คำถามเกี่ยวกับการวิจัยได้ตามที่กำหนดไว้โดยมีวิธีการเก็บข้อมูล 2 ลักษณะ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเป็นการศึกษาเอกสารที่มีการ บันทึกลงไว้ในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยทำการค้นหาเอกสารจาก หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต ประชาชนและบุคคลต่าง ๆ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยมีการลำดับข้อมูลดังนี้

2.1 ใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาเทคนิค ขั้นตอน และวิธีการสร้างกลองยาวอีสาน แบบบันทึกโครงสร้างของกลองยาวอีสาน

2.2 ใช้แบบประเมินคุณภาพเสียงของกลองยาวอีสาน

2.3 ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นคำถามไว้อย่างแน่นอน เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูลและวิเคราะห์ ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย ข้อมูลการทำกลองยาวอีสาน และเสียงของกลองยาวอีสาน ที่จะใช้กับกลุ่มผู้ปฏิบัติและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.4 ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ไม่จำกัดคำตอบเพื่อให้ข้อมูลกว้างและหลากหลายครอบคลุมประเด็นเสียงของกลองยาวอีสาน และข้อมูลกลองยาวอีสาน เครื่องมือนี้นี้จะใช้กับเฉพาะกลุ่มผู้รู้

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาดนตรี (Ethnomusicology) ในการศึกษา โดยสามารถจำแนกการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลองยาวอีสาน 2) เพื่อพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากนั้นได้สรุปข้อมูลจากภาคสนามเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกลองยาวอีสาน และเมื่อผู้วิจัยได้ทำการสร้างกลองยาวอีสานสำเร็จแล้วได้นำไปให้ผู้รู้ นักวิชาการ คณะกรรมการการประกวดดนตรีอีสาน และผู้ที่เกี่ยวข้องทำการทดลองบรรเลง เพื่อขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน

1. การศึกษาพัฒนาการของกลองยาวอีสาน

เครื่องประกอบจังหวะเป็นสิ่งง่ายที่สุดที่สร้างความสนุกสนานให้กับผู้คนในชุมชนหมู่บ้าน ตีเกราะ เคาะไม้ ร้องเพลงผสมผสานกันไป กลองยาวเป็นส่วนสำคัญที่เข้ามามีบทบาททำให้คนในชุมชนมีกิจกรรมเป็นกลุ่มเป็นหมู่ วัสดุที่ใช้ก็มีอยู่ในท้องถิ่น การทำของชาวบ้านหรือพระสงฆ์ก็ลงมือช่วยกันโดยใช้วัดเป็นสถานที่ในการทำกิจกรรม ช่วงเวลาส่วนมากจะเป็นเวลาที่ว่างจากการทำงาน ทำการเกษตร หรือก่อนมีประเพณีงานบุญต่าง ๆ ต่างมาช่วยกันทั้งตัดไม้ทำรูปทรงกลอง การชุบโพรง การทำหนัง ในแต่ละ

ขั้นตอนก็อาศัยความเป็นช่างแบบพื้นบ้านเรียนรู้กันไปพร้อม ๆ กัน ใครเห็นมาอย่างไรก็ช่วยกันต่อเติมเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือการร่วมกันที่ดีขึ้น ลองผิทดลองถูกกันไปตามวิธี เมื่อสร้างกลองยาวอีสานเสร็จแล้ว การนำมาบรรเลงก็ติดหน้ากลองด้วยข้าวสุกผสมขี้เถ้าผสมใบตองกล้วยเผา เพื่อให้ได้เสียงที่ต้องการใช้ประโยชน์ในงานบุญประเพณี ร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ เช่น แคน พิณ บ้างแล้วแต่คนในหมู่บ้านจะเล่นเครื่องดนตรีแบบไหนที่ผสมผสานกันได้ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานในกิจกรรม (Chonphairote, 2020) พัฒนาการของกลองยาวอีสานแบ่งออกเป็น 3 ยุค ดังนี้

1.1 กลองยาวอีสานยุคแรก

กลองยาวอีสานเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถสร้างขึ้นเองได้ด้วยภูมิปัญญาคนสมัยก่อน ชาวอีสานนอกจากจะทำการเกษตรแล้ว งานบุญประเพณีถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนมารวมกัน เพื่อสร้างกิจกรรมความสนุกสนานที่เกิดขึ้นและการสร้างสรรค์ที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มากก็มีหลากหลายรูปแบบ กลองยาวอีสานเป็นเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นด้วยภูมิปัญญาของชาวอีสาน ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความผูกพันในวิถีชีวิตของชาวอีสาน โดยชาวบ้านเริ่มระดมคนไปตัดไม้และช่วยกันสร้างกลองจนสำเร็จ ส่วนหนึ่งที่ใช้ทำกลองยาวอีสานชาวบ้านจะคอยเวลาเมื่อมีงานบุญ ประเพณีจะมีการฆ่าวัว ก็เอาหนังวัวไปตากแดดให้แห้ง เพื่อใช้ในการทำหนังกลองเพล กลองยาวหรือกลองรำมะนา หนังกลองยาวก็จะคัดส่วนที่พอดีมีความบางมาทำเป็นหน้าหนังกลองยาว เมื่อเสร็จแล้วก็ทาสีหรือเขียนลวดลายเป็นรูปต่าง ๆ เช่น ดอกบัว หรือทาสีตัวกลองด้วยสีธรรมชาติหรือสีที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดความสวยงาม

กลองยาวอีสานจะอยู่ในวัดเป็นส่วนมาก เพราะวัดถือเป็นสถานที่รวมทั้งผู้คนและสิ่งของส่วนรวม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นจากวัดเป็นหลัก เมื่อมีงานบุญก็จะมาช่วยกันทำ เพื่อให้เป็นเครื่องดนตรีประจำของหมู่บ้านตัวเองโดยการตัดไม้มาขุดเจาะแต่งรูปทรง เครื่องมือที่ใช้จะเป็นเครื่องมือที่มีอยู่ในหมู่บ้านท้องถิ่นของตัวเองที่หาได้ง่าย การแต่งเสียงก็จะใช้วิธีการติดหน้ากลองด้วยข้าวสุกบดให้ละเอียดผสมกับขี้เถ้าติดหน้ากลองเพื่อให้ได้เสียงตามต้องการ ลักษณะเสียงก็จะเกิดความแตกต่างในลักษณะลูกกลองที่มีเสียงสูงเสียงต่ำ เพราะเกิดจากหน้ากว้างหน้าใหญ่หน้าเล็ก ลูกเล็ก ลูกใหญ่ต่างกันไป (Prathumsint, 2020) และเมื่อใช้บรรเลงในงานบุญจบพิธี ก็ว่าจะถึงวันงานบุญอีกครั้งบางที่อาจจะเสียหายเช่นหน้าขาดกลองแตก (Tintarat, 2020) เนื่องจากวัสดุที่ใช้และกระบวนการสร้างกลองยาวอีสานยังไม่มีเทคนิคและขาดการดูแล

1.2 วงกลองยาวอีสานยุครับงานว่าจ้าง

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป เริ่มมีการนำวัฒนธรรมดนตรีร่วมสมัยเข้ามาใช้ร่วมบรรเลง ซึ่งมีการซื้อเครื่องเสียงเข้ามาเพิ่ม เช่น เครื่องขยายเสียงสำหรับบรรเลงพิณ แคน หรือเบส ทำให้เกิดความสนุกสนานจากเดิมที่มีเพียงการตีกลองเป็นจังหวะไปเฉย ๆ จนมีความนิยมของผู้คนเกิดการว่าจ้างให้บรรเลงกลองยาวในงานบุญ ประเพณีต่าง ๆ ทั้งงานบุญ งานบวช งานกฐิน งานแห่ผ้าป่า โดยมีค่าจ้างตามความเหมาะสม (Chonphairrote, 2020) เริ่มมีการรับงานว่าจ้างให้ไปแห่ตามบุญประเพณีต่าง ๆ จึงเริ่มฝึกจังหวะใหม่ ๆ เข้ามาตีผสมผสานกับการบรรเลงเสียงแคนเสียงพิณได้อย่างสนุก ซึ่งทำให้ได้รับค่าจ้างเพิ่มมากขึ้นมาและเป็นที่นิยม เมื่อมีการว่าจ้างงานมากขึ้นก็เริ่มให้ความสำคัญกับกลองยาว ดูแลเอาใจใส่มากขึ้น ได้มีการขัดตกแต่งหน้ากลอง ชึงตึงหน้ากลองให้มีเสียงดีหากมีน้ำหนักรากก็ค่อย ๆ ตกแต่งให้มีน้ำหนักที่เบาขึ้น จึงทำให้ขณะที่บรรเลงสามารถลดอาการเมื่อยล้าจากการตีแต่ใช้ระยะเวลา 3-4 ชั่วโมง จำเป็นต้องทำให้กลองมีความเบาและมีลักษณะเสียงที่ดีไม่ห่อหุ้ม ในขณะที่ยังบรรเลงของการแห่ เริ่มหาหมอพิณ มือแคนมาผสมในวง พัฒนาเป็นวงกลองยาวประยุกต์ ใช้แห่ตามงานบุญต่าง ๆ จนได้รับความนิยม ทำให้มีทุนในการปรับปรุงเครื่องดนตรี รวมไปถึงการดูแลรักษา มีการเปลี่ยนหน้าหนังเปลี่ยนเชือก ตัดและตกแต่งทาสีใส่กระโปรงกลองให้มีความสวยงาม ก่อนที่จะทำการแห่หรือแสดงทุกครั้งก็จะเอาใจใส่ต่อเรื่องของตกแต่งเสียงกลองให้มีความก้องกังวานและกลมกล่อมเป็นเสียงเดียวกัน บรรเลงร่วมกันกับเสียงดนตรีให้มีความไพเราะสนุกสนาน มีการพัฒนาจังหวะกลองตามเพลงลูกทุ่ง เพลงหมอลำ ผู้ที่เล่นพิณ เป่าแคน ก็บรรเลงเพลงร่วมสมัยเข้ามาทำให้ได้รับความนิยมมากขึ้น

จากการตีแห่เวลานานต่อเนื่องกัน จึงได้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากลักษณะของ รูปทรง น้ำหนักของกลองรวมไปถึงเสียงที่เกิดขึ้น จึงเริ่มปรับปรุงโดยการทำกระโปรงกลองมาห่อหุ้ม ตกแต่งเสียงให้เกิดความก้องกังวานมากขึ้น ชัดชัดทุ้มกลองที่มีน้ำหนักมากให้เบาบางลง ฝึกซ้อมจังหวะที่หลากหลายขึ้น นำเพลงมาผสมผสานให้มีความสนุกสนานมากขึ้นทำให้เกิดความนิยมและมีรายได้จากการรับงานว่าจ้าง เพื่อแห่ในงานประเพณีหรืองานบุญต่าง ๆ จึงเกิดการพัฒนารูปแบบการตี พัฒนารูปลักษณะของกลองตกแต่งให้เกิดความสวยงาม ดูแลเอาใจใส่ ซึ่งถือว่าเป็นยุคที่พัฒนารูปแบบของการบรรเลงกลองยาวแบบเดิม ให้กลายเป็นในลักษณะของคณะกลองยาวมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากการรับค่าตอบแทนเป็นเงิน และสามารถสร้างอาชีพได้ นอกจากนั้นยังเกิดการแข่งขัน พัฒนา เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้านและนักดนตรีในคณะกลองยาวอีกด้วย

1.3 กลองยาวอีสานยุคการจัดการประกวด

การละเล่นท้องถิ่นอีสานมีกิจกรรมมากมายที่สร้างความสมัครสมานสามัคคีให้เกิดขึ้นของคนในชุมชนกลองยาวอีสาน เป็นวัฒนธรรมทางด้านดนตรีที่สืบทอดกันมาจากรุ่นบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน การตีกลองยาวทั้งแบบโบราณและแบบประยุกต์ต่างก็มีจุดเด่นมากมาย แต่การเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่าง เสียงร้อง เสียงร่ำ ดนตรีต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทมากมายจนทำให้กลองยาวที่เคยเป็นวัฒนธรรมรับใช้กิจกรรมทางสังคมในชุมชนแห่งหรือการตีโหว่ต่าง ๆ ได้เริ่มเลือนลางหายไป

กลองยาวอีสานลักษณะท่วงท่าลีลาในการตีที่เกิดขึ้นจากการจินตนาการ เช่น ท่าตีที่เลียนแบบการทำนา ท่าตีที่เลียนแบบลักษณะพฤติกรรมของคนเข้ามาผสมผสานกับการแสดงออกของลีลา ทำให้วงกลองยาวแต่ละวงนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะส่วนตัว การมีพื้นที่ในการแข่งขันหรือการประกวดถือเป็นโอกาสดีที่จะนำกลองยาว รวมถึงลักษณะรูปร่างเสียงการตี จังหวะประกอบกับการฟ้อนรำไปนำเสนอผ่านเวทีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นภายใต้การประกวดเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างประสบการณ์ที่หลากหลายรวมถึงใช้พื้นที่ในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นไม่เกิดการสูญหายและที่สำคัญคือการปฏิบัติตามเกณฑ์กติกาที่กำหนดให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติไม่ให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมจนเกินไป การจัดการกิจกรรมกลองยาวผ่านการประกวดหรือการแข่งขัน โดยอาศัยการตั้งกฎกติกาเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจและรักษาไว้ทั้งทางรูปลักษณ์ เสียงจังหวะ ลีลา ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกลองยาวอีสานเพื่อเป็นการสืบทอดและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยสถาบันการศึกษาให้การสนับสนุนและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการที่เกิดขึ้นด้านวัฒนธรรมกลอง

เหตุผลดังกล่าว นำไปสู่การเผยแพร่ความรู้ความสามารถทางด้านบุคลากรทางการศึกษารวมถึงหน่วยงานทางภาครัฐ ที่เริ่มเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรม จัดให้มีการประกวดในระดับท้องถิ่น ในระดับภูมิภาค จึงทำให้บุคลากรที่ผ่านการเรียนรู้ด้านกลองยาวอีสาน หรือดนตรีพื้นบ้านอีสานมีโอกาสได้ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ และนำสู่ขั้นตอนของการประกวดเพื่อเป็นการฝึกประสบการณ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมต่อไป

2. การพัฒนาคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสาน

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำการศึกษากลองยาวอีสาน ได้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยทั้งทางกายภาพของกลองและลักษณะของเสียงของกลองยาวอีสาน จึงทำให้เกิดความสนใจที่จะพัฒนาด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สร้างกลอง รูปลักษณะของกลองยาวอีสานรวมถึงการพัฒนาคุณภาพเสียงของกลองยาวอีสาน ซึ่งผู้วิจัยได้มองเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับไม้ที่ใช้สร้างกลองซึ่งต้องใช้ไม้ที่มีขนาดลำต้นที่ใหญ่ ที่มีในท้องถิ่นในปัจจุบันเริ่มลดน้อยลงอย่างมาก หนั่งที่ใช้ทำหน้ากลองที่ส่วนใหญ่ได้มาจากการฆ่าวัวเพื่อเป็นอาหารงานบุญประเพณีหรือการซื้อหาหนั่งสดมาเพื่อทำกลอง ซึ่งมีขั้นตอนการเตรียมหนั่งกว่าจะได้ใช้เวลาานาน และมีวิธีการยุ่งยาก เชือกที่ใช้ร้อยหูหนั่งหน้ากลองและสายโยงเร่งเสียงยังใช้เชือกที่ไม่มีคุณภาพทำให้เกิดการเสื่อมสภาพได้ง่าย รวมถึงหุ่นกลองที่มีรูปลักษณะสัดส่วนและพื้นผิวทั้งภายนอกภายในและวัสดุติดดวงเสียงเพื่อให้เกิดความคงทนและใช้ประโยชน์ได้ยาวนาน ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะนำเสนอประเด็นต่าง ๆ มาพัฒนาโดยการสร้างกลองยาวอีสานขึ้นใหม่

2.1 ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลสรุปจากการศึกษาภาคสนาม เพื่อนำไปสร้างกลองยาวอีสาน

จากการศึกษากลองยาวอีสานที่ผู้วิจัยได้เลือกมาศึกษา กลองยาวอีสานมีเส้นผ่าศูนย์กลางด้านหน้ากลองประมาณ 23 - 26 เซนติเมตร ส่วนหางกลองหรือปากลำโพงมีขนาดที่ต่างกัน ปากนกแก้วส่วนสำคัญด้านหน้ากลองมีความกว้างและเอียงองศาที่ต่างกันเล็กน้อยอยู่ที่ประมาณ 10 - 15 องศา ขนาดจากหน้ากลองถึงรัดดอกสายโยงเร่งเสียงมีความยาวประมาณ 30 - 32 เซนติเมตร เอวคอดวัดรอบประมาณ 25 - 27 เซนติเมตร รูปร่างมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 - 4 เซนติเมตร พื้นผิวภายในโพรงไม้เรียบเนียนมีเศษเสี้ยนไม้ ส่วนพื้นผิวภายนอกขัดตกแต่งให้เรียบเนียน ทาด้วยแลคเกอร์เคลือบเงา แผ่นหนังที่ใช้ห่อหุ้มหน้ากลองเป็นหนังวัว และมีการเย็บร้อยหูหนั่งหน้ากลองโดยใช้ด้ายที่มีขนลงไปยังกลางสลักด้านที่มีฟองผิวด้านบน กำหนดหูหนั่งหน้ากลองจำนวน 20 - 24 หู มีการเจาะร่องร้อยเชือกหูหนั่งหน้ากลองและใช้ลวดรัดดอกสายโยงเร่งเสียง

แต่เดิมวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตกลองยาวอีสานจะใช้วัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายจากบริเวณท้องถิ่น อุปกรณ์ก็จะใช้ตามที่ทำได้ทั่วไป ไม่ได้มีขั้นตอน วิธีการ

มาตรฐาน แต่จะมีรูปแบบเฉพาะบ้างตามความเหมาะสม ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งภาคสนาม และศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ โดยเฉพาะการศึกษาภาคสนามโดยยึดข้อมูลจากภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มช่างทำกลองในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุง พัฒนา วัสดุอุปกรณ์ ในการผลิตกลองยาวอีสานเพื่อให้ได้กลองยาวอีสานที่มีลักษณะรูปทรงที่พัฒนาขึ้น และได้คุณภาพเสียงที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนา ปรับปรุง ผลิตกลองยาวอีสาน โดยนำเอา ข้อมูลการศึกษาภาคสนามมาพัฒนา ปรับปรุงนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า กลองยาว อีสานไม้ประดู่ ไม้ขนุนและไม้จามจุรี แบบใหม่ที่ได้มีการปรับปรุง พัฒนาแล้ว มีความยาว 81 เซนติเมตร หน้ากลองมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 26 เซนติเมตร หางกลองหรือปากลำโพง มีความกว้างเส้นผ่าศูนย์กลาง 26 เซนติเมตร ปากนกแก้วมีความเอียง 15 องศา กว้าง 2 เซนติเมตร เอวคอดัวครอบ 24 เซนติเมตร จากหน้ากลองถึงลวดรัดอกสายโยงเร่งเสียง 32 เซนติเมตร และความยาวจากรัดอกสายโยงเร่งเสียงถึงกลางเอวคอด 24 เซนติเมตร และจากเอวคอดถึงหางกลองหรือปากลำโพง 25 เซนติเมตร รูปร่างมีความกว้าง 2.5 เซนติเมตร ความหนาของไม้ด้านหน้ากลองและหางกลอง 1.8 เซนติเมตร

ลักษณะพื้นผิวภายในปรับแต่งให้มีร่องหลุมลักษณะเป็นคลื่น 5 ร่อง ด้านหางกลองทำเป็นร่องคลื่น 3 ร่อง ขัดแต่งให้เรียบเนียน พื้นผิวภายนอกขัดให้เรียบเนียน และทาด้วยโพสิยูลิเทนเคลือบแข็งให้เงางาม เชือกร้อยสายโยงเร่งเสียงและร้อยหูหนัง หน้ากลองใช้เชือกด้าย 100% ร่องร้อยเชือกเซาะด้วยใบขัดหินเจียรให้เรียบเนียนและ ใช้ลวดรัดอกขนาด 8 มิลลิเมตร โดยวิธีการเชื่อมยึดติดกัน หน้าหน้ากลองทำจากหนังวัว ฟอกร้อยหูหนังหน้ากลองทั้งหมด 28 หู หน้าหน้ากลองใช้ด้านขนลงล่างเอาด้านผิวด้านบน ส่วนปลายหรือขอบหนังพับซ่อนไว้ด้านในและใส่ลวดขนาด 8 มิลลิเมตร ดัดโค้งเป็น ทรงกลมขนาด 32 เซนติเมตร ซ่อนรองรับการพับแผ่นหนังก่อนเย็บเพื่อใช้บังคับหูหนัง หน้ากลองให้มีความคงทนและไม่หย่อนยานผิดรูปทรงในขณะตรึงขอบหนังหน้ากลอง

ภาพที่ 1 กลองยาวอีสานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ (จากซ้าไม้ขนุน ไม้ประดู่ และไม้จามจุรี)

2.2 การพัฒนาคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสาน

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภาคสนาม พร้อมทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเรื่องกลองยาวอีสาน ได้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยทั้งทางกายภาพของกลอง และลักษณะเสียงของกลองยาวอีสาน โดยผู้วิจัยได้มองเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับไม้ที่ใช้ทำกลอง ซึ่งต้องใช้ไม้ที่มีขนาดลำต้นที่ใหญ่ที่มีในท้องถิ่น ในปัจจุบันเริ่มลดน้อยลงอย่างมาก หนึ่งที่ใช้ทำหน้ากลองที่อาศัยการได้มาจากการฆ่าวัว เพื่อเป็นอาหารงานบุญประเพณีหรือการซื้อหาหนึ่งสดมาเพื่อทำกลอง ซึ่งมีขั้นตอนการเตรียมหนังกว่าจะได้ใช้เวลานาน และมีวิธีการยุ่งยาก เชือกที่ใช้ร้อยหูหนังหน้ากลองและสายโยงเร่งเสียงยังใช้เชือกที่ไม่มีคุณภาพทำให้เกิดการเสื่อมสภาพได้ง่าย รวมถึงหุ่นกลองที่มีรูปลักษณะสัดส่วนและพื้นผิวทั้งภายนอกภายในและวัสดุติดถ่วงเสียงเพื่อให้เกิดความคงทน

จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างกลองยาวอีสาน จำนวน 3 ใบ มีรูปร่างลักษณะเหมือนกัน แตกต่างกันที่ประเภทของไม้ ซึ่งมี 3 ชนิด คือ ไม้ประดู่ ไม้จามจุรี และไม้ขนุน โดยกลองยาวทั้ง 3 ลูกเจาะโพรงและตกแต่งพื้นผิวภายในโพรงกลองให้มีลักษณะเป็นร่องเกลียวด้านในและภายในหางกลอง ส่วนหน้ากลองใช้เป็นหนังวัวฟอก เชือกร้อยหูเป็นเชือกด้าย ส่วนการบังคับขอบหน้ากลอง

จะใช้ลดในการช่วยบังคับ เมื่อมีการร้อยเชือกไล่ละมานและร้อยเชือกสายโยงแรงเสียงไม่ให้หูกลองบิดเบี้ยวเสียรูปทรง และมีความคงทนมากขึ้น การตกแต่งพื้นผิวของหุ่นกลองใช้หินเนอรูร์เทนเคลือบแข็งให้เนื้อไม้มีความสวยงามและคงทน

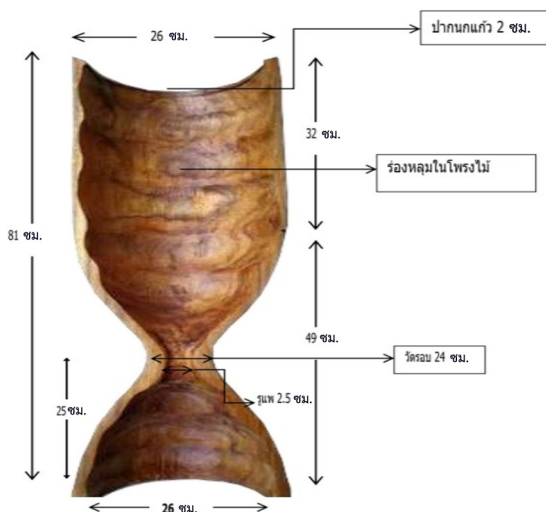
ในด้านของคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสานที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นใหม่ โดยจากการทดสอบในลักษณะของการตีแบบเปิดหรือการตีที่เรียกเสียงว่า เสียงเป้ง ซึ่งหมายถึงการตีให้เกิดเสียงเป็นอิสระ กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ประดู่ ลักษณะการกำธของเสียงที่ใส ก้องกังวาน แต่ขาดลักษณะเสียงที่นุ่ม ลักษณะเสียงเช่นนี้เป็นเสียงที่สามารถส่งได้ในระยะทางที่ยาวไกล หากสามารถปรับเปลี่ยนตกแต่งให้เกิดเสียงที่นุ่มนวลขึ้นจะเป็นสิ่งที่ดีมาก ในลักษณะของคุณภาพเสียง กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุน มีลักษณะการกำธของเสียง ที่นุ่มนวล มากกว่ากลองยาวที่ทำจากไม้ประดู่ และมีความกังวาน ลักษณะเสียงหรือทางเสียงยาวกลองยาวอีสานที่ทำจากไม้จามจุรี มีลักษณะการกำธของเสียงที่กังวาน และมีเสียงที่นุ่มนวลแต่ก็ยังไม่มากเท่าลักษณะเสียงของกลองยาวที่ทำจากไม้ขนุนลักษณะของเสียงแบบตีปิด ของกลองยาวอีสานทั้ง 3 ชนิด กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ประดู่มีลักษณะเสียงจากการตีปิด สั้น เสียงจาง หายเร็ว เนื่องจากมีลักษณะเสียงที่ใส กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุนในลักษณะการตีเสียงปิด มีลักษณะสั้นนุ่มนวลและมีเสียงสะท้อนเล็กน้อย กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้จามจุรีในลักษณะของการตีปิด ให้ลักษณะเสียงสั้นและมีเสียงสะท้อนเล็กน้อย ไม่ต่างจากไม้ขนุนมากนัก

ด้านคุณภาพเสียงในลักษณะของการบรรเลงเป็นจังหวะของกลองยาวอีสาน เสียงกลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ประดู่มีน้ำเสียงที่ใส ก้องกังวานและหนักแน่น ลักษณะทางเสียงใสแต่ทางเสียงจะสั้น ทำให้เสียงที่ถูกตีซ้อนกันมาเกิดความเด่น แต่สิ่งที่น้อยก็คือลักษณะเสียงโทนที่นุ่มนวล ก็เพราะลักษณะของพื้นผิวหรือความละเอียดของเนื้อไม้ที่มีคุณสมบัติแข็งจึงทำให้เกิดการสะท้อนของเสียง และทำให้เกิดความก้องกังวานได้อย่างดี

กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุนให้ลักษณะเสียงที่นุ่มนวล กังวาน มีเสียงในการบรรเลงไม่ขาดหาย เสียงแรกและเสียงที่ติดตามจังหวะมีการเชื่อมโยงกัน โทนเสียงกลมกลืนเหมือนมีการกำธหรือสะท้อนอยู่ตลอดเวลา การตีเป็นท่วงทำนองที่ใช้ลักษณะการตีทั้งเปิดและปิดผสมผสานกัน ทำให้น้ำเสียงไม่ขาดหาย กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้จามจุรีในลักษณะของการตีเป็นจังหวะ มีลักษณะเสียงที่ใสนุ่มนวล มีความ

คล้ายคลึงกันกับเสียงกลองยาวที่ทำจากไม้ขนุน มีความต่างในส่วนของความนุ่มนวล และช่วงของทางเสียงที่ขาดหายเร็วกว่ากลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุน แต่มีความใส ก้องกังวาน เหมือนหรือคล้ายคลึงกับกลองยาวที่ทำจากไม้ประดู่

กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุน จากการทดสอบคุณลักษณะของ เสียงที่ปรากฏมีลักษณะการให้น้ำเสียงที่นุ่มนวลก้องกังวาน โดยลักษณะเสียงที่เกิดขึ้น จากการตีเปิดปิดและการตีรวมเป็นจังหวะมีความเชื่อมโยงในคลื่นเสียงได้ดี ทางเสียง ไม่ขาดหาย เกิดการกำธรวของเสียงที่ดี แต่ลักษณะเสียงดังกล่าวเป็นลักษณะเสียงที่มี ยานความถี่หรือความโดดเด่นเฉพาะ ซึ่งเสียงกลองยาวที่ทำจากไม้ขนุน ไม่เหมาะที่จะนำไปใช้ในการบรรเลง ร่วมกับเครื่องดนตรี ชนิดอื่น ดังลักษณะกราฟที่ปรากฏ จะมีคลื่นความถี่ของเสียงที่มีความหนาหรือโตนต่ำมากกว่าย่านเสียงใส โดยลักษณะ ดังกล่าวมานั้นในมุมมองของการมิกซ์ หรือการผสมผสานดนตรีกลองยาวอีสานประเภท ที่ทำจากไม้ขนุน ไม่เหมาะสำหรับการนำมาใช้บรรเลงร่วม กับเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง แต่มีความเหมาะสมและโดดเด่นกับการใช้ตีเป็นจังหวะเฉพาะมากกว่า กลองยาวอีสาน ที่ทำจากไม้จามจุรีลักษณะเสียงที่เกิดจากการทดสอบ มีลักษณะเสียงที่คล้ายคลึงกับ กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ประดู่ ซึ่งให้ลักษณะเสียงที่ใสกังวานและมีความนุ่มนวล ผสมผสานอยู่เล็กน้อย

ภาพที่ 2 พื้นผิวภายในตัวกลอง

2.3 การทดสอบโดยผู้รู้ ผู้เกี่ยวข้อง

การทดสอบโดยศิลปินผู้รู้ อาทิ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไพโรจน์ 2) อาจารย์หัสดี ทินราช 3) อาจารย์โยธิน พลเขต 4) อาจารย์กฤษฎ์ พิธินัสสกุล

จากการทดลอง กลองยาวอีสานแบบเดิมที่ทำจากไม้ประดู่โดยศิลปินผู้รู้เป็นผู้ทดสอบ โดยกำหนดให้ทดสอบในลักษณะการตี 2 ลักษณะคือ การตีแบบเปิด แบบปิด และการตีบรรเลงเป็นจังหวะ ในการทดสอบผู้วิจัยได้กำหนดเสียงกลองยาวดูวิธีการตีต่างเสียงให้ได้ระดับเสียงเทียบเท่า คีย์โน้ตดนตรีสากล เป็นเสียง E

ตารางที่ 1 จังหวะกลองยาวอีสานที่ใช้ในการทดสอบ

1	2	3	4	5	6	7	8
-เปิง เปิง เปิง	-เปิง-เปิง	-เปิง-เปิง	- เปิง - เปิง	-เปิง เปิง เปิง	-เปิง -เปิง	-เปิง-เปิง	-เปิง-เปิง
-เปิง เปิง เป็ด	-เปิง-เปิง	-เปิง-เป็ด	-เปิง-เปิง	-เปิง เปิง เป็ด	-เปิง-เปิง	-เปิง-เป็ด	-เปิง-เปิง
-เปิง เปิง เป็ด	-เป็ด-เปิง	-เปิง-เป็ด	-เป็ด-เปิง	-เปิง เปิง เป็ด	-เป็ด-เปิง	-เปิง-เป็ด	-เป็ด-เปิง

2.3.1 ด้านรูปทรงกลองยาวอีสาน

ขนาดของกลอง Һุ่นกลองหรือรูปทรงของกลอง มีความสวยงาม ช่วงเอวคอดไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป ส่วนหางของกลองไม่เล็กเรียวมากนัก และหางหรือลำโพงกลองก็ไม่บานใหญ่จนเกินไป ส่วนหน้ากลองและหางกลองเท่ากัน ดูสมส่วน การทำร่องใส่ลวดรัดอกร้อยสายโยงเร่งเสียงสะอาด ไม่มีเสี้ยนไม้ ลวดที่รัดอกร้อยสายโยงเร่งเสียงมีขนาดพอดี มีการเชื่อมต่อติด ยากต่อการหลุดหรือขาด Һุ่นกลองควรมีลวดลายบนพื้นผิวด้วยการแกะลายหรือระบายสีลงไป วัสดุถ่วงเสียงนอกจากสีขาวดำ น้ำตาล ควรผสมสีให้ดูสวยงามสีสันสดใส เช่น แดง ชมพู (Chonphairrote, 2020) ร่องใส่ลวดรัดอกร้อยสายโยงเร่งเสียงละเอียด ไม่มีเสี้ยนไม้ ลวดที่รัดอกร้อยสายโยงเร่งเสียงเชื่อมต่อดี พื้นผิวҺุ่นกลองขัดทาสีเคลือบเงาสวยงาม Һุ่นหน้ากลองเรียบเนียน ไม่เป็นขุยขน เชือกที่ใช้ตรึงสายโยงเร่งเสียงคงทน วัสดุถ่วงเสียงดียึดอายุการใช้งานได้นาน แต่ควรเพิ่มเติมสีสันหรือลวดลายบนพื้นผิวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Prathumsint, 2020) ลวดที่รัดอกร้อยสายโยงเร่งเสียงเชื่อมต่อติด ยากต่อการหลุดหรือขยายตัว พื้นผิวกลองขัดทาสีให้เกิดความเงาสวย Һุ่นกลองขัดตกแต่งสะอาด เชือกที่ใช้ตรึงสายโยงเร่งเสียงมีขนาดพอดี ข้อคิดเห็นตัวกลองร้อยร้อยเชือกโยงเร่งเสียงควรเล็กกว่านี้ ร่องที่เซาะลงไม่ควร

ให้ลากยาวลงมา ตัวกลองดูเรียบร้อยไปควรมีการกลิ้งไสล่หรือไสล่ให้สวยงามเพื่อสร้างจุดเด่น (Phonkhet, 2020) ผิวกลองขัดเคลือบเงาสวยงาม เชือกมีคุณภาพดี วัสดุถ่วงเสียงดียึดอายุการใช้งานยาวนาน ข้อเสนอแนะ กลองยาวที่ทำจากไม้ประดู่มีน้ำหนักไม่ต่างจากกลองยามอีสานแบบเก่า (Tinnarat, 2020) รูปทรงได้สัดส่วนเหมาะกับการใช้ประโยชน์ในยุคปัจจุบัน สีสันความเงางามโดดเด่นใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี เชือกปรับแรงตึงไม่ขาดง่าย หนังกลองมีความสะอาดบางเรียบ หูหนังหน้ากลองมีจำนวนมากปรับแรงตึงไม่ฉีกขาดง่าย ลวดรัดอกใช้วิธีการเชื่อมต่อนี้มีความมั่นคงไม่คลายตัวจนทำให้เกิดความเสียหายต่อคุณภาพเสียง (Piratanatsakul, 2020)

2.3.2 ด้านคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน

กลองยาวที่ทำจากไม้ประดู่และไม้จามจุรี มีเสียงใสกังวาน ไม่ต่างกันมากแต่ขาดความนุ่มนวล ส่วนกลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุนมีความกังวานและนุ่มนวลมากกว่า ควรศึกษาหาวิธีทำให้เสียงมีความเหมือนทั้งเสียงใสกังวานนุ่มนวล แม้จะเป็นไม้คนละประเภทก็ตาม เพื่อจะเป็นประโยชน์ในหลายด้านของดนตรีแต่เกิดจากกลวิธีแก้ไข จากไม้ชนิดเดียว (Chonphairote, 2020) เสียงที่ตีเปิดถือว่าดี เสียงตีปิดไม่ต่างกันจากกลองเก่า การตีจังหวะมีความกลมกลืนเสียงไม่ขาดหาย นุ่มนวลกังวาน มีแค่กลองยาวที่ทำจากไม้ประดู่ที่มีน้ำเสียงใสชัดเจน กลองยาวทั้งสามลูกยังใหม่ อาจส่งผลให้เสียงยังไม่สมบูรณ์พอ เพราะหนังยังไม่อยู่ตัว จึงทำให้เสียงอาจส่งความกังวานได้ไม่เต็มที่ควรนวดหน้าหนังหรือตีให้ได้ที คงทำให้เสียงดีมากกว่านี้มาก (Prathumsint, 2020) ลักษณะเสียงกลอง เสียงที่ตีเปิดดี เสียงตีปิดไม่ต่างกันมาก การตีเป็นจังหวะมีความกลมกลืนกังวานดี ข้อชี้แนะเรื่องเสียง กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ประดู่เสียงหนักแน่นแต่ขาดความนุ่มนวล ควรเจาะรูให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อให้เสียงมีความกังวานมากขึ้น (Tinnarat, 2020) ลักษณะเสียงกลอง มีความต่างในลักษณะเสียงแบบตีเปิด หรือตีเป็นจังหวะเสียงใสชัดเจน มีความนุ่มนวลกังวานทางเสียงยาวแต่เสียงปิดไม่ชัดเจนหรือไม่ต่างจากกลองเก่ามาก (Phonkhet, 2020) ในปัจจุบันกลองยาวอีสานนำมาใช้ประโยชน์ในการบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น กลองยาวอีสานจึงควรปรับเปลี่ยนลักษณะเสียงได้ง่ายขึ้นจะเป็นการดีต่อการพัฒนา (Piratanatsakul, 2020)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการของกลองยาวอีสาน บริบทที่เกี่ยวข้องกับกลองยาวอีสาน และทำการพัฒนากลองยาวอีสานทั้งทางด้านรูปทรง ภายนอก ตลอดจนเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน ซึ่งเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทางดนตรีวิทยา (Musicology) ในการศึกษาครั้งนี้ จากนั้นทำการนำเสนอข้อมูลเชิงวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนาความโดยลำดับ ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลองยาวอีสาน และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุป เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนากลองยาวอีสาน สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลองยาวอีสาน

พัฒนาการของกลองยาวอีสาน สามารถจัดเป็นยุคได้ 3 ยุคสำคัญ คือ 1) กลองยาวอีสานยุคแรก 2) กลองยาวอีสานยุครับงานว่าจ้าง 3) กลองยาวอีสานยุคจัดการประกวด โดยกลองยาวอีสานยุคเริ่มแรกนั้นกลองยาวอีสานถูกสร้างขึ้นมาจากชาวบ้านที่อยู่ร่วมกันในชุมชน เพื่อเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในกิจกรรมงานบุญประเพณีของผู้คนในหมู่บ้านโดยอาศัยวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่มีอยู่ในท้องถิ่น ต่อมาเข้าสู่ยุคกลองยาวอีสานรับงานว่าจ้าง เมื่อเริ่มมีการว่าจ้างวงกลองยาว ทำให้มีการจ้างงานรับงาน ที่แลกเปลี่ยนเป็นเงินค่าจ้าง เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปได้มีการรับวัฒนธรรมทางดนตรีและด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นเมื่อมีการเดินทางพบเห็นสิ่งแปลกใหม่รวมถึงพัฒนาการทางด้านดนตรีเพลง จึงทำให้ผู้คนในหมู่บ้านที่ต้องการที่จะสืบทอดและพัฒนากลองยาวอีสาน ต่อมายุคนี้ได้มีการว่าจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทน เกิดการพัฒนาจังหวะลีลาการตีที่เกิดการผสมผสานกันกับเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนอง เช่น แคน พิณ ได้อย่างสนุกสนานดังที่กล่าวมาแล้วนั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนากลองยาวอีสาน จนกระทั่งเมื่อเกิดการตระหนักในการรักษาสืบทอด และเพื่อยกระดับให้การบรรเลงกลองยาวได้พัฒนาเพิ่มมากขึ้น จึงได้เกิดการจัดเวทีการประกวดต่าง ๆ โดยมีกติกาหรือเกณฑ์การประกวดที่ทำให้เกิดการพัฒนาดำเนินการบรรเลงกลองยาวทั้งทางด้านกลองยาวตลอดจนการแสดง ซึ่งมีการนำวัฒนธรรมดนตรีร่วมสมัยพร้อมทั้งอุปกรณ์และเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการประกวดในเวทีการประกวดได้กลายเป็นเครือข่ายและพื้นที่หนึ่งสำหรับคนที่สนใจในกลองยาว ได้มาพบปะ แลกเปลี่ยนเพื่อ

ให้เกิดการพัฒนากลองยาวสืบไป อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่กลองยาวอีสานให้คงอยู่ต่อไป

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสาน

ในด้านของการพัฒนาคุณภาพของเสียงกลองยาวอีสาน ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลภาคสนามและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสร้างกลองยาวอีสานขึ้นมาใหม่ โดยแนวความคิดเดิมมาพัฒนาในส่วนของวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการผลิตกลอง อีกทั้งยังใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาในขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพของกลองยาวอีสานได้ ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพเสียงของกลองยาวอีสานที่พัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างกลองยาวอีสานแบบใหม่ จำนวน 3 ใบ มีรูปร่างลักษณะเหมือนกัน แตกต่างกันที่ประเภทของไม้ ซึ่งมี 3 ชนิดคือไม้ประดู่ ไม้จามจุรี และไม้ขนุน จากนั้นได้นำไปทดสอบคุณภาพเสียง โดยมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการ เพื่อนำข้อเสนอแนะสรุปผล

จากการทดลองและข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ประดู่ มีลักษณะของเสียงที่ใสก้องกังวาน แต่ขาดลักษณะเสียงที่นุ่ม ลักษณะเสียงเช่นนี้เป็นเสียงที่สามารถส่งได้ในระยะทางที่ยาวไกล อีกทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนตกแต่งให้เกิดเสียงที่นุ่มนวลขึ้นได้อีกตามความต้องการ 2) กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุน มีลักษณะของเสียงที่นุ่มนวล มากกว่ากลองยาวที่ทำจากไม้ประดู่ และมีความกังวาน ลักษณะเสียงหรือทางเสียงยาว 3) กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้จามจุรีมีลักษณะการก้ำกัของเสียงที่กังวาน และมีเสียงที่นุ่มนวล แต่ก็ยังไม่มากเท่าลักษณะเสียงของกลองยาวที่ทำจากไม้ขนุน

กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุน ให้ลักษณะเสียงที่นุ่มนวล กังวาน มีลักษณะเสียงในการบรรเลงไม่ขาดหาย เสียงแรกและเสียงที่ติดตามจังหวะมีการเชื่อมโยงกัน โทนเสียงกลมกลืนเหมือนมีการก้ำกัหรือสะท้อนอยู่ตลอดเวลา กลองยาวอีสานที่ทำจากไม้จามจุรีมีลักษณะเสียงที่ใสนุ่มนวล มีความคล้ายคลึงกับเสียงกลองยาวที่ทำจากไม้ขนุน มีความต่างในส่วนของความนุ่มนวล และช่วงของทางเสียงที่ขาดหายเร็วกว่ากลองยาวอีสานที่ทำจากไม้ขนุน แต่มีความใสก้องกังวานเหมือนหรือคล้ายคลึงกับกลองยาวที่ทำจากไม้ประดู่

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพเสียงกลองยาวอีสาน มีแนวทางการศึกษาที่สอดคล้องกับผลการศึกษากลองยาวในวิถีวัฒนธรรมของชาวอำเภอบึงพวน จังหวัดมหาสารคาม พัฒนาการของกลองยาวอีสาน เกิดขึ้นโดยมีความสัมพันธ์กับประเพณีในทางพุทธศาสนา โดยเริ่มแรกได้สร้างกลองยาวจากวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น และเกิดพัฒนาการต่อมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อมีการจัดการแข่งขันประกวดกลองยาวอีสาน จึงทำให้เกิดพัฒนาการทั้งทางด้านรูปแบบของกลองยาวอีสาน รูปแบบของวงตลอดจนคุณลักษณะทางดนตรี เครื่องมือในการผลิตกลองยาวอีสานแต่เดิมใช้เครื่องมือที่หาได้ง่าย ขั้นตอนที่ส่งผลต่อคุณภาพเสียงที่สำคัญคือ การเจาะโพรงหรือกล่องเสียงให้ผิวเรียบ จากนั้นนำหนังหน้ากลองมาหุ้มหนังด้วยเชือกให้ตึง ปรับแต่งเสียงจนได้สำเนียงตามค่านิยมจึงถือว่าเสร็จสมบูรณ์ (Champadaeng, 2018) แต่เดิมวัสดุที่นำมาใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน โดยทั่วไปนักดนตรีพื้นบ้านจะทำเครื่องดนตรีขึ้นมาใช้เอง วัสดุที่ใช้ทำจะเป็นวัสดุที่มีอยู่ในหมู่บ้าน หรือพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ไม้ไผ่ ไม้ซาง ไม้หมากพาด ลูกน้ำเต้า กะลามะพร้าว หนังงู หนังควาย เป็นต้น โดยวัสดุเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องซื้อหามา (Pikulstri, 2017, p. 149) จากการศึกษาพัฒนาการของกลองยาวอีสานแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่าวัตถุดิบ และวัสดุอุปกรณ์เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพเสียงของกลองยาวอีสาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้เครื่องมือในปัจจุบันเข้ามาพัฒนาในส่วนของการสร้างกลองยาวอีสาน โดยปัจจัยหลักที่พบจากแนวคิดที่ได้กล่าวข้างต้นคือ การเจาะโพรงหรือกล่องเสียงให้ผิวเรียบจะส่งผลต่อคุณภาพเสียงของกลอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการตกแต่งในส่วนของคุณลักษณะพื้นผิวภายในโพรงของกลอง ให้มีลักษณะเป็นคลื่นหรือร่องหลุมภายในโพรง เพื่อทำให้เกิดการสะท้อนของเสียงที่เพิ่มขึ้น โดยจะมีการสะท้อนของเสียงที่มากกว่าการทำพื้นผิวภายในโพรงแบบเรียบเสมอ และลักษณะของคลื่นสัญญาณเสียงที่ปรากฏจากการทดลองมีความกว้างและลากยาวมากกว่ากลองยาวอีสานแบบเก่าที่มีลักษณะเสียงใสกังวานแต่ลักษณะของคลื่นสัญญาณเสียงไม่กว้างและยังมีลักษณะสัญญาณเสียงที่สั้นและลดทอนลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ในส่วนของหนังหน้ากลองใช้หนังฟอกที่มีการปรับแผ่นหนังให้มีความเรียบเสมอกัน เพื่อช่วยให้เกิดลักษณะของเสียงที่ดี อีกทั้งผู้วิจัยได้พัฒนา ปรับปรุง ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตกลองยาวอีสานให้มีลักษณะสวยงาม ทันสมัย สะดวก น้ำหนักเบา เหมาะกับการแสดงในปัจจุบัน อีกทั้งยังเพื่อให้เกิดความคงทนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรเกิดการพัฒนาต่อยอดให้กลองยาวอีสานมีคุณภาพเสียงและรูปทรงของกลองยาวอีสาน
2. ควรผลักดันให้สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น
3. หน่วยงานหรือองค์กรที่มีทุนในการสนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนหรือบุคคลทั่วไปเข้าศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนและกระบวนการทำเครื่องดนตรี
4. ผลักดันให้เกิดวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์เครื่องดนตรี พื้นบ้านอีสาน

References

- Champadaeng, S. (2018). Long drums in the culture Ways Wapipathum district Mahasarakham province. *Journal of Fine and Applied Arts*, 10(1), 91-109.
- Chonphairote, C. (2020, August 14). *Interview*. Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University, Mahasarakham.
- Intarakaew, C. (2019). *Nationalism Music after Coup D'état on 22 May 2014*. (Master's Thesis). Khon Kaen University, Khon Kaen.
- Phonkhet, Y. (2020, September 3). *Interview*. Local wisdom elite, Bunditpatanasilpa Institute, Roi-Et.
- Pikulsri, C. (2017). *Changes in Music*. Khon Kaen: Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University.
- Piratanatsakul, K. (2020, August 30). *Interview*. Senior Professional Level Teachers, Kanlayanawat School, Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office, Khon Kaen.
- Prathumsint, S. (2020, August 18). *Interview*. National Artist, Roi-Et.
- Tinnarat, H. (2020, August 18). *Interview*. Local wisdom elite, Khon Kaen.

ระเบียบการเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ใน
วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

1. วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

1.1 เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดด้านด้านศิลปวัฒนธรรม และอารยธรรมศึกษาในมิติต่าง ๆ ของคนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน

1.2 เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ และเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านอารยธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง-สาละวิน

1.3 เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัย และวิชาการ นำไปสู่การสร้างสรรค์ ผลงาน และต่อยอดภูมิปัญญาให้เกิดคุณค่าแก่วิถีชีวิต และสังคมต่อไป

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

2.1 **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบและมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีลักษณะเป็นเอกสารที่มีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจนสมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัดแน่นอน มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 **บทความวิชาการ (Academic Article)** งานเขียนทางวิชาการซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์อย่างชัดเจน ทั้งนี้มีการวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวตามหลักวิชาการจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้นได้ อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยผู้เขียนแสดงทัศนะทางวิชาการของตนไว้อย่างชัดเจน มีลำดับเนื้อหาและบทสรุปที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน

3. ข้อตกลงเบื้องต้น

3.1 บทความทุกบทความจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่รู้ว่าผู้เขียนเป็นใคร และผู้เขียนไม่รู้ว่าผู้ทรงคุณวุฒิเป็นใคร (Double-blinded Review) อนึ่ง การพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์หรือไม่ตีพิมพ์ อยู่ที่ดุลยพินิจของบรรณาธิการถือเป็นอันสิ้นสุด

3.2 บทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน เป็นความ คิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป และไม่ใช้ความรับผิดชอบของสถานอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

3.3 บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากตรวจสอบพบมีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว และจะไม่ได้รับการพิจารณาให้ลงตีพิมพ์ในวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน อีกต่อไป

3.4 ผู้เขียนต้องปฏิบัติตามระเบียบและนโยบายของวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน อย่างเคร่งครัด หากไม่ยินยอมแก้ไขหรือไม่ดำเนินการตามนโยบายวารสารฯ มีสิทธิ์ที่จะไม่รับตีพิมพ์

3.5 บทความที่ส่งถึงกองบรรณาธิการ ขอสงวนสิทธิ์จะไม่ส่งคืน

4. การพิจารณาบทความ

4.1 กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้ส่งบทความทราบเมื่อได้รับบทความเรียบร้อยสมบูรณ์โดยทางระบบ ThaiJO2

4.2 กองบรรณาธิการจะตรวจสอบหัวข้อ และเนื้อหาของบทความถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารฯ รวมถึงรูปแบบการจัดพิมพ์ การอ้างอิง และใบสมัคร หากไม่ครบถ้วน วารสารฯ ขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่รับตีพิมพ์

4.3 ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อทำการกลั่นกรองต่อไป โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องตรวจสอบคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยในกระบวนการพิจารณาการกลั่นกรองนี้เป็นการประเมินบทความ

แบบสองทาง (Double-blind Review) กล่าวคือ จะไม่เปิดเผยทั้งชื่อผู้ส่งบทความและชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ทั้งสองฝ่ายทราบ

4.4 เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาถ้อยแถลงบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรนำลงตีพิมพ์หรือไม่ หรือควรที่จะส่งผู้ส่งบทความนำกลับไปแก้ไขก่อน และส่งกลับมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการลงพิมพ์

5. การจัดเตรียมต้นฉบับ

บทความวิจัยและบทความวิชาการที่เสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น พิมพ์ผลงานด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (นับรวมรูปภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง) รูปแบบตัวอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น ในบทความที่เขียนจะต้องประกอบด้วยส่วนต่างๆ ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

5.1 บทความวิจัย (โปรดดูรายละเอียดและขนาดอักษรในข้อ 5.3)

5.1.1 ชื่อเรื่อง ชื่อ-นามสกุล สังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

และอีเมลล์ของผู้เขียน

5.1.2 บทคัดย่อและคำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) บทคัดย่อ

ความยาว 200-250 คำ คำสำคัญไม่ควรเกิน 5 คำ

5.1.3 บทนำ

5.1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.1.5 วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย

5.1.6 สรุปผล

5.1.7 อภิปรายผล

5.1.8 ข้อเสนอแนะการวิจัย (ถ้ามี)

5.1.9 เอกสารอ้างอิง (อ้างอิงในเนื้อเรื่องและในบัญชีเอกสารอ้างอิง)

5.2 บทความวิชาการ (โปรดดูรายละเอียดและขนาดตัวอักษรในข้อ 5.3)

5.2.1 ชื่อเรื่อง ชื่อ-นามสกุล สังกัด (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

และอีเมลล์ของผู้เขียน

5.2.2 บทคัดย่อและคำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) บทคัดย่อ

ความยาว 200 - 250 คำ คำสำคัญไม่ควรเกิน 5 คำ

5.2.3 บทนำ

5.2.4 เนื้อหา (สามารถแบ่งเป็นหัวข้อตามที่ท่านต้องการนำเสนอ)

ควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ และจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระนั้น การนำเสนอเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

5.2.5 บทสรุป

5.2.6 เอกสารอ้างอิง (อ้างอิงในเนื้อเรื่อง และในบัญชีเอกสารอ้างอิง)

5.3 ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับบทความ

ผู้เขียนสามารถจัดเตรียมต้นฉบับโดยดาวน์โหลด Template แบบฟอร์มได้จาก www.nuac.nu.th โดยมีรายละเอียดข้อกำหนดในการจัดเตรียมต้นฉบับ ดังนี้

5.3.1 ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว A4

5.3.2 ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน 1.25 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว

5.3.3 ระยะห่างระหว่างบรรทัด หนึ่งช่วงบรรทัดของเครื่องคอมพิวเตอร์

5.3.4 การจัดวางหัวข้อให้เป็นไปตามระดับความสำคัญของหัวข้อ ดังนี้

1) การลำดับหัวข้อให้ใช้ระบบตัวเลขกำกับ ต่อด้วยมหัพภาค หลังตัวเลข และเว้น 2 ช่วงตัวอักษร ก่อนเริ่มคำหรือข้อความต่อไป

2) การจัดวางหัวข้อให้เป็นไปตามระดับความสำคัญของหัวข้อ ดังนี้

หัวข้อใหญ่ให้วางชิดขอบหน้า หัวข้อใหญ่นี้ไม่นิยมใส่ตัวเลขกำกับ คำอธิบายของหัวข้อใหญ่ให้ขึ้นบรรทัดใหม่ย่อหน้า 1.50 ซม. โดยเว้นบรรทัดปกติ

หัวข้อรองให้เริ่มอักษรตัวแรกของหัวข้อใหญ่หรือเลขกำกับหัวข้อ โดยเว้นจากขอบหน้า 1.50 ซม. คำอธิบายของหัวข้อรองอาจอยู่ในบรรทัดเดียวกันหรือขึ้นย่อหน้าใหม่ ตามความเหมาะสมแก่บริบท กรณีหัวข้อรองไม่มีเลขกำกับหัวข้อ ให้เริ่มหัวข้อย่อยหรือเลขกำกับหัวข้อย่อยโดยให้อักษรตัวแรกตรงกับหัวข้อรอง

หัวข้อย่อย ในกรณีที่หัวข้อรองมีเลขกำกับหัวข้อ หัวข้อย่อย ให้เริ่มหัวข้อหรือเลขกำกับหัวข้อที่ตัวอักษรตัวแรกของหัวข้อรอง ดังนี้ (เครื่องหมาย √ แทนการเว้น 1 ช่วงตัวอักษร)

1. √ √

1.1 √ √

1.1.1 √ √

ถ้ามีหัวข้อย่อย ๆ อีก ให้ใช้การย่อหน้าระบบเดียวกัน ทั้งนี้ ไม่ควรมีหัวข้อย่อยมากเกินไป ส่วนคำอธิบายในหัวข้อย่อย โดยทั่วไปควรอยู่ในบรรทัดเดียวกัน โดยเขียนหัวข้อ 1).....

5.3.5 คำอธิบายในแต่ละหัวข้อ ถ้าขึ้นย่อหน้าใหม่ให้ย่อหน้าตรงกับอักษรตัวแรกของหัวข้อนั้น ๆ ส่วนข้อความในบรรทัดต่อมาให้ชิดขอบหน้าตามปกติ

5.3.6 การใช้เครื่องหมายวรรคตอน มีข้อพึงระวังดังนี้

1) การใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ทวิภาค (:) และอฒภาค (;) ให้พิมพ์ต่อเนื่องกับอักษรตัวหน้า และเว้น 1 ช่วงตัวอักษรก่อนข้อความต่อไป เช่น (Saengthong, 2004, 1-14)

(Gramsci, 1971, 411; Simon, 1982, 21-27; Schwarzmantel, 2015, 100)

5.3.7 หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ

5.3.8 รายละเอียดในต้นฉบับพิมพ์ตามข้อกำหนด ดังนี้

1) ชื่อเรื่อง (Title)

- ภาษาไทย ขนาด 18 point, กึ่งกลางหน้ากระดาษ, (ตัวหนา)
- ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) ขนาด 18 point, กึ่งกลางหน้ากระดาษ, (ตัวหนา)

2) ชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน (ทุกคน)

- ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย (ตัวหนา) / อังกฤษ (ตัวบาง) ขนาด 14 point, กำหนดขีดขวา
- ระบุตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะมหาวิทยาลัย หรือรายละเอียดหน่วยงานที่สังกัด ของผู้เขียนทุกคน โดยให้ระบุ

หมายเลขที่ชื่อ-นามสกุล และกำหนดไว้ท้ายเชิงอรรถในหน้านั้น ๆ ขนาด 12 point, (ตัวธรรมดา) (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

- อีเมลของผู้เขียนบทความ 1 คน ที่เป็นคนติดต่อกับกองบรรณาธิการวารสารฯ, ขนาด 14 point กำหนดขีดขวา, (ตัวธรรมดา)

3) บทคัดย่อ

- ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point, กึ่งกลาง, (ตัวหนา)

- ข้อความบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย ย่อหน้า 0.5 นิ้ว, (ตัวธรรมดา)

- ข้อความบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย ย่อหน้า 0.5 นิ้ว, (ตัวธรรมดา)

4) คำสำคัญ (keyword)

- ให้พิมพ์ต่อจากส่วนของบทคัดย่อ (Abstract) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ไม่เกิน 5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point

5) รายละเอียดบทความ

- หัวข้อใหญ่ ขนาด 16 point, กำหนดขีดซ้าย, (ตัวหนา)

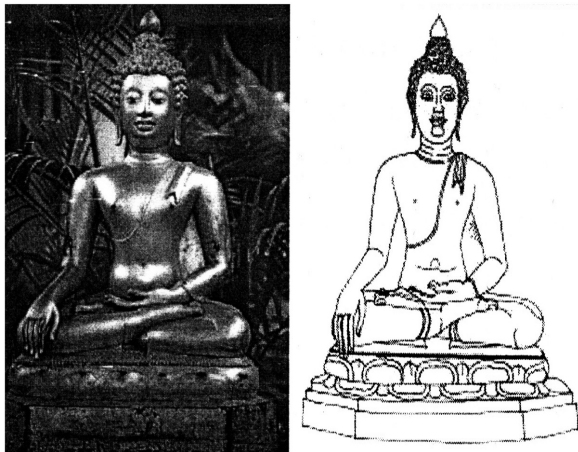
- หัวข้อรอง ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย ย่อหน้า 0.5 นิ้ว, (ตัวหนา)

- ตัวอักษร ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย ย่อหน้า 0.5 นิ้ว, (ตัวธรรมดา)

6) คำศัพท์ ให้ใช้คำศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

7) ภาพและตาราง กรณีมีภาพและตารางประกอบ ชื่อภาพให้ระบุคำว่า ภาพที่ ใดได้ภาพประกอบ และจัดข้อความบรรยายใต้ภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ชื่อตารางให้ระบุคำว่า ตารางที่ พร้อมทั้งข้อความบรรยายตาราง หัวตารางให้จัดขีดซ้ายของหน้ากระดาษ และได้ภาพประกอบหรือตารางให้บอกแหล่งที่มา โดยพิมพ์ห่างจากชื่อภาพประกอบหรือเส้นค้นใต้ตาราง 1 บรรทัด ใช้ตัวอักษร ขนาด 14 point, (ตัวธรรมดา)

ตัวอย่าง ภาพประกอบที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งอ้างอิง

ภาพที่ 6 พระพุทธรูปแบบพระสิงห์ วัดพระสิงห์ จ.เชียงใหม่ และลายเส้นพระสิงห์ พ.ศ.2513
วัดพระเจ้าเม็งราย จ.เชียงใหม่

ที่มา: ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2554). ศิลปะเมืองเชียงใหม่: วิเคราะห์งานศิลปกรรม ร่วมกับ
หลักฐานทางโบราณคดี และเอกสารทางประวัติศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ (ถ้ามี). กรุงเทพฯ:
เมืองโบราณ, หน้า 208.

หากเป็นภาพที่ถ่ายด้วยตนเอง ให้อ้างว่า ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย/ผู้เขียน ชื่อ-สกุล

ตัวอย่าง ตารางที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งอ้างอิง

ตารางที่ 1 การเตรียมผงสีจากพืชตามภูมิปัญญาไทย

น้ำหนักพืชตัวอย่างต่อ ปริมาณสารละลาย (กรัม/มิลลิเมตร)	ค่าการดูดกลืนแสงที่วัดได้ตามระยะเวลาที่ทำการสกัด				
	30 นาที	1 ชม.	2 ชม.	3 ชม.	1 วัน
5:10	0.528	1.427	2.468	1.864	4.316
5:20	0.695	0.949	1.036	1.459	2.495
5:30	0.406	0.583	0.481	0.704	1.251
5:40	0.197	0.549	0.417	0.682	1.017
5:50	0.149	0.382	0.406	0.319	0.816

ที่มา: พรพิมล ม่วงไทยและสุจิตรา ศรีสังข์. (2553). การเตรียมผงสีจากพืชตามภูมิปัญญาไทย.
ใน 9 ภูมิปัญญาไทย. วิภาวี อนุพันธ์พิศิษฐ์, บรรณาธิการ. หน้า 207.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

8) 8) การเขียนเอกสารอ้างอิง วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน ได้ใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงตามแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 แปลและเรียบเรียง โดย นันทพร ณะกุลบริรักษ์ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2558 ดาวน์โหลดได้จากหน้าเว็บไซต์ของวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน ดังต่อไปนี้ <https://bit.ly/2JNPHfV>

การเขียนอ้างอิงตามรูปแบบ APA 6th Style และตัวอย่าง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

ใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหาด้วยระบบนาม-ปีของ APA 6th edition (American Psychological Association Citation Style) การเขียนอ้างอิงในเนื้อหาที่เป็นภาษาไทย ให้เปลี่ยนเป็นภาษาอังกฤษ โดยระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารอ้างอิง (ถ้ามี)

1) กรณีอ้างอิงหน้าข้อความ ตัวอย่างเช่น

Piriyakul (1987, pp. 2-4) ได้ศึกษาพบว่า

ถ้าผู้แต่งมากกว่า 1 คน ใช้ and เชื่อมระหว่างผู้แต่งแต่ละคน เช่น Kanuengpean and Phokaew (2015) ได้ทำการศึกษา

ถ้าผู้แต่งมากกว่า 3 คน ให้ใช้ et al. ต่อท้ายผู้แต่งคนแรก เช่น Porter et al. (2004)

2) กรณีอ้างอิงท้ายข้อความ ตัวอย่างเช่น

(Na Nakhon, 2002, p. 196)

ถ้าผู้แต่ง 3 คน ให้เขียนชื่อทุกคน และใช้ & คั่นระหว่างคนรองสุดท้าย และคนสุดท้าย เช่น

(Keemgratok, Sriwiset, & Sainate, 2018)

แต่ผู้แต่งมากกว่า 3 คน ให้ใช้ et al. ต่อท้ายผู้แต่งคนแรก เช่น

(Chaikhan et al., 2013)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (เอกสารอ้างอิง หรือ References)

1) รายการอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และต้องมีครบตรงกับรายการอ้างอิงในเนื้อหา และให้เรียงลำดับโดยยึดอักษรภาษาอังกฤษ A-Z

2) รูปแบบการเขียนแสดงตัวอย่างตามประเภทเอกสาร ดังต่อไปนี้

หนังสือ

นามสกุล,/อักษรย่อของชื่อผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(ครั้งที่พิมพ์)(ถ้ามี)./
เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

Author. (Year). *Title* (Edition). Place: Publisher.

ตัวอย่างเช่น

Kotler, P., & Gary, A. (2003). *Principles of Marketing* (9th ed.). Boston:
McGraw-Hill.

บทความในหนังสือ

นามสกุล,/อักษรย่อของชื่อผู้แต่ง./(ปีพิมพ์)/ชื่อบทหรือชื่อบทความ./In/
ชื่อบรรณาธิการ/(Ed. หรือ Eds.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)./
สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่างเช่น

Sangtaksin, Y., & Busaphacheep, T. (2002). Evolution of Thai Language
and Literature. In Y. Sangtaksin & P. Tangkittiphaporn (Eds.),
Thai Study (pp. 76-122). Bangkok: Kasetsart University.

หมายเหตุ เลขหน้าถ้ามีมากกว่า 1 หน้า ใช้ pp. ตามด้วยเลขหน้า - หน้า. แต่ถ้าระบุ
หน้าเดียว ใช้ p. ตามด้วยเลขหน้า

บทความในวารสาร

นามสกุล,/อักษรย่อของชื่อผู้แต่ง./(ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/เลขของปีที่
(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า.

Author. (Year). Article Title. *Journal Title*, Vol(Issue), Page-page.

ตัวอย่างเช่น

Doran, K. (1996). Unified Disparity: Theory and Practice of Union Listing.
Computer in Libraries, 16(1), 39-42.

ถ้าเป็นวารสารเผยแพร่แบบออนไลน์ใช้ ปี, วัน เดือน อยู่ในวงเล็บ และระบุวันที่สืบค้น
หลังคำว่า Retrieved เช่น

Werker, C., Korzinov, V., & Cunningham, S. (2018, 10 January). Formation and output of collaborations: the role of proximity in German nanotechnology. *Journal of Evolutionary Economics*, 29(2), 697-719. Retrieved September 15, 2020, from <https://doi.org/10.1007/s00191-019-00605-2>

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ/สัมมนา/หนังสือรวมบทความวิชาการ
นามสกุล,/อักษรย่อของชื่อผู้นำเสนอ./(ปี,/เดือน)/เรื่องที่ประชุม./ใน/ชื่อ/
(ประธาน)/ชื่อการประชุม./เอกสารประกอบการประชุมของ(ชื่อผู้จัด)/
สถานที่ประชุม.

Author. (Year, Month). Title of contribution. In ชื่อ/(Chair), *Title of symposium*. Symposium conducted at the meeting of Organization Name, Location.

ตัวอย่างเช่น

Muellbauer, J. (2007, September). Housing, credit, and consumer expenditure. In S. C. Ludvigson (Chair), *Housing and consumer behavior*. Symposium conducted at the meeting of the Federal Reserve Bank of Kansas City, Jackson Hole, WY

วิทยานิพนธ์ที่มีเล่มตีพิมพ์

นามสกุล,/อักษรย่อของชื่อผู้แต่ง./(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต)/
ชื่อมหาวิทยาลัย,/เมือง.

Author. (Year)./Title. (Doctoral Dissertation or Master's Thesis)./Name of University,/City.

ตัวอย่างเช่น

Sounsamut, P. (2004). *Audience and the Adaptation of Content and Characters of 'Phra Aphai Mani' in Thai Popular Culture During 2002-2003* (Master's Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.

Angkasiribul, N. (2013). *Guidelines to develop textile products for supporting capacity to competition of otop entrepreneur in Chiang Mai province* (Master's Thesis). Silpakorn University, Nakhon Pathom.

วิทยานิพนธ์และดัชนีพนธ์ค้นจากเว็บไซต์ หรือฐานข้อมูลออนไลน์

นามสกุล,/อักษรย่อของชื่อ./ (ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(Doctoral Dissertation or Master's Thesis)/Retrieved from/URL

ตัวอย่างเช่น

Magyar, C. E. (2014). *The discourse of tourism and national heritage: A contrastive study from a cultural perspective* (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://www.proquest.com/>

เอกสารจากวารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือเว็บไซต์

นามสกุล,/อักษรย่อชื่อผู้เขียน./ (Year,/Date/Month)/Title./Retrieved from/URL

ตัวอย่างเช่น

Davies, J. E., Wisdom, S., & Creaser, C. (2000). *Out of sight but Not Out of Mind: Visually Impaired People's Perspectives of Library and Information Services*. Retrieved September 20, 2003, from <http://www.lboro.ac.uk/departments/dils/lisu/public.html>

Akkrasomcheap, W. (2017). A Clinic for Debt-Tackling is Not the Elixir But the Increase in Liquidity. *Online Prachachat*. Retrieved from <https://www.prachachat.net>

* กรณีที่ไม่มีวันที่พิมพ์เผยแพร่ ให้ใส่ (n.d.)

* กรณีที่ไม่มีวันและเดือนที่เผยแพร่ แต่ปรากฏเฉพาะปี ให้ใส่แค่ปีในวงเล็บ (Year)

อ้างอิงบทสัมภาษณ์

การอ้างอิงบทสัมภาษณ์จากฐานข้อมูลหรือคลังข้อมูล เช่น เทปบันทึกเสียง

ผู้ถูกสัมภาษณ์./(ปี, เดือน วันที่ให้สัมภาษณ์)./สัมภาษณ์โดย/ชื่อ นามสกุล
ผู้สัมภาษณ์/[การบันทึกเสียง]./ตำแหน่งผู้ถูกสัมภาษณ์(ถ้ามี)/สถานที่/
เมืองที่สัมภาษณ์.

Interviewee./(Year, Month Date)./Interview by Name of Interviewer
[Tape recording],/ตำแหน่งผู้ถูกสัมภาษณ์(ถ้ามี)/Publisher,/Place
Published.

***ถ้าสามารถระบุผู้ทำหน้าที่สัมภาษณ์ ให้ใส่ชื่อ นามสกุล ต่อจากคำว่า Interview by
ตัวอย่างเช่น**

Smith, M. B. (1998, August 12). *Interview by C. A. Kiesler*. President's Oral
History Project, American Psychological Association. APA Archives,
Washington, DC

***ถ้าไม่สามารถระบุผู้ทำหน้าที่สัมภาษณ์ ให้ใช้คำว่า Interview ต่อท้าย/หลังชื่อ
นามสกุล หรือตำแหน่ง (ถ้ามี) ของผู้ถูกสัมภาษณ์ เช่น**

Sparkman, C. F. (1973). An oral history with Dr. Colley F. Sparkman.
Interview. Director of Research Institute, University of Southern
Mississippi, Hattiesburg

Lekudom, P. (2018, March 24). *Interview*. Ban Muang Weaving Group leader,
Nam Pad District, Uttaradit Province

การอ้างการสื่อสารระหว่างบุคคล

*กรณีเป็นการสัมภาษณ์ การสื่อสารระหว่างบุคคล การสนทนาทางโทรศัพท์
กลุ่มสนทนา จดหมายโต้ตอบส่วนบุคคล บันทึกอีเมล ให้ระบุชื่อ นามสกุล ผู้ที่ทำสื่อสาร
โดยไม่ต้องกลับนามสกุล ตามด้วยประเภทของการสื่อสาร และเดือน วันที่, ปี ค.ศ.
ในวงเล็บ ดังตัวอย่าง

T.K. lutex (personal communication, April 18, 2001)

*การอ้างอิงการสื่อสารระหว่างบุคคล ใช้อ้างอิงเฉพาะในเนื้อหา ไม่ต้องระบุในเอกสาร อ้างอิงท้ายเนื้อหา

*สามารถดูตัวอย่างการเขียนอ้างอิงได้ในเว็บไซต์ <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/index>.

6. ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร

1) ให้ท่านเข้ามาลงทะเบียนสมัครสมาชิกเพื่อส่งบทความลงตีพิมพ์ในระบบวารสารออนไลน์ (ThaiJO) โดยเข้าไปที่วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/login> ทำตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในระบบ หลังจากนั้นให้จัดส่งเอกสารตามข้อ 2 ในรูปของ file word เข้ามาในระบบออนไลน์ (ThaiJO)

2) ให้ท่านจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความด้วยโปรแกรม Microsoft word ตามแบบฟอร์มที่วารสารกำหนด จำนวน 1 ชุด พร้อมด้วยใบสมัครขอส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน จำนวน 1 ชุด และมีค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ จำนวน 3,500 บาทต่อ 1 บทความ

3) การจัดส่งบทความให้ส่งผ่านระบบวารสารออนไลน์ (ThaiJO) กรณีมีข้อสงสัยในการสมัครติดต่อสอบถามได้ที่ คุณจรินทร์ เสโตบล และคุณพิเชษฐ สิงหเดช โทร. 055-961205, 055-961207 โทรสาร 055-961148

ทั้งนี้ เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนบทความจะได้รับวารสารฉบับที่บทความนั้นตีพิมพ์ จำนวน 2 เล่ม สำหรับผู้สนใจ สามารถดาวน์โหลดบทความฟรีได้ที่ www.nuac.nu.ac.th

*** ปิดรับบทความตลอดปี ***

ใบสมัครขอส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

Mekong-Salween Civilization Studies Journal

(กรุณากรอกแบบฟอร์มด้วยตัวบรรจง หรือด้วยวิธีการพิมพ์)

เรียน บรรณาธิการวารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน

1. ข้าพเจ้า

ชื่อ - สกุล ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว.....
☐ ดร.

2. สถานภาพ

● กรณีเป็นอาจารย์ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ อาจารย์ ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

● กรณีเป็นนักศึกษา (โปรดระบุ)

☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

● อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

● หน่วยงาน/ภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัยที่สังกัด

ภาควิชา..... คณะ.....

มหาวิทยาลัยที่สังกัด.....

3. ที่อยู่

● ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก.....
.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....
โทรสาร.....E-mail address.....

4. ชื่อบทความ

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ประเภทของบทความ

- ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย
☐ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

บทความที่ท่านส่งมารับการพิจารณา มีเนื้อหาตรงกับสาขาใด

- ☐ สังคมวิทยา / ประวัติศาสตร์-ชาติพันธุ์-โบราณคดี
☐ ศิลปศาสตร์ / ปรัชญา-ศาสนา
☐ อักษรศาสตร์ / ภาษา-วรรณกรรม
☐ ศิลปกรรม / สถาปัตยกรรม
☐ ศึกษาศาสตร์ / เศรษฐกิจ-สังคม-วัฒนธรรม
☐ นิเทศศาสตร์ / สารสนเทศ-การสื่อสาร
☐ มนุษยศาสตร์ / มานุษยวิทยา-จิตวิทยา
☐ รัฐศาสตร์ / รัฐประศาสนศาสตร์

ประสงค์ที่จะตีพิมพ์ในรูปแบบ

- ☐ รูปแบบปกติ อัตราค่าธรรมเนียม 3,500 บาท
☐ รูปแบบเร่งด่วน (Fast Track) อัตราค่าธรรมเนียม 7,000 บาท

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า บทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น ยินดีให้กองบรรณาธิการวารสาร อารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน เลือกสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาต้นฉบับของ ข้าพเจ้าโดยอิสระและให้กองบรรณาธิการฯ สามารถตรวจแก้ไขต้นฉบับดังกล่าวได้ตามสมควรและยินยอมว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารนี้ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ติดต่อบรรณาธิการได้ที่

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาคารวิสุทธิกษัตริย์ ชั้น 3
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก 65000
โทรศัพท์: 0-5596-1205 โทรสาร: 0-5596-1148
<http://www.nuac.nu.ac.th>
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jnuks/index>
หรือ E-mail: mekong_salween@nu.ac.th

**-ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิจัย-
ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK**

(ชื่อเรื่องภาษาไทย).....(ขนาดอักษร 18 กึ่งกลาง).....
(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ / Title).....(ขนาดอักษร 18 กึ่งกลาง)

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนบทความ)¹.....(ขนาดอักษร 14 ซิดขวา เอียง)

NAME – SURNAME(ขนาดอักษร 14 ซิดขวา เอียง)

E-mail:.....(ขนาดอักษร 14 ซิดขวา เอียง)

ชื่อ-นามสกุล (ผู้ร่วมโครงการ)².....(ขนาดอักษร 14 ซิดขวา เอียง)

NAME – SURNAME(ขนาดอักษร 14 ซิดขวา เอียง)

Received: , 2021 (ขนาดอักษร 14 ซิดขวา เอียง)

Revised: , 2021 (ขนาดอักษร 14 ซิดขวา เอียง)

Accepted: , 2021 (ขนาดอักษร 14 ซิดขวา เอียง)

บทคัดย่อ (ขนาดอักษร 16 กึ่งกลาง)

(ขนาดอักษร 14) ไม่ควรเกิน 200-250 คำ.....

.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: (ขนาดอักษร 14) ไม่ควรเกิน 5 คำ

¹ ระบุสถานภาพหรือตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย หรือรายละเอียด
หน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทย) (ขนาดอักษร 12 ซิดซ้าย)

Specify academic status or position Department / Department, Faculty of University or
department details (English)

² ระบุสถานภาพตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย หรือรายละเอียดหน่วยงาน
ที่สังกัด (ภาษาไทย) (ขนาดอักษร 12 ซิดซ้าย)

Specify academic status or position Department / Department, Faculty of University or
department details (English)

Abstract (ขนาดอักษร 16 กึ่งกลาง)

(ขนาดอักษร 14) ไม่ควรเกิน 200 - 250 คำ.....

Keywords: (ขนาดอักษร 14) ไม่ควรเกิน 5 คำ

บทนำ (Introduction) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

วิธีดำเนินการวิจัย (Method) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

ผลการวิจัย (Research Results) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

สรุปผลการวิจัย (Conclusion) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

ข้อเสนอแนะการวิจัย (ถ้ามี-ไม่ควรเกิน 3 บรรทัด) (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

เอกสารอ้างอิง (References) (ขนาดอักษร 16) กรุณาใช้อ้างอิงตามระเบียบการ เสนอบทความ

(ขนาดอักษร 14).....

.....

บรรทัดแรกให้ชิดขอบด้านซ้าย เรียงตามลำดับตัวอักษร ก-ฮ A-Z ถ้าเนื้อหายังไม่จบ
บรรทัดถัดไปให้ย่อหน้าเข้ามา 1 เคาะ จำนวนรายการที่อ้างอิงต้องตรงกัน
และเท่ากันกับที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ

****สามารถดาวน์โหลด Template แบบฟอร์มนี้ได้ที่นี่****

<http://www.nuac.nu.ac.th>

**-ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิชาการ-
ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK**

(ชื่อเรื่องภาษาไทย).....(ขนาดอักษร 18 กึ่งกลาง).....
(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ / Title).....(ขนาดอักษร 18 กึ่งกลาง).....

ชื่อ-นามสกุล (ผู้เขียนบทความ)¹.....(ขนาดอักษร 14 ขีดขวา เอียง)

NAME – SURNAME(ขนาดอักษร 14 ขีดขวา เอียง)

E-mail:.....(ขนาดอักษร 14 ขีดขวา เอียง)

ชื่อ-นามสกุล (ผู้ร่วมโครงการ)².....(ขนาดอักษร 14 ขีดขวา เอียง)

NAME – SURNAME(ขนาดอักษร 14 ขีดขวา เอียง)

Received: , 2021 (ขนาดอักษร 14 ขีดขวา เอียง)

Revised: , 2021 (ขนาดอักษร 14 ขีดขวา เอียง)

Accepted: , 2021 (ขนาดอักษร 14 ขีดขวา เอียง)

บทคัดย่อ (ขนาดอักษร 16 กึ่งกลาง)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: (ขนาดอักษร 14)

¹ ระบุสถานภาพหรือตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย หรือรายละเอียดหน่วยงาน
ที่สังกัด (ขนาดอักษร 12 ขีดซ้าย)

Specify academic status or position Department / Department, Faculty of University or
department details (English)

² ระบุสถานภาพหรือตำแหน่งทางวิชาการ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย หรือรายละเอียดหน่วยงาน
ที่สังกัด (ขนาดอักษร 12 ขีดซ้าย)

Specify academic status or position Department / Department, Faculty of University or
department details (English)

Abstract (ขนาดอักษร 16 กึ่งกลาง)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (ขนาดอักษร 14),,,,

บทนำ (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

เนื้อหา (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

บทสรุป (ขนาดอักษร 16)

(ขนาดอักษร 14).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (References) (ขนาดอักษร 16) กรุณาอ้างอิงตามระเบียบการ
เสนอบทความ

(ขนาดอักษร 14).....

บรรทัดแรกให้ชิดขอบด้านซ้าย เรียงตามลำดับตัวอักษร ก-ฮ A-Z ถ้าเนื้อหายังไม่จบ
บรรทัดถัดไปให้ย่อหน้าเข้ามา 1 เคาะ จำนวนรายการที่อ้างอิงต้องตรงกัน
และเท่ากันกับที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ

****สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มนี้ได้ที่นี่****

<http://www.nuac.nu.ac.th>

กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาคารวิสุทธิกษัตริย์ ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000
โทรศัพท์: 0-5596-1205 โทรสาร: 0-5596-1148
e-mail: mekong_salween@nu.ac.th
<http://www.nuac.nu.ac.th>